

ЮРІЙ БУРЯКІВЕЦЬ

ВИНО
ГРАД
НИК

ЮРІЙ БУРЯКІВЕЦЬ

В И Н О Г Р А Д Н И К

YURIJ BURJAKIWEC

L A S V I Ñ A S

POESIAS

"PEREMOHA"

Buenos Aires

1955

Argentina

ЮРІЙ БУРЯКІВЕЦЬ

ВИНОГРАДНИК

П О Е З І І

Високодосійному

жемлякові - прихідеві

В. Іл. Леоніду

Лисенківі на штур

заху ву автога.

"ПЕРЕМОГА"

Буенос-Айрес

1955

Аргентина

10. Серпня, 52 р.
Ю. Буряківець

Обкладинка роботи Якова Гніздовського

Друковано 500 прим.

ДЕРЕВЛЯНСЬКІ МЕРЕЖКИ

—Дивляться німо на жовті дороги
З ям дощових черепи...

**

З бересту в дівчини кошик,
Їй розшумілись дуби.
Личком рум'яним хороша,
Вийшла вона по гриби.
В неї любов, як шипшина,
Сонцем над лугом горить.
Хлопці на конях полинуть,
Вклоняться їй на привіт.
З льону у неї волосся,
Стрічка з дзвінких конопель.
Ген задрімали покоси
В смузі притихлих осель.
Випливє дівчини радість
З чуйних, купальських ночей.
Стукне у хвіртку відрада
Від потемнілих алей.

1941

МАТЕРІ

Журиться в обріях берег,
Втрачено безліч надій.
Стукає гнівно у двері
Мерзлих країв буревій.
Холоду кине знадвору,
Вдарить об сосни, мов грім,
Щоб занімили простори,
Сніжний хитаючи дим.
Зірка над кручами сходить
З-поза Дніпрових доріг.
Син твій пропав у походах,
В хату вернутись не зміг.
Хтіла в роках небагато:
Радості, втіхи зазнати.
Можеш про сина спитати
В бурі, що лине до хат.

1941

**

Полісся, Полісся,
О, пісне моя!
Голос піднісся
Дзвінкий солов'я.
Насниться, насниться
Коханий мій край!—
Полісся, Полісся,
Гіркий молочай.

1941

ОСІНЬ

Оголилась дика груша в полі,
Деркачами небо огляда.
Носить осінь дички у приполі,
Походить, наче молода.
Понесеться вихрем танцювати,
Листям усміхнувшись вдалини.
Завітає із дощами в хату,
Зустрічаючи весіллям дні.
Розіслала в клуні на соломі
Гнилочки принесені тверді.
Непомітно зникла за поромом,
Попливла в туманах по воді.
Сніговій за нею по дорогах
Куряви здіймає до воріт.
Місяць блідо виглянув з-за рогу,
На зимовий задивився цвіт.
Не тримає на гіллячинах роси,
Бродять краєм буревійні дні.
Парубкам нагадують про осінь
Гнилочки солодкі, запашні.

1941

ПІСЛЯ БОЮ

Нашим полям увіюється жито,
Спілі, вусаті снопи.
Темними ямами в небо відкрите
Зорять руді черепи.
Битви пройшли у полях сараною,
Здерли з діброви покров.
Втерлась червоною темінь полою,
Плине розорами кров.
Ген, вітряки кістяками хитають,
Голову кінь похилив.
Мовчки узбоччями пашу шукає,
Вкритих травою долин.
Їх не знайти, як нічого святого...
Шепчути поля про снопи.
Дивляться німо на жовті дороги
З ям дощових черепи.

1941

КОРАЛІ

За притихлим лугом далі закосичились,
Змовкла перепілка в краї росяному.
Я піду коралі віднайти нелічені,
Розгубила ти їх, як ішла із дому.
Плавні зашуміли, гусями скалічені,
Як летіли птахи в сторону знайому.

А твоє намисто покотилось долами,
В травах загубилося край озер замислених.
Йде туман від берега лісовими зворами,
Відгукнувся вітер від гущавин піснею.
Хлюпає зеленими яворинна полами,
Розливає воду довкруги повислами.

Я пройдусь, де нива місяцем пополена,
З думкою про тебе у світанках ясною.
Стернями, колючками вся душа поколена,
Зіркою ти з'явишся в небі непогасною.
Ти ж була цілунками теплими вдоволена,
І ввижалаась серцю від усіх найкращою.

Зникла ти, згубилася в лузі за дібровою.
Як тебе шукати у світах загублених?
Серцю зрозумілою не сказавши мовою,
Що воно думками і багате й рублене,
З мріями, дорогою пропливає новою,
І устами ніжними ще й твоїми куплене.

Ой, тужити буду, дівчино, за втраченим,
Світлими думками розплівусь над нивами.
В косах твоїх стрічка мною замаячена,
Ти мені шептала, що була щасливою,
Будеш ти душою у ночах пробачена,
В час, як зорі сяють, ллються переливами.

На стоги за греблею падають над луками
Стиглі роси й зводяться в сяйві голубливому,
Ти для мене визріла піснею і мукою,
Уквітчала стежки радістю за нивами.

.....
Там край верб замислених із тобою сяду я,
Ти в житті з'явилася у моїм відрадою.

1941

ПРИПЛІВ

Німо дивилася в горі
Жінка зі скель в далечінь.
Йшли гурагани із моря,
Сяива гойдаючи тінь.

Гірко хотілось сміятись,
Марно в надіях жили.
Ген потопили гармати
Наших надій кораблі.

1942

**

Поглядом окину
Клен і перелаз.
Вірю, що зустрінусь
Це з тобою раз.
Упадуть дороги
Край озер мені.
Йтимеш парком, строга,
В темному вбранні.
Не знайду я зміни
У твоїм житті.
Буде лиш дитина
Із тобою йти.
Опадуть жоржини
На озерне дно.
Стала за дружину
Ти комусь давно.

1942

В полі полин схололий,
Мокра осіння трава.
Часто картоплю із поля
В торбі несе удова.
Втомиться, сяде спочинуть,
Гляне від яру на путь.
Сонце покосом полине,
Хлопці із току ідуть.
Хочеться всім пожалітись:
Сина з походу нема.
Знову снігами засвітить,
З поля застогне зима.
Хто ж їй гілля начухрає,
Словом зігріє поріг.
Шляхом людей зупиняє,
Сина шукає між них.

1942

Р И Б А Л К А

Понад водою чорніє
Біля корчів очерет.
Хвилями вітер повіє,
Місяця викличе лет.
Випливуть нивами співи,
Бубон ударить від хат.—
Дівчино, будеш щаслива,
Вийдеш мене виглядать.
Вдариться лунко із гаю
Сміх об кленове весло.
Ти між стогів покохаєш
Серця п'янкого тепло.

1942

К Р И Г А

Морози вдарили раптово,
Мережиться снігами слід.
Чого твое сьогодні слово
Таке холодне, наче лід?
Шумлять вітри в обвислих плавнях,
Не защебече жодний птах.
В твоїх очах — журліві трави,
Що ми стоптали на лугах.
Загубишся ти за рікою,
Як виведе пітьма вогні.
Крижини сходяться зимою,
Щоб попрощатись на весні.

1942

**

З рідного краю повіяло веснами,
Від очерету, з поліських боліт.
Роки спливли, загубились за плесами,
Дні відлетіли, як маковий цвіт.

Шумами з піль випливають зеленими
Росині трави, закохані в глід,
Ніжно вколисані грозами, кленами,
Мій зберігають нев'янучий слід.

Я ж в бур'янах загубив під час повені
Думи, які пломеніли в імлі.
В хвилі з-над лугу не випливе човен мій,
Згнив, де в затоці мовчать кораблі.

Ще у роздумі душа моя журиться
Там, де дівча під вербою стоїть.
Дивиться в простір замислено вулиця,
Пугачем місяць кричить серед віт.

1942

МАТРОС

Пропливала слава довкруги,
Кличем волі билась в береги.

Вирушали друзі звідусіль,
З українських міст і мужніх сіл.

Піднімали бойові стяги,
Скрізь дрижали люті вороги.

Йшов матрос за Україну в бій
З безліччю омріянних надій.

В партизанах, де ліси шумлять,
Бив по німцях люто автомат.

Догорів світанком рідний сад,
І матрос не повернувсь назад.

Його тіло водами пливло
Повз війною спалене село.

.....
Навіть мертвим він для ворогів
Був страшним серед багряних днів.

1942

П А Р Т И З А Н С Ъ К А

Яструб над нивами лине
З тупотом кінським від трав.
Пугача зойки невпинно
Чути, де в зарослях став.
Ніч в комиших ворушилась,
Сизий підводячи дим.
Нишком у плавнях присіла
З хлопцем, як цвіт, молодим.
З лугу іржать бистрі коні,
Гриви у них — як вітри.
Ішла за повстанцем погоня
В ніч за стрункі явори.
Бив обрізан його влучно,
Недругів хижих поклав...
Лози притихли край кручі,
Місяць сковавсь, сріблоглав.
Постріл з кущів серед тиші
Вдарить кудесь від ріки.
Кулями хлопець напише
Волі вогненні рядки.
Буде сестра дожидатись,
Вийде опівночі в сад.
Знає, він прийде до хати,
В славі із лісу назад.

1942

РЕКРУТ

Захитались стурбовано лози,
Наближалась війна до села.
Кам'яніла вдова при дорозі,
В порожнечу очима вп'ялася.
За Десною до пізна гриміло,
Канонада лунала з дібров.
Вовкулаком пустеля завила,
Говорила вдові, що ізнов
Син прибуде в шинелі діявій
Із обсмалених, дальніх доріг.
Автомат за плечима поправить,
Буде вихором зводитись сніг.
Він цигарку задумливо скрутить,
Розплівутися із димом згадки.
Пригадає, як в хвилях Славути
Потопали безладні полки.
Аж синіли від холоду кості,
По убитих простелювавсь шлях.
Розділяла засмучена осінь
Смерть і голод з бійцями в боях.
Різнобарвним сузір'ям світила,
Ізучи від порепаних меж.
На бійців невідомість дивилася,
Колихалась багрянцем пожеж.

1942

НА БАТЬКІВЩИНІ

Витають по яругах віщі сни,
Відлинули вітри до супокою.
Мовчать в пісках посмолені човни,
Покрилися ниви першою травою.
Вогні замерехтили вдалини,
Де розцвітають ясно увостаннє
Розлогі верби у погожі дні,
Хитається зірниця в сподіваннях.
Там в очеретах, як мара, пливе
Туман від поля, вкритого полинню.
О, Краю! Ще в тобі однім живе
Моя весна, яка промчалась тінню.
Я не вернувся до корчів на луг,
На гатку в травах, втоплену бистрінню.
Ще молочаем квітне виднокруг,
І крижень вилетить із лоз стодзвінних.

А я Тобі був, Краю, кращий друг,
Ішов орати в поле, бити звіря
В твоїх дрімучих балках і лісах.
Плекає серце незгасиму віру,
Ще вийдеш ти у співанках на шлях.

Я бачу, як вогонь горить святий,
І тіні предків зносяться на конях.
Йде молодь, повна гордощів, надій,
Могили захиstitи безборонні.
Ген, місяць захитався над селом,
Скропив росою яблуневі брості,
Туман вгорнув край берега пором,
Над ним кружляє, прилетівши в гості,
Висока чапля до старих озер,
І оглядає вранці з високості
Вітряк, де соняшніх багато пер
Розсипано на калиновім мості.

О, Краю, я покину береги
Твої, до болю і близькі і милі,
З надією, що пропадуть сніги
В Твоєму непокірному окриллі.
Злетиш Ти, наче сокіл, у блакить,
Свободу в нашім домі привітаєш,
І, може, в ту щасливу, вільну мить,
Мене, Ти, сина вірного, згадаєш.

1942

**

На прощання ми недолю візьмем,
Хай зустріне щастя на путі.
Покриваються травини слізьми,
Світять у примхливому житті.
Явори шумлять за перелазом,
Де гніздо покинуте буслів.
Ми в дорогу рушили відразу,
Юности вивчаючи мотив.
Розійшовся шлях у різні боки,
Звис, мов крила кволі вітряків.
Гіркотою полиневі роки
Дмуть від затривожених садів.
Ми за щастям у літах шукали,
Хтось його, — як гілку — надламав.
І блищить у неозорій далі
Іней, мов росини серед трав.

1942

Д О У КРАЇ НИ

В лузі ридає під вербами осінь,
З урвищ пливуть і клубочаться хмари.
Йдеш, Україно, в замислений простір,
Втраченим жити, свободою марить.
Будеш синів дожидатися в гості,
Що узялися за праведну зброю.
В соняшнім гомоні випала просинь
Там, де калина цвіте за рікою.
Ген канонаду з-над вибалку чути,
Зводиться судна рука над добою,
Трупом покрилися води Славути,—
Ти їх побачивши, вся затремтіла,
Вірини у правду, боями розкуту,
Пружні для лету здіймаючи крила.
Ти оглядаєш обсмалені клени,
Свіжі над шляхом солдатські могили.
Промені сонця упали червлені
Там, де застигли чужинці в двобою...
Коні зникають у лузі шалені
Без вершників за німою косою.

Вчора іще наливалась пшениця,
І туманіли полки за Десною.
Люди ішли на прихідців дивиться,
Мов сарана, йшла з діброви німota,

В плавнях кричала налякана птиця,
Хат причайлась в Дніпров'ї скорбота,
З площ захитались повішені люди,
Кров полилася край криниці і плоту...
Ти себе вдарин в знеможені груди,
Скажеш: "Завіщо Ти мучиш нас, Боже..." —
Постріли з лісу долини розбудять,
Віру скріпити Тобі допоможуть,
І заспокоять людей в лихоліття,
Днини у снах привижаються гожі,
Ніжно всміхнеться садів рясноцвіття,
Спів солов'їний до Тебе долине,
Болі й образи забудеш на світі,
Погляд Твій чулий степами полине,
Взнаєш, що вільна Ти стала, нівроку.

Сядеш в саду між вишень, відпочинеш,
В хвилях листочки потонуть глибоких,
І відіб'ються у райдугах плинних.
Будуть вони випливати щороку,
Заголублюють в просторах невпинних;
День наш прикрасить суцвіття врочисте,
Спокій у сердце приліне людині,
Хай в небокраях вона променистих
Стане у щасті і втіці єдиній.

1942

П О Л І С С Я

Я розумію твій смуток, Полісся,
В осінь буслиній під хмарами крик.
Я по болоті блукав і узліссях,
Спомин про давнє ні трохи не зник.
Шум від соснового бору надходить,
Морок в ярах випиває до дна.
Сніжні у сонці ясніли покрови,
В край прилітала на крилах весна,
Змиється кров, де ятрилися битви,
Зліне весна по згорнілих шляхах.
Буде творити в жалобі молитви,
Свічку запалить по вбитих синах.
Їм не побачити льону на нивах,
Моху на стріах похилених хат.
Сосни звелись на лугах гомінливі,
Мертвим про спокій верхів'ям шумлять.
Я розумію твій смуток, Полісся,
Нашої долі нев'ялий полин.
В бурях грими, розридаєсь чорноліссям —
Твій із тобою захуриться син.

1942

О Т Ч И Й Д І М

Я в ньому виростав, і не забусть
Вогнів з веранди ніжну каламуть.

В годину смутку ними марив я,—
В них молодість всміхалася моя.

Покинуту край примусив супостат,
Та знову я вертаюся до хат.

Доносить вітер із усіх сторін,
Як б'є по вмерлім надвечірній дзвін.

Я побиваюсь пташкою, журюсь:
Кого зустріну вдома, як вернусь?

Можливо, мати вибилася із сил,
Спочила край запущених могил.

Над нею не підвів ніхто хреста,
Хто сиротину словом привіта?—

Біліє рідний дім у далині,
Не заблищать задумливі вогні.

Німіє в білих китицях весна,
Зненацька світло вдарило з вікна.

О, не забути тих мені хвилин!—
Чи це твою я бачу, нене, тінь?

Сипнув суцвіттям птах із верховіть,
Вітаючи додому мій прихід.

1942

**

Не пливе над озером туман,
В очеретах непомітно щез.
Знову снівся твій дівочий стан,
Білокорий ряд струнких берез.
Край піску задумливо стоять
В золотавому намисті дні.
Чом берези, чом вони мовчать,
Про минуле не шумлять мені?
Ми ішли у радості повз них,
Хвилювалась молодечча кров.
По алеях змовк веселий сміх,
Ти пішла і не вернулась знов.
Сонце в луговинах доторить,
Освітивши надвечірню даль.
А мені — лишились вечори,
Цвіт холодний і берез печаль.

1942

**

На землі похмурій сонце вічне,
Бліск сузір'я між поснулих трав...
Не на фресках давніх, романтичних,
Дійсність я вивчаю і вивчав.
Височать за вибалком могили,
В зіллі зброй заростає шмат.
Йдуть онуки, а діди спочили
На вершинах снігових Карпат.
Я піду, згублюся в небокраях,
Всі зникають в безпросвітній млі.
Я нічого більше не бажаю,
Як умерти на своїй землі.
І до смерті, що прилине шквалом,
Хай огіда буде в юнаків.
Тиха слава пролунає в далях
Серед вкритих смутком берегів.
Друзі принесуть звитягу з бою,
На свободі усміхнеться люд.
Бліскавки ударять над рікою,
І салют прибоями дадуть.

1943

Затихає по алеях вітер,
В синій сукні саду первоцвіт.
А життя цікаве тим на світі,
Що воно немов очей привіт.
Щастя в них блукає і надія,
Ваблять мрії літо золоте.
Серце від усмішки пломеніє,
В нім любов трояндами цвіте.
Я іду на бій і образ милий
Твій проношу в невідомий світ.
Може я на шлях впаду безсило,
Як ворожий постріл прогремить.
Знаю, що твої привітні очі
На ту вість небажану, сумну,
Дивну квітку вздрінуть на узбоччі,
Нашу пам'ятаючи весну.

1943

РІДНИЙ КРАЙ

Сережка місяця між віт
Майне кудись в розмай.
Я впізнаю в едину мить
Дніпра коханий край.
Вечірній дим встає від хат,
Близький в пітьмі трава.
Людей поклала втома спать,
Вроцістість проплива.
Такої святости ніде
Нема на світі цім.
Я там кохав, дівчина жде
Мене роками в дім.
Коли вернусь — не треба сліз
Мені в моїм краю.
Хай краще розшумиться ліс
Про молодість мою.

1943

С И Н Е С Я Й В О

Синє сяйво вогнів за вікном,
Неспокійно на серці моїм.
Пронеслася розбурханим сном
Буря, градом постукавши в дім.
Я щасливим виходив на шлях,
На дорозі недолю зустрів.
Пломені юрба ув очах,
Як же викресать з ночі вогнів?—
В серці іскра спалахує вмить,
Загойдається дивним вогнем.
Блімай, світе, у мряці між віт,
Погасай перед днем.

1943

**

Свято в нашім домі,
Ллється світло в сад.
Друзів і знайомих
Вийшов я стрічатъ.
Ой, було весілля,
Йшла гучна луна.
Нас в пахуче зілля
Кликала весна.
Даль гриміла в звуках
На полях дзвінких.
Ви летіли круки,
Розтрусили сніг.
Розлучили мілих
Нас в погожі дні.
Раптом розлетілись
В розпачі й вони.

1943

ВІТЧИЗНА

Залишились сплюндровані брами,
З-під руїн виростає трава.
Ти стоїш, як стояла віками,
Нездоланна і вічно жива.
Тіні вбитих боротися кличуть,
Як дістати упевнених сил?—
Я тебе впізнаю по обличчі
Серед рано посталих могил.
Там народженим бурям шуміти,
Край громами наповнювати ввесь.
Хіба можна Тебе не любити?—
Серце мужне Тобою живе.
Із туману надходить світанок,
Сонцем вмився гучним виднокіл.
Він вслухався у плач полонянок
І в свистіння отруєних стріл.
Бродять весни розгуканим світом,
Зеленіє похмурий покров.
Будеш Ти дорожити прожитим,
Що у бурях вертається знов.

1943

П О Л И Н Е В І К Р А І

Каламутні зорі у туманах,
Узбережжя вкрилося скиртами.
Я на лузі у погожий ранок
Народився з теплими вітрами.
Гасли в небі відблиски багряні,
Пропливала тиша у просторах.
Йшли понад садами гурагани,
Хмарі гнали до садіб із моря.

Я родився вирости щасливим,
Хмелю в серце додала зірница.
Зводилися над гаями зливи,
Крешучи в Дніпров'ї блискавиці.
Виріс я, пішов блукати світом,
Вітер серцю дарував відваги.
Уквітчалось серце первоцвітом,
Гасячи росою біль і спрагу.
Сонце усміхалось на світанні,
Гаптувало променем дороги
В час, коли в найкращих сподіваннях
Я шукав мету життя земного.

Вже не прагне юність до нічого,
Утомилася рано від печалі.
З ким йї загубитися у травах,
І забути про років скрижалі?
В книзі вічності сторінки слави
Ще листають дні мої урочі.

І надія легко човен править,
Де мовчать у плавнях потороці.
Коло них блукає у тумані
Тінь твоя осріблена, дівоча.
Ти мені наснишся на світанні
В час, як серце полюбити хоче,
Загорітись, мов зоря щаслива,
І згубитися з тобою в нивах.

1943

К В І Т И

В парку осипанім — квіти,
Юности лагідний сміх...
Ти була повна привіту
З квітами серед доріг.
Киньмо троянди на струни,
Звуки вітри рознесуть,
Збліднуть листочки, як юність,
Хто ж її кличе на суд?
Ми розбредемось по світу,
Буря закреше з дібров,
Інші, чужі, непривітні
Зірвуть квітки і любов.

1943

МІЙ НАРІД

Мій нарід — це не тубілець дикий,
Ми рабами зроду не були! —
Йшли навали з вояовничим криком,
Смерть для себе у степах знайшли.
Скрізь могили в нашій Україні
Їх безславний позначають шлях.
Ти вставала, земле, із руїни,
Щоб міцніти і рости в віках.
Піднімалися в народі крила,
Двиготіла боєм далина.—
Мій народ! — Ти зродив Трясила,
Наливайка, Гонту, Богуна...
І ніякі силі не зломити
Духа, що в людських серцях живе.
Ти здіймешся правою над світом,
Він засяє у любові ввесь.
Мій нарід — це не тубілець дикий,
Він зведе навали нанівець.
Мій нарід — і мужній, і великий —
Він і воїн гнівний, і творець.

1943

В Е С Н Я Н И Й В І Т Е Р

Шуміла зеленню земля,
В хлібах ховалися дороги.
Ми заблудилися в полях,
Не знали, ідемо до кого.
Я із тобою пригадав:
В саду суцвіттям пахли віти.
Тоді серця нам схвилював
Весняний і бентежний вітер.
Він з поля прилітав до нас,
Коли над берегом блукали...
В осіннім листі бачу в'яз,
Де ми за греблею прощались.
І я задумався на мить,
Думки полинули по світі:
Невже так юність прошумить,
Як відшумів весняний вітер?

1943

C E C T R I

Поза нивами у нас світало,
Шум коліс доносився спросоння.
Верболози хвилі колихали,
Пароплави йшли від оболоння.
Чайки понад хвилями кричали,
За кормою пропадали в лозах.
Ти швиденько хустку накидала,
З двору вибігала у тривозі;
Очі розцвітали в сподіваннях,
Тріпотіло серце у знемозі.
Думала, що брата на світанні
Привітаєш ти серед матросів.
Гуси з плавнів піднімались ранні,
На гrott-мачту випадали роси.
Пароплав гойдався у тумані,
Мов зоря під ранок на покосі.

Ти про брата в моряків питала
(Я тоді чужим проходив краєм)
І вони нічого не сказали,
І душа твоя німа літає
В тих краях, де неспокійні далі,
Смерть з-за скель і рифів виглядає.

Я привіз тобі дзвінке намисто,
Перстень і мережені сережки,
Із картинками альбом про місто,
Де звелися хмарочосів вежі.

Розгубились верстви по тавернах,
У чужих портах і сутеренах.
Ти для мене відкривала двері
В надвечір'я, барвами зелене.
В пору ту роняв блискучі пера
Місяць, сяйво виливши на клени...

Перстеня ти загубила в травах,
Хтось намисто розірвав із сміхом.
Вибухом в затоці пароплава
Твоє серце защеміло стиха.
Ішли у бій матроські наші лави,
Знала, я іду між них, суворий.
Ще по звичці, вранці, на світанні,
Вийдеш ти мене стрічати з двору.
Ні душі не стрінеш у тумані,
Хмари будуть плинуть із моря.
Мов надії ще твої останні,
Вкриються хуртечою простори.
Будеш довго жити в сподіваннях,
Що додому я вернуся знову,
Сонце з лугу усміхнеться раннє,
Окропивши ласкою діброви.

1943

СИБІРСЬКІ ДОРОГИ

Прокричав шуліка понад степом,
Зник в притихлих сірих ситняках.

Пробиравсь із шведами Мазепа,
Із Петром помірявшиесь в боях.

З того часу в заметіль сувору,
Чи у літню спеку в край чужий

Люди йдуть у невимовнім горі,
Згадуючи проганий двобій.

Згадують свої обдерти села,
Каторжні, колгоспівські поля.

Інколи спурхне в житах, весела,
Защебече ластівка здаля.

І вони, не дивлячись на крики
Конвоїрів, припадуть грудьми

До землі, що креше огнеликі
Іскри для знесилених в пітьмі.

Їм надії надає про волю,
Затремтять в зневірі вартові.

Хтось впаде від перевтоми й болю,
Змовкне на столоченій траві.

Ті дороги вдарятъ ще громами,
Блискавка закреше в судну мить.

Праведними загримлять боями,
І повстане скривжденій нарід.

1943

**

Пустельно стало на мосту,
Вгорі ледь зорі пломеніють.
Про що ти mrіеш в пору ту,
Коли за вербами темніє?
Полине з гаю вітра свист,
Щось згублене згадав і кличе.
Життя цікавий має зміст,
Лягає смутком на обличчя.
В мовчанні будемо стоять,
Калини шум тебе зворушить,
І покладе свою печать
Ясне безсмертя нам на душі.

1943

П Е Р В О Ц В І Т

Зводяться коні
Від ставу мої.
Мліють на гонах
Осінні гаї.
В них загубитись,
Спрагливій, тобі.
В пралісах квіти
Знайти голубі.
Стан твій дівочий
Мій мозок п'янить...
Коні столочать
Гречок первоцвіт.

1943

**

Просохне земля серед вулиць,
Теплі прилинуТЬ вітри.
Ми, що відлигу відчули,
Вздріли буслів у дворі.
Буде думками багатий
Кожен уквітчаний дім.
Вийдуть за греблю дівчата,
Випливе з комину дим.
Хлопці сп'яніЮТЬ бажанням,
Щоб ночувати в саду.
Зірка хитнеться в світанняХ —
Світла розгадниця дум.

1943

**

Мене у безвість поманили
Ви у засніженім краю.
Прозорим хмелем закружили
Безжурну голову мою.
Я став надіями багатий,
Сніжинки квітли серед трав,
Думок не вміючи ховати,
—Я вас люблю— тоді сказав.
Чого ж ви просто промовчали,
Чом відповісти не змогли?—
Сніги на паркани упали,
І ворон вилетів з імлі.
Він, може, згадує дороги,
Де ми проїшли без сліз і мук. —
Між нами не було нічого,
Лишень нервовий потиск рук.

1943

**

Опадає листя на алеї,
Між стовпами бовваніє шлях.
В тебе очі дівчини моєї,
Що згубилась у чужих краях.
Попрощались ми в туманну осінь,
(Замовкали стомлено бої).
І її чорняві ніжні коси
Вельми дивно схожі на твої.
Та навіщо згадувать невчасно,
Те далеке в пам'яті шукать?
Ти така замислена й прекрасна
І тепер живеш в моїх думках.
Із дерев зів'яле листя впало,
Тужать за повіткою вітри.
Може, нам для зустрічей зосталось
Два чи три погожі вечори.
Покривається пітьмою простір,
Я усмішку вуст твоїх ловлю.
Так скажи, замислено і просто,
Як вона шептала, що “люблю”!...

1943

**

Полюбив я захмарені ночі
На лугах у багрянцях заграв.
Мчаться коні, жита потолочать,
Доберуться до берега вплав.
І мені на поковклих дорогах
Дзенькіт чується свіжий копит.
Прокричить перепілка під стогом,
Де зоря, як багаття горить.
Розлетілось захурене листя,
І руїни наповнює дим.
Я радію, що в роки імлисті
Не заплямилося серце нічим.

1943

**

Днини і люди в скорботі проходять,
Сядуть погрітись в похмурих руїнах.
Плеснуло рибою сонце у водах,
Гасне поволі в притихлих долинах.
Десь кістяками подзенькують далі,
Плаче, голосить над мертвими вітер.
Зорі, що з неба скотилися, впали,
Більше в просторах не будуть світити.
Тільки земля моя рідна, зажурена
Жити в правдивому щасті бажає.
Дзвонить епоха незнаними бурями,
Обрії димні громами стрясає.

1943

**

Очерет у далях
В хвилі тінь поклав.
Гуси розкричались,
Де мовчить заплав.
Зорі над скиртами
Світять край доріг.
Шепче луг устами
Про солодкість втіх.
Заночуй на сіні,
Милу розпитай
Про любов стодзвінну,
Про коханий край.

1943

**

Ти цікавишся: з якого краю
Завітав я в твій гостинний дім,
І чого при зустрічах шукаю
В погляді збентеженім твоїм?
Дівчину мені ти нагадала,
Що живе у рідній стороні.
За вітряк мене випроводжала,
Як осінні наступали дні.
Я з тобою мушу попрощатись,
Тільки серцю як тебе забути?
Будеш ти прихідця виглядати,
Задивлятись на стемнілу путь.
А мені здаватись довго буде
Теплий голос, що сказав: "Вернись..."
Протоптали ми стежки усюди,
Та вони в єдину не зійшлися.

1943

Б У С Л И

Сонце всміхнеться в роздоллі,
Вітер в садах зашумить.
Вранці я вийду у поле,
Слати лелекам привіт.
Довго журився за ними,
Бо ж у розлуці були!
Йшов сторонами чужими
Я серед сивої мли.
Хочеться серцю радіти
В ріднім краю повсякчас.
Вірю, що буде шуміти
В нас за повіткою в'яз.
В гнізда, які між гіллями,
Злинете, гості мої.
Я побратався із вами,
Гордий за ниви свої.
Радо злітайте над краєм,
В сонці для вас далина.
Люди у вас розпитають,
Справді, чи буде весна?..

1943

**

Ти не приходиш в подвір'я, мій брате!
Серце в наївні повірило сни.
Верби під вітром цвітуть коло хати,
Смолять рибалки на гатці човни.
Знову вони завеслюють на вловви,
Невода ставили ми на весні...
Туга ще хмурить у заводях брови,
Гнівним зробились ліси край ріки.
Вкрадлось до нас із чужини злослов'я,
Сліви затихли дівочі, дзвінкі.

Темна діброва своюю гукає,
Щоби я в хащах її загубивсь.
Тінь в очеретах твоя заблукає,
Голос таємний я чую між нив.
Лине з вітрами по нашему краю
Хмаря, де блискавка гасить свій гнів.

І очерт у воді край латаття
Ще в надвечір'ї тривожно шумить.
В лузі розкине зірниця багаття,
Сяйво пролле на травини із віт.
Вийду я втрачене щастя шукати
Там, де в корчах вітровій прошумить.
І кажани пролетять коло хати,
Зникнуть, розстануть в замислену ніч.
Зійде на грядках покопаних м'ята,
І розцвіте на могилах терлич.

1943

БЛУДНИЙ СИН

В осінь поля холодніоть,
Мряка надходить з долин.
Буде в рожевих надіях
Чийсь повернатися син.
З хат його співи покличуть,
Світло ударить від рам...
Тужно закріє обличчя,
Пустку угледівши там.
Сяде на крокви поволі,
Втоми стираючи піт.
Сонце піdnіметься з поля,
Мовчки обходячи світ.

1943

В ПІЗНІЙ ЧАС

Дощ по стрісі плине без упину,
З вітром стугонить коло двора.
Допоможе він приспать дитину,
Що тобі покинула сестра.
Вмерла, загубилася у далях,
За труною йшла ти безліч верств...
І біліє, як вбрання вінчальне ,
На могилі у барвінку хрест.
В надвечір'я місяць, мов на подив,
Вигляне марою із долин...
З-над хрестів сестра твоя приходить,
Ніччу слухати, чи плаче син.
Край верби зупиниться у полі,
В час, як бурі у дротах гудуть.
Ти нікого не лякайсь ніколи,
Не печаль свою дівочу грудь.

1944

П О Р О М

Замовкали схвильовані води,
Луг здавався нездійсненим сном.
В надвечір'я осіннє, холодне,
Не приїхав за нами пором.

Залишилися ми під стогами
Ночувати на лузі тоді.
І багаття, розкладене нами,
Відбивалося в чорній воді.

Хоч на ранок погасли жарини,—
В серці іскри лишились від них.
Я живу тими днями. І нині
Все шукаю тебе між чужих.

1944

К И Ї В

Влітку, чи в сніжний грудень
Постріли, сивий дим.
Сила, яка розбудить
Знову Тебе молодим,
Бачиш замислений обрій,
Плити, і трупи, і кров.
Визріє в битвах хоробрість,
Зродиться щира любов.
Клич полетить полум'яний
В днини зневіри, журби.
Люд піднесеться Богдана,
Вибороть волю Тобі.
Іще у мовчанні Софія,
Лавра принишкла, мовчить.
Вітер схвильовано віс
Там у руїнах Воріт.
Зводяться люди на жертви,
Виграти лютий двобій...
Встанеш живим з-поміж мертвих,
Повен завзяття й надій.

1944

П Е Р Ш А Л Ю Б О В

З карт ми давно кольорових
Домик поставили свій.
В тебе всміхалися брови
Від голубливих надій.
Птахом, здалось, над полями
Мрії злетіли, пливуть.
Ти була схожа на даму —
В картах жировою звуть.
Вітром весіннім нежданно
Домик був звалений вмить.
Ти загубилася, кохана,
В час, як навчивсь я любить.
В тузі від того роками.
Чи ми зустрінемось знов?
Зорі шумлять над садами,
Мріють про нашу любов...

1944

ДО ГУЦУЛЬСЬКОЇ СМЕРЕКИ

Не хвались розчулено, смереко,
Сосни краще зашумлять в Дніпров'ї.
Я зустрів ув обріях лелеку,
Сповнену і сили і здоров'я.
То ж летіла в сторону далеку,
Де я ріс в зеленому низов'ї,
Наслухаючи буслинний клекіт,
Віддаляючися від злослов'я.
Та лелека зникла в сірих далях,
О, смереко, зашуми сіромі!—
Що ж робити буду я в печалі
Так далеко від своєго дому?
Сірі тіні на Карпати впали,
Струшені у полонини громом.

Може, та лелека ще розкаже,
Як вертатися у вирій буде,
Про краї, де осінь трави в'яже
Інеєм і в громовицях будить
Обрії, нагадуючи людям,
Щоб вони про волю не забули...

В день один Господь сотворить чудо,
Сatanі проломить в гніві груди,
Щоби ми в своїм краю зідхнули
Вільними перед Останнім Судом.

1944

В О Л О Ш К И

Голубіють квіти в буйнім житі,
Наче безліч у житті надій.
Я багато знаю дивних квітів,
І волошки випливають з мрій.
Їх кохана над усе любила,
У вінок із маками вплете.
В дзеркало, усміхнена, дивилась
На своє волосся золоте.
Промайнули роки, як у пісні,
Де життя згубилось між долин.
Наді мною жайворонок висне,
Кличе в голосисту далечінь.
Може ти із краю прилетіла,
Передать уклін від наших хат.
У волошках жито зарясніло,
Та нема для кого їх нарвать.

1944

*
*

Вечірня мряка хмуриться не в пору,
Сузір'їв порозвітряно вінки.
Немов вітри, зросла ти в непокорі,
Нікому не віддавши рушники.
Весна хлюпнула порожнечі в серце,
Ні човен не прилинув, ні пором.
А за вікном плететься хміль по жердці,
Ти наче він, заплуталась кругом,
В мінливих днях ніяк не зрозумієш,
Що просто кинута — і постіль не твоя
Вітри південні у садах леліють,
Доносять ніжну пісню солов'я.
Сидиш німа, бо хто збагне коханку,
Ужалив спогад наче кропива.
Зів'яле листя шарудить на ганку,
Опале, мов в безсиллі голова.
Забути в гаморі людськім не зможеш
Навіяні теплом дівочі сни...
А за вікном шумлять сади тривожно,
І світяться болотяні вогні.

1944

З У С Т Р І Ч

Не сьогодні-завтра буде свято,
Встане слава до Дніпрових хат.
Ти нарвеш безсмертників і м'яти,
Гайдамаків вийдеш зустрічатъ.
Ти про брата в сотника спитаєш,
Забренить вояцький сумно сміх.
Скільки друзів у живих не має,
Не згадати у думках про всіх.
Пронесуться з танками обози,
Заголосить у долині ліс.
Ти могилку свіжу при дорозі
Вгледівши, схвилюєшся до сліз.
На шоломі зелень не пов'яне,
Де вояцька запеклася кров.
Кажуть, тут спочинув брат коханий,
Що з боїв додому не прийшов.

1944

О Д А Р Ц І Ш.

Синя мла наповнила долини,
Верховини різnobарвних гір.
Розцвітатимуть у нас жоржини
Під промінням вечорових зір.
Зачарує погляд молодої
Вибраного серед нових стріч.
Глянувши, зніяковіють двоє
При розлуці в неспокійну ніч.
Біля верб розходяться чужими,
Може так, як після всього ми.
Кожен втрату крізь життя нестиме,
Що зрослася ранніми слізьми.
Ще і весни будуть небувалі,
Рясно мак у полі розцвіте.
Та любов, що довго зберігали,
Ви комусь байдуже віддасте.

1944

З РІЛІСТЪ

Вийдеш, хустину поправиш,
Будуть шуміти сади.
З яблунь спрагливих на трави
Скотяться свіжі плоди.
Вийдеш пройтися під садом,
Вимнє ноги роса.
Сонцем стривожиться радість,
Мов твого личка краса.
Мріять тобі про весілля,
Згадувати спів край води...
З яблунь у вогкеє зілля,
Падають стиглі плоди.

1944

**

Сосни встають при дорогах,
Наче притищений біль.
Шлях, де немає нікого,
Вкрила з ріки заметіль.
Білі листки закружляли,
Наче гусей переліт.
В хмарах ті гуси кричали,
З двору виходив я в світ.
Крікнули тужно, затихли,
Вже не поманять здаля.
Верби, закурені стріхи,
Вкрила хуртеча в полях.
Квіти у нас полонини,
Лився березовий сік
З яру хуртеча прилине,
Спати покличе навік.
Все ж захотілося в квітні,
Юнь, як стривожиться знов,
Хлопцем виходить привітним,
Що по крайні ішов.

1944

Ч У Ж И Н К А

Ви для когось далека чужинка,
Я ж кохану по Вас впізнаю.
На Карпатах цвіте материнка,
Як і в нашім поліським краю.
Ви зірвете її для забави,
Загадково всміхнувшись чомусь.
Може, я по засніжених травах
На Полісся своє повернусь.
Буде бабине хлипати літо,
Зашумить за повіткою в'яз.
Усміхнеться кохана привітно,
Нагадає раптово про Вас.

1944

* *

Ваш дім згадав. Хто залишився в нім
Пригадувати втрачене поволі?
Ви смуток в погляді знайшли моїм,
Вогні згасали у порожнім полі.
Ви до вікна в задумі підійшли,
Його у сад вишневий відчинили.
Пливли сувіття ніжні кораблі,
Співала далечінь в сорочці білій.
А серце чуло: розпач буде вам,
Ви край покинете і в невідомість
Поїдете, чужим для вас ім'ям
Хтось назове вам вулицю знайому.
І люди викорчують виноград,
Із дому речі геть порозтягають.
Щоб ми забули навіть, як назад
Веде стежина до святого краю.

1944

**

Чекати важко серед ночі дня...
А він в промінні соняшнім настане!
Чого ж ти розкричалось, вороння?—
По нас справляти поминки зарано.
Ми ще живі із думою про Схід,
В серцях святих не погасить завзяття.
Ми у останній рушимо похід,
Туди, де захиталося розп'яття.
Зашо Його розп'ято на хресті,
Мов край Дніпровий, волею упертий?
І телеграфні загудуть дроти,
Звелись, рушають у походи мертві!
І ми побачим перші сходи дня,
Він радістю великою настане.
Ти будеш хвилюватись, вороння,
Бо сонця не затьмить тобі з туману.

1944

П А Р О С Т І

...І він пливе десь до земних доріг—

Д О З О З У Л І

Ти не куй, зозуле,
З віття не гукай.
Сонце ніжне й чуле
Відйшло за гай.
Зникла позолота,
Як воно пішло.
Пустка із-за плоту
Віє на село.
З силою новою
Вслухаються в грім
Люди за рікою
У краю моїм.
Всохли мої сливи
Перед гожим днем.
Був і я щасливим,
Де нема мене.
Вже любов пропала,
Зникла у гаях.
Ти ж колись кувала,
Мій уздрівши шлях.

1945

В ДОРОЗІ ДО ЛЬВОВА

Зима коло сплюндрюваних споруд
Підводилася і плинула в стожарах.
Було з-за лісу канонаду чутъ,

Криваві з Півдня напливали хмари,
Коли я переїхав мерзлий Прут,
Де відступали німці і мадяри.

Здалося, ніби на Останній Суд
Потрапив я край галицького поля.
Мені під Львовом розшумівся дуб,

Хитаючи верхів'ям сивочолим.
Він нагадав, бездомному, мені
Ліси, де билися повстанські чоти —

Мої то друзі зброю восени
Здобули — бить Советів і німоту.
Про волю снились їм рожені сни

Ще на подвір'ях наших біля плоту.
Ми думали про день, коли впадуть
Дві армії чужинців у двобої,

Нам волею засяє рідна путь,
Ми стрінемо своїх з фронтів героїв,
Вони свободу свято принесуть,

Глибокі рани в матері загоять.
Надіялись: вогні із вольних хат
Засяють нам — і ниву ми обробим...

І я вслухався в дальній грім гармат,
Лагодячи ущент подертий чобіт.
Той дуб під Львовом в гнівний дошопад

Сховав мене, голосячи в жалобі.
І говорив: “Навіщо в цвіті літ
Лишив ти рідний Київ у негоду,

Бродячти поплентався у світ,
На Захід відвернувшись від народу...”
Йому я відказав, що так болить

У мене серце за вкраїнським Сходом,
Що я не можу спокою знайти,
Дні проклинаю чорні і похмури. —

Я йду до Львова виبلاغать в житті
Там всепрощення у святого Юра.
Від храму нехай вибере путі,

До нас помчиться на страшнім алюрі,
І в Україні знищить сили злі,
Немов колись він знищив списом Змія,

Від вічної тим визволивши мли
Людей, які не втратили надію,
Що будуть вільні старші і малі,

І сонце їх у хмурий день пригріє...
Хай він над нашим краєм прогримить,
Від Змія визволить міста гостинні,

Щоб вільним став наш праведний нарід
Від ненажерної в віках данини...
Хай діти в нас зростають без страхіть,

I Божий мир засяє в Україні! ..
Край дуба впав я, до небес моливсь,
Щоб обминула українців буря.

Бентежний вітер з-за лісів підвівсь,
Святого я уздрів в тумані Юра.
Він на коні замислений сидів,

Де ліс простягся непрохідним муром.
Зірвався Юр, помчав туди на Схід,
Де Смерть і Голод вкупі на дорогах,

Там у руїнах все довкруг лежить,
I Сатана прокляв народ і Бога...
Стікала кров з дубових верховіть,

I він мовчав, не кажучи нічого.

1945

Г О Л У Б К А

Вечір під липами мріє,
Крила пітьма простягла.
В щасті я в парку п'янію,
Повен любови й тепла.
Радість з'явилася нежданно
Між потемнілих долин.
Квіти пелюстками тануть,
Сріблять стривожену синь.
Серце підносять на крилах,
Там, де в алеях весна.
В небо голубка злетіла,
В леті над мною вона.
Скаже, що знову щаслива,
Хоч і без пари, мов я.
Тут, де сузір'я на нивах
Квітне, як юність моя.

1945

Р О М А Ш К А

На мене ви уважно подивились,
Ваш погляд плив в казкову далечінь.
Здавалося, ви серденьком летіли
За озеро, за постарілій тин.
Там ваша юність плакала самітня,
Задивлена на річку в осоці.
Були то ночі місячного квітня,
У вас обручик блиснув на руці.
Його, купаючись, в Дніпрі втопили,
В корчах його ніхто не розшукав...
А нині в косах ваших заряніла
Ромашка, мов весною серед трав.
Таку і я зірвав в полях для друга
Моїх юнацьких і наївних літ.
Вже переорано дитинство плугом,
І морок із пустих алей страшить.
Ми може садом підемо із вами,
Яскраві зорі блиснутъ у траві.
Дуби затихнуть раптом над ярами —
І знову тепло усміхнетесь ви.

1945

О СІННЄ

1.

До церкви дівчина ходила і чула
Владику, що скорбно розказував людям:
Багато людей із війни не вернулось,
Могили сумують солдатські повсюди.
Скорботу дівоче серце відчуло,
Стискались печаллю натомлені груди,
Ta вірила: може повстануть народи,
Воскресне по всій Україні свобода.

2.

Молилася вона, забуваючи втому,
З незнаною досі для неї любов'ю.
З фронтів її батько вернувся додому,
Шукаючи в сонці останнім здоров'я.
І кості хвороба натруджені ломить,
Ніхто не поможе йому в придніпров'ї.
Не знає дівча у захуренім світі,
Чи довго ще батько зостанеться жити.

3.

Вже листя осіннє пливе самоплавом,
Зникає за лугом, як думи дівочі.
Де ж берег для втіхи, чи зліва, чи справа,
Хто може вгадати, подумати схоче;
Хто рушить веселим, де дзвонить у трави
Проміння небесне, погідне, уроче.
Від серця дівочого смуток відлине,
Як сонце всміхнеться в зелених долинах.

1945

НІЧ

Стіхали гори, грізні гори хвиль,
Між бризок альбатроси не носились.
З-за моря темінь піднімала крила,
Сузір'ям вкривши хмурий суходіл.
З-над скель хитнувся місяць в вишніні,
Над житлами замисливши під вечір.
Із них рибалки вийшли на весні,
Розпрямлюючи під вітрами плечі.
Ніхто на узбережжя не вернувсь,
В глибоких водах зірка їх шукає,
Із моря шторм розлючений війнув,
Про втоплених розносить вістку краєм.
Над хвилями чайний лине крик,
На березі шматки рибальських сітей,
Сховався в очереті молодик,
В пітьмі когось шукаючи по світу.
І надаремно на шпилях кладуть
Жінки багаття, дивлячись, як з моря,
Самі уламки від шаланд пливуть
Шматками чорного, людського горя.

1945

В А Л Ъ П А Х

Із земляків ощасливиться дехто,
Виrushить в дальню дорогу до хати.
Хто ж зацікавиться долею кнехта,
Мрії його зрозуміє крилаті?
Буде про болі кому пожалітись,
Сірим волам, що не знають нічого.
Їх я впрягаю у ярма до світу,
Їду орати чужі перелоги.
Вдарить батіг, а вони не заплачутъ,
Працю свою розуміють без криків.
Бавера серце — з підошви неначе
Тих дерев'яних моїх черевиків.
Як із німецькою бути сім'єю,
Бавера доньку невже покохаю?
Дивно: вродилася німка з душою,
Шкода їй хлопця з далекого краю.
Щиро ув очі мої заглядає,
Наче голубка у вікна весною.
В мене з розплокою, в кнехта, спитає,
Чи заберу її звідси з собою.
Як в Україну чужинку узяти?
Мови і звичаїв наших не знає.
Люті були в нас прихідці-солдати,
Діток топтали в Дніпровому краю.
Може ув Альпах від праці спочину,
Мовчки впаду від роботи у полі.
Ти із дощок приготуй домовину,
І поховай, де звелися тополі.
Хай Україну мені нагадають,
Шумом своїм звеселять сиротину.
Вкриють могилу із нашого краю
Зорі і будуть за втіху едину.

1945

ДО АЛЬПІЙСЬКОЇ СОСНИ

Мороком покрилися долини,
Сонця блиск всміхається останній.
Там в снігах, о сосно, верховини

Виростають гордо із туману.
Від проваль у непривітні днини
Плинуть хмар пустельні каравани.

Від твого, о сосно, радий шуму
Я, пригадуючи край жаданий.
Ти мені награй верхів'ям думу,

Щоби тінню мчалися булані.
Нагадай мені сади весінні,
Солов'їний спів моєго краю.

Сміх дівочий стиглій, мов калина,
Він тривожить місяць в небокраях.
Знаєш, йшли полки за Україну,

Волю гартували на дорогах...
Я у тебе чуйно запитаю,
Чом покарані ми в світі Богом,

Нас стріляють вороги, невинних,
Забирають хліб наш у коморах...
Зашуми, о сосно, про країну,

Де пшениці золотіє море!
Розцвітають яблуні в долинах,
Вишні ніжно вквітчують простори.

Я думками в рідний край полину,
Зашумиш мені про медобори,
Снігу струсиш тихо із вершини,

Щоби я забув про лютє горе.

1945

ПРОРОК

Він ішов із тайги голубої
В Україну далеку додому.
І свистіли сніги, як набої,
У відгомонах судного грому.

Він дороги не брав верстової,
Щоб у сторону рушить знайому.
Обминав він пости і застави,
Загорялись зірницями трави
В стороні із дитинства знайомій.
Він упав і молився на розі,
Де підводиться хрест у мовчанні.

Серце старця летіло в тривозі
В рідну хату на сірім світанні.
І нічого в дворі не лишилось,

Розтягли люди жердки з подвір'я.
Кажани, розправляючи крила,
Затемняли у леті сузір'я.

Біля старця жебрачка спинилася,
Подивилася на нього журлivo.
В снах тайга їй колимська шуміла,
І ввижались скривавлені ниви.
Ту лиху пам'ятає годину,
Як на каторгу праведних гнали...

Словом Божим він жив в Україні,
З нього люди лукаві сміялись,
Він пророчив, що сонце над світом

Встане й тьму прожене з видноколів.
Брат на брата погляне привітно,
І прокинуться люди на волі...

Ось вернувся і там в халабуді
У жебрачки заслаб і під ранок
Охолонув. Шепталися люди

По задвірках у сивім тумані.
І стояли заражені діти
Над труною його в час весінній.

І живими всміхалися квіти
У кімнаті жебрачки гостинній.
Шелівок із хліва відірвала

Та вдовиця у дні негостинні,
І в слізозах йому гріб змайструвала.
Піднімала зоря світлі крила,

Розливалося сонце потоком,
І весна у просторі летіла,
В час, коли на могилі пророка

Простелився барвінок і цвітом
Прикрашав всю околицю хмуру.
Усміхалося небо привітне,

Люд проходив повз цвінтарні мури.
І питали старі і малята:
—Хто лежить у цій дивній могилі?...

Застигав над хрестом подих м'яти,
І пелюстки хиталися білі.

1945

П Е Р Е Д В І Д Х О Д О М

Востаннє сонце бліснуло й сковалось,
З-поза діброви місяць виглядає.
Шумлять дуби у небо небувало,
І хмари хлюпаються в небокраях.

Пливуть вони, мов човен в негоду,
Коли гребець керує вдаль сміливо.
І блискавиця вдарила на Сході,
Назавжди розлучаючи щасливих.

Вона й мене зробила сиротою,
На щастя не надіюсь я в негоду.
Жовтіє осінь в лузі над водою,
І сич кричить за спаленим заводом.

По хвилях я в чужі краї полину
Те щастя втоплене, своє шукати.
Нема для мене місця в Україні,
Де пустка кажаном летить із хати.

Шуми чимдуж над мороком, негодо,
Хай більш не буде в Придніпров'ї згуби!
А я в холодних загублюся водах,
І бурі моє тіло приголублять.

На острів, де у орхидеях далі,
Його знесуть міцні, пташині крила.
Над тілом в ніч зупиняється шакали,
В пісках зжовтіють мої кості білі.

Душа піdnіметься, в світі полине
Туди, де люди і в біді щасливі.
Шуміте їй, берези, в свіtlі днини,
І Воскресінням привітайте, ниви.

1945

С Е Р Е Д П УЩІ

Вечір, туманом покритий,
Стишити спрагу припав
Там до струмка, де крізь віти
Місяць із хмар засіяв.
Я обмину з ним болота.
Церкву знайду в глухині.
Жде мене мила в скорботі,
Що забаривсь в чужині.
Ми у недільний світакок
Стрінемось з нею ледь світ...
Голуб десь ліне на ганок,
Вітер промінням дзвенить.
Тут не зустріти нікого,
Тьмяних не видко вогнів.
Я зупинивсь край дороги,
Перстень на ній загубив.

1946

КАЛИНА

1.

На прощання довелось її уздріти,
Листям зажурилася край тину.
Говорила: "Поламай розлогі віти,
Потопчи мій цвіт серед долини.
Не побачити мені у світі
Радості між обрів пустинних.

2.

Ти лишаєш на сусід лукавик
Діда свого праведну дорогу.
Порубають мої віти для забави,
Проклинаючи й святого Бога.
Крім злорадної в роках знеслави,
Не чекай ти від безвірників нічого.

3.

В Галілею не рушай незнану,
Не зустрінти Месії серед люду.
Сонце заховався в тумані,
Бур'янами заростуть гучні споруди,
Рідний край, тобі за все коханий,
В серці біль за втраченим розбудить..."

4.

Я ж не вірив, що вона пророкувала ,
Не зривав її замисленого цвіту.
Ширі слози по листочках розтікались,
Загубилось від них сонце в світі.
На подвір'ї моя матір привиждалась,
Щось хотіла з сином говорити,

5.

Я вслухаюсь в далечінь різноголосу,
Зашемить від втрати серце чулє.
Сипле дощ і барабанить градом осінь,
Сновидінням наша юність промайнула!
Вірю, що в дворі калина й досі
Розцвітає і сусідам погляд мулитъ.

ФІЯЛКИ

Квіти іще не всміхались,
Ваш не тривожачи зір.
Стиха наповнилися далі
Дзвоном, що лимув за бір.
Сонце у лузі злітало,
Повне розчулених мрій.
Птиці в лісах щебетали,
В тиші озер чарівній.
Кликав Ваш погляд у гори,
Вранці спочить на шпилях.
Ви були в тузі учора,
Ішли на стуманений шлях.
Пухом укрившися білим,
Я Вас зустрів у полях
В Альпи Ви їхать не хтіли,
Стали в задумі, мов я.
Линуть над сочнами галки,
Хмелять Ваш спомином зір.
Знову розквітнуть фіялки
Серед засніжених гір.
Інші у щасті проходить
Будуть в долинах п'янких.
В бурних розтопиться водах
Серця примхливого сніг.

1946

МОЛИТВА

Ти, о Боже, великий, могутній над нами,
Над усім, що Твій Дух створити устиг.
Нас женуть під суворим конвоєм степами,
Ми лягаєм, втомившись, на зоряній сніг.
Сил немає в знеможенні серці молитись,
Чуйним стало в народі воно повсякчас.
Вже на світі облуднім не хочеться жити,
Лиш не хочеш Ти смерти послати по нас.
А вона, наче полум'я, світом гасає
На війні, де багато загинуло нас.
На спочинок убитих ніде не приймають
І на Твій вони мусять чекати наказ.
Прилетіли орли, в піднебессі кружляють,
Сіли мертвим на груди, очей не клюють.
Журні вісті розказують з рідного Краю,
Про сиріт, які юність згубили свою.
На дороги удови в скорботі виходять,
Арештантів на каторгу шляхом женуть.
Повз садиби колони зникають на Сході,
Пропадають в імлі, де у мороці путь.
Наші погляди звернені, Боже, до Тебе,
Стало в Царстві Твойому темніше від сліз.
Так створи якесь чудо з байдужого неба,
І, у праведнім гніві, над нами з'явись!

1946

П О Б Р А Т И М И

Вітер з холодних, північних сторін
Б'є на каплиці у дзвін.

Цвінтarem бродить, ридаючи, тьма,
Ніч — і нікого нема.

Буря снігів намете на поріг,
Друзів тіла пригребе край доріг...

Йшли воювати, суворі, вони,
Повінь смолисті гойдала човни.

Блідла у тузі дівоча краса,
Мов на розквітлих черешнях роса.

Згодом найстарший вернувся назад,
Листям рябів на околиці сад.

Він у матроськім бушлаті приплив,
Обрій боями гримів.

За Україну ішов у боях,
Бомбами іншим прокладував шлях.

Зводивсь на лузі туман від заграв,
Він в комишах умирал.

Друзі стояли навколо бойові,
Тиша пливла по високій траві...

...Інший з тих друзів на розі стояв
Людям прохожим тютюн продавав.

В армію згодом наказано йти,
В сірий шинелі крізь смерть перейти.

В бій під Берліном дивізія йшла,
Смерть йому з крові вінки заплела...

Він на руїнах згасав у бинтах ,
Фельдшер поник в головах.

Друг наймолодший — до школи ходив,
З-над комінів піднімав голубів.
Світом пройшов, повертається до хат —
Вже як каліка-солдат.

Люд із роботи в ту пору ішов,
Тихо співали сади про любов.

Сів під каштану розвітлену тінь,
Друзів згадав і Дніпра голубінь...

Нісся до нього приглушеній дзвін,
Линув з притихлих долин.

1946

С Е С Т Р І

1.

Розцвітає на лузі у вербах зірниця,
Пропливає в мостах і ламається лід.
Ти замислена вийшла на берег, сестрице,
Зашуміли сади у дзвінкий небозівід.
Линуть в плавнях із вирію дальнього птиці,
Шлють тобі в піднебессі блакитнім привіт.

2.

Вже городи й подвір'я суцвіттям покрились,
Розспівавсь солов'ями усміхнений сад.
В небі високо сокіл летів і на хвилі
Недалеко упав від побілених хат.
В нього в дальний дорозі зітерлися крила,
І підстрелив для втіхи його супостат.

3.

Стало сумно тобі на пташину дивитись,
Ти відчула: хтось крила у брата зламав.
Я лежу у шпиталі на ліжку, розбитий,
Наче сокіл, який над тобою кружляв.
За вікном у суцвітті підводяться віти,
І півонії-квіти цвітуть серед трав.

4.

Я в гарячій годинами мовчки чекаю,
Щоб всміхнудася сонцем мені чужина.
Вийшла ти подивитись: чи я не гукаю,
І подати мені з того боку човна.
Віриш ти, що вернуся з чужого я краю,
Задзвенить у промінні блакитна весна.

5.

Ти й не знаєш, що в мене не вистачить сили
Мандрувати в біді по безкраїх світах.
А тобі вороння з-поза лугу злетіло,
Засвистіла лоза у осінніх вітрах.
Хай у наших краях пропаде непогода,
Розіллються в промінні стодзвінному води!

1946

В И Н О Г Р А Д Н И К

Озиміна яскравим інеєм покрилась,
Отара й хмари збились в дощопади.
Висока тирса зорянцями рясніла,
Переливалася брунатим виноградом.

А з моря гнівна буря шаленіла,
З-над мокрих скель шибала громовиці.
Там кібці над лиманами носились,
Де перші ще виднілися зірниці.

Вмирав останній із циган свавільних,
Лишаючи намет напризволяще.
Йому в степу народ вважався вільним,
І тіні предків бачив він найкращих.

Вони прийшли до нього з потойбіччя,
Розказуючи про свої дороги.
Народу стерлося в віках обличчя,
Ніхто у небі не згадає вбогих.

Він мусить в міжпланетному просторі
Плекати їхній виноградник сміло.
В молитвах стерегти його від горя,
Щоб грони бліскавками загорілись.

Кущі він згодом зможе перенести
На землю, де лишилася пустиня.
Зазеленіють нивоньки воскреслі
І морок в придніпровім краю згине!

А поки чорним бростем попелище
Хитається, й бурхливі всохли води...
І линув циган серед зір найвищих,
Коли із кров'ю падав дощ на Сході.

Ввіжавсь в полях небесних виноградник
Чудесний, мов батьки його плекали.
Витало щастя понад райським садом,
Де білі коні у суцвітті мчались.

Там стиглі грони в свіжі дощопади
Переливалися в барвистих далах.
Йому на серце налягла відрада,
Дівочим, ніжним голосом співала.

Листочками хиталися п'янкими
Вогні з осель привітних, урочистих.
Життя пливло весіннім, білим димом,
Пелюстками тремтіло променисто.

А тут його гукає буря з моря,
Піском завалює намет убогий,
Його хотіла взяти у простори,
Щоб розказав він про недолю Богу,

І місця випросив він для народу
У вільнім світі, на зеленім лоні...
Підводилася близкавка на Сході,
За втраченим летіла у погоні.

1946

Д О Л Я

Пустиня впала — більш нічого,
Німіє сніг, як вічний сон.
А ти ідеш шукати Бога,
Звелись над прірвами дороги,
І зорі світять, як закон.
Обводиш даль глибоким зором,
Вивчаючи бентежні дні.
Пастух затрубить в ріг у горах,
Щоб ти всміхнулась на весні.
Забувши, що нужденна й боса,
Ти на спочинок йдеш здаля.
Нічого в неба не попросиш,
О доле змучена моя.
І на розпутті раз почула
Ти інших з смутком на путі.
Крізь лихо дивно усміхнулась,
В любов повіривши в житті.
Сказати правду не боялася,
Мандруючи серед облуд.
Стежкин глухих не обминал,
Збираючись на Страшний Суд.
В пустині радо відпочила,
Хоч сніг узгір'я покривав.
І мов на світ ти народилася,
Як ліс осяяній уздріла,
І дивним храмом він стояв.

1946

Н А Д Д У Н А Є М

Примарний морок виплив із ярів,
Покрились верховини сизим димом.
Блищить на хвилях сяйво ліхтарів,
Засвічених на скелях невидимих,
Туди пором у ніч подаленів,
Де зірка крізь густі тумани блима.

Він губиться у мороці край скель,
Де гніздяться на ніч безжурні птиці.
Втомившись щебетати між осель,
З калюжі воду пити край криниці,
Осіннього де листя карусель
Кружляє від хатини удовиці.

Там вогники вечірні миготять,
А я собі таких вогнів шукаю,
Щоб вдарили з моїх дніпрових хат,
Прорізали вечірню млу Дунаю.
Ще не стихають співанки дівчат,
Луна пливе величною до гаю.

Хай зорі заблищають серед сновид,
Які крізь темряву пливуть в тумані .
Я бачу: вогник кидає привіт,
До нього прагну я і не дістанусь.
Він вітру блиснув над борами вслід,
Зник таємничо, в безвісті ростанув.

Він до моєї схожий самоти,
Немов би жеврів в очах надія...
Куди ж його в темнілу пору йти,
Ревуть в проваллях люті чортогні,
Весною зносять повіддю мости
В свавільній і роз'ятреній стихії.

Шуми, Дунаю, хмари прожени,
Що з гір десь напливають невідомих.
Ті хмари над борами розверни,
Подай для мене із пітми порома.
На ньому я згадаю краші дні,
Коли я був у себе в світлім домі.

Хай поламається кермо і трісне дріт,
Негода їх утопить в чортогнях.
Я дожену на тім поромі в морі лід,
Об нього розіб'ю юнацькі мрії.
В саду роса впаде із верховіть,
Прозора й чиста, як моя надія.

Я згодом сяду в думах на граніт,
Згадаю місяць в нас понад стогами,
Коли дівчата хочуть так любить,
Що зір горить у хмелю до нестями.
Я погамую серце, що кричить,
Мов кинутій його поцілив камінь.

1946

Д О М У З И

Ти на долю свою нарікати не вміла,
Утомлялась від праці в розлогих полях.
Про убогість сусіди казати не сміли,
Був на хаті гнилий і обвалений дах.

Не пускалися ми за багатством в погоню,
Уставало майбутнє без жадних надій.
Ти і дрова носила зі мною в затоні
У чоботях приношених, кохті старій.

Був нам шлях у життя загороджений тином,
І колючий на ньому наїжився дріт.
Всім була ти відрадна, неначе людина,
Ішо нікому не може затмарити світ...

Зустрічаються інші, невивчені лица,
Без спочинку мете, розливається сніг.
Вийдеш ти на заметений сад подивиться,
Чи вертаюся десь я з далеких доріг.

Як вернуся, докору мені жадним рухом
Не докинеш, відчувши: тобою я снів.
І тебе буду я із побожністю слухать,
Наче гомін затону, де все я лишинв.

1946

В И Г Н А Н Е ЦЬ

Коли буяв травою рідний двір,
Він завітав, свитиною прикритий.
Лякав жінок прихідця гострий зір,
За клуню утікали босі діти.
Він схожий був на мешканця із гір,
Де сосни у снігах купають віти.

Він не вдавася з нами до розмов,
Покинуті не згадував діброви.
Орати ниву з іншими не йшов,
І невід не жбурляв в глибину Дніпрову.
В його очах світилася любов,
Вчуvalася правда у старечім слові.

Щось божого носив він у думках,
Любив проходитись, коли блищали
Сузір'я, і шукав Чумацький Шлях
В тім напрямку, де море вирувало.
Кружляв у степовій блакиті птах,
Чайні крила серед скель злітали.

Його країна серед світлих зір
Спочила ген край дальньої дороги.
Він згодом не прийшов до нас у двір,
Нам всім здалося порожньо без нього.
Тоді вітрів зірвавсь з-над моря вир,
На хмарових лютуючи відрогах.

Лив безупинно дощ між наших піль,
І сонце вранці піднімалось кволо,
Блідим промінням вкрило виднокіл,
Коли знайшли ми труп його у полі.
Спочив навіки він серед могил,
Крилатої не дочекавши волі.

Ми знали: страдника жде рідний край,
Край річки склонили під вербою,
Щоб Шлях Чумацький, що веде за гай,
Йому опівніч був завжди над головою,
Його хай мрії уквітчає май,
Розсипле квіти хмурою добою.

1946

С О К І Л

Надвечір'я заколише трави,
Упаде роса із віт поснулих.
А до мене в гості із-за хмари
Сокіл прилетить, до всього чулий.
Бліскавиця в піднебесі вдарить,
І вогненні згасить в хвилях кулі.
Сокіл широко другові розкаже
Про зимівлю у чужому краю.
Довга тінь від крил на землю ляже,
Втоне у розлитих небокраях.
Розповість він про тайгу чимало,
Що бездольним на біду зростала.
Аж від неї хлопці утікали,
Вслід сова їм з кедрів прокричала.
І в лиху, заметену годину,
Хлопці ті в думках пливли додому.
А Байкал човна їм перекинув,
Щоб не мучились на світі цьому...
Линув мій соколик над будинком,
Де гніздо з ломачя височіє.
Там весна купається в барвінку,
Дівчина понад рікою мріє.
Задивилася вербиця в воду,
Молодь спів у вечір розливає.
Дівчину ту кличе на колоди,
Щоб забула милого з розмаю.

1946

В Д О В А

Хуртовина по Дніпров'ї голосила,
Піднімалася в полях стіною.
Плакала солдатка в ніч безсило,
Пролітала в скорбних мріях за Десною.
Ішла ворожа з-за кургану сила,
Син її в шинелі десь проходив,
Наче птиці, заридали хмари білі,
Напливали з хуртовиною зі Сходу.

Гей, снігами замітала села млисти
Сніжна буря, що лугами тужно бродить.
Тьма кружляла по канавах падолистя,
Покривала безпрогляддям сірі води.
Від ридання удова осліпла в хаті,
Їй ввижается і сонце і алеї.
Тож благає вона смерти, щоб по неї
Завітала — на той світ її узяти.
Тільки смерть не поспішає із приходом,
І чекає її тужно удовиця.
Хуртовина лине жалібно зі Сходу,
Шле, як втіху, до села сріблясті птиці.
За вікном сніги у вихорі кружляють,
До порогу поповзла води напитись
Стара мати й насторожившись, чекає
Сина личко ненаглядне хоч уздріти.

Відчиняються у сінях двері хилі,
Буря в груди сиву жінку ударяє,
І речоче у одежі світло-білій,
З-за дунайського прилинувши розмаю.
Привижалось удові, що поклик сина
Чує кволій край трухлявого порогу.
Тож до неї, як затихла хуртовина,
Він прилинув із військової дороги.
Їй здалося, що від радости прозріла,
Сина бачить заклопотане обличчя.

А знадвору хуртовина голосила,
Лютувала, стоголоса, від заріччя.
Буря в хату уривалась через сіни,
І до жінки похоронно долітала:
—Син у гості твій прийшов із домовини,
В час, як смерть понад дібровами промчалась... —

1946

БЛАГОВІСТЬ

Шляхом втомилася йти,
Ноги побила камінням.
Нам же кудою пройти
В край, для чужинців гостинний.
Гей, замітала путі
Буря піском серед степу.
Радість зустріли — в житті
Чорним хиталася крепом.
Терни твоє убрання
Вщент розірвали в дорозі.
Ідемо в світах навмання,
В плавнях шумлять верболози.
Сонця не видко ніде,
Світять сузір'я лукаво.
Шляхом невдача нас жде,
Друзів презирство й неслава.
Змиєш з лиця моого кров,
В час, коли стану розп'ятий.
Буде твоя ще любов
Вкупі зі мною на святі.

1946

М А Р А

Промінням позолочені хребти,
Засніжено і вигнуто дугою
І там, де над проваллями мости,
Я вранці зустрічаюся з тобою.

Ти в одязі блискучому, як сніг,
Прийшла до мене нишком у вигнанні.
І зіркою в беззвучній вишні,
Тужливо усміхнулась на прощання.

Казала: В край покинутий ходім,
Там стільки сонця вкраплено у води.
Схилився явір на порожній дім,
Збираючи ломаччя на городі.

А я, згадавши юність і тепло,
Залишене в підпаленому храмі,
За тим шукаю, що давно пройшло,
І зникло, як в глибоких водах камінь.

1946

Л И С Т О К

Світлою вкривсь пеленою
З дуба листок і блищить.
Зрошений в травах сльозою,
Ваш зупиняє привіт.
Хай же в порожньому світі
Ви, ідучи в пізний час
Листям, замислитеся миттю:
Серце десь, слізми покрите,
Мріє ночами про Вас.

1947

М А Д О Н Н А

В серці нестане любови,
Я залишуся один.
Викличе з безвісті совість
Згорблену розпачем тінь.
Де ж ти поділась, Мадонно,
Я ж залишивсь без надій.
Усміху більше не зрониш,
В поклик вслухаючись мій.

1947

А К А Ц І Я

Не пливіте, хмари, наді мною,
Не тривожте парубочого чола.
Буду я журитися весною,
Мов акація, що відцвіла.
Відцвіла, своє відгомоніла,
Не рясніє у стодзвінній вишніні.
Там під вечір раз циганка ворожила
Молодому і безжурному мені:
“Перстень в травах дівчина загубить,
Зорянниці потемніють в вишніні...
В темну нічку незнайомця приголубить,
Зсохнуть квіти на дівочому вікні”.
Більше в карти ворожбитка не дивилась
Шкутильгаючи, по вулиці пішла.
І акація над шляхом посмутніла,
На світанку в блискавицях відцвіла.
Я піду іще з надією додому
Повернутись незабаром на весні.
Ти ж, акаціє моя, в літах знайома,
Розшумися гіллячинками мені.
Прихилюся до колючок головою,
Їх недоля у вінки переплете.
Починалася моя любов весною,
В серці спраглім усміхається, цвіте.

1947

ЛЕТЮЧИЙ ГОЛЛЯНДЕЦЬ

Небесна блискотить в зірницях путь,
Рейс хвилі зупиняється останній,
Світів пливе в просторах каламутъ,

Де владне над усім німе Мовчання.
Ген янголи спішать на Божий Суд,
Проміння розсипають на світанні

Серед проваль і звуглених споруд,
Вслухаючись у шум дзвінких потоків,
Де німфи граються край бурних плес...

Злітаються туди з плянет щороку
Блаженні душі до святих берез,
На хвилях погойдатися високих,

В садах у райських загубитись десь,
Про втрачене кохання розповісти,
Вогні своїх земних згадати хат,

Де осінню з дерев спадає листя,
Лунають співи хлопців і дівчат,
Під дубом хтось розповідає вісті,

Як молодь йшла за волю воюватъ,
Прощалася з ріднею на світанні,
Зникала й не верталася до нив,

Коли затихли постріли останні.
Там край співучих в лузі яворів
Згубились їхні чулі сподівання.

І тіні їхні промінь не пригрів,
Коли вони верталися до краю,
Теплом зігрітися отчинних стріх...

В цей час в небесних океанах грає
Блакитна хвиля, корабля для втіх
Стихії, від дзвінких сузір' штовхає,

Він пропливає до земних доріг,
Матроси мертвим кораблем проходять,
Їх тіні видко, мов людей з степів,

Що повмирали не в тяжких походах,
А вдома з голоду, в чеканні днів
Роз'ятрених у блискавках зі Сходу!

О, краю споневірених батьків,
Ніде твоїм синам нема спокою.
Приречені блукати у світах,

Вони недолею відвіку злою,
Як той Голляндець, що шукає шлях
До берега, по хвилях за водою

Він мчить, та берег топиться в морях,
Нема йому пристанища у світі...
Із наших рук упав Свободи стяг,

Кому ж вогонь для волі засвітити!?

1947.

МАРІЯ

Ніч на зорях про щастя людське ворожила,
Сонний пугач кричав серед темного лісу.
З неба зірка в провалля дугою скотилася,
Вітровій у кущах потемнілих пронісся.
Ти для мене, Маріє, як зірка світила,
Наче папороть квітло весною Полісся.

Ти ж була одинока для мене надія,
Загубились вогні моїх дум за Десною.
Вірю я, ми зустрінемось нишком, Маріє,
Ти ж душою була нерозлучна зі мною.
Серце мрію про зустріч з тобою леліє,
Де поріс очерет край води з осокою.

Глянеш з мукою ти і не скажеш нічого,
Мовчки будеш стояти край свіжого сіна.
Ми забудем в ту мить про людей і про Бога,
Загоришся ти вся, мов дозріла шипшина,
Вийдем в місячну ніч, побредем за дороги,
Де спочили притихлі горби і долини.

А коли нам не буде для зустрічі долі,
То в загробному світі всміхнешся до мене.
Бо єдине щасливим не буде ніколи,
Як його роз'єднають у вечір зелений.
Гасне зірка вроциста в замисленім полі,
Де теплінь стережуть за ожиною клени.

1947

БІЛЯ ПІВНІЧНОГО МОРЯ

І хвилі вище берега хребти
Звели, мов стріли гнівні — блискавиці.
В незнані буря рушила світи
На чуда потойбічні подивиться.

І не світились зорі у імлі,
Коли я мандрував до Тебе, море.
Мені святкові снились кораблі
Серед тривоги і людського горя.

Я довго через хащі прямував,
Знесилений в знедоленому світі.
І голос із небес мені вказав
Дорогу, повен сили і привіту.

Так зашуми вигнанцю на привіт,
Я побреду до скель Твоїх від суші.
Об них розбило Ти негоди лід,
Де спочивати сіли мертвих душі.

Вони, тіла лишивши на землі,
Крізь океан летіли й потомились,
Мов в безпросвітню бурю кораблі,
В яких давно поламані вітрила.

А Ти із прірви хвилі нанесеш,
На скелю, де стою, скеруєш сміло.
І у бездонний вир мене зметеш,
І об каміння Ти моїм удариш тілом,

Його Ти понесеш, мов корабля,
Що з курсу збився в обріях безсиліх.
З грудей душа підніметься моя
І чайкою над хвилями заквилить,

І набереться в хвилях мужності і сил,
Бентежжя вихрокрилого носитись.
І Ти їй допоможеш серед хвиль
Знайти мої останки в цьому світі.

Затужить серце голосно крізь сум:
—Нас ждуть, де море не гуло ніколи!—
Твою стихію в беззвістъ понесу,
Хай береже мене серед недолі.

1947

Л И С Т

Кружляє вітер сніговий зів'яле листя,
І голова п'яніє від думок,
Бо як тобі подати зможу звістку,
Що я тепер, як зірваний листок?
Мовчать кущі, туманами сповиті,
Дорога в бурях в далеч пролягла.
Ти думаєш, що я давно забитий,
Могила десь травою заросла.
А я живий і не змінивсь ні трохи,
Іду світами, проклинаю час,
Коли злітав з одним кривавим рогом
Облудний місяць над садами в нас.
Передчували ми розлуку скору,
Не вірячи, що у своїм житті,
Нам будуть інші кораблі у морі,
Які ніде не стрінуться в путі.
Мені насnilося, що ти по воду
Завулками до берега ішла.
І на твою всі задивлялись вроду,
Шукаючи в твоїх очах тепла.
Але його з душі жахливі бурі
Рознесли, снігом віючи з полів.
Ти станеш край розваленого муру,
Де шлях веде до кволих вітряків.
І виглядаєш все мене з дороги,
Надієшся: в твій завітаю дім,
Мов у житті не трапилося нічого,
А тільки прогримів землею грім.

1947

**
*

Владуть сніги, околиці притрусять,
Покриють пухом балки і мости.
Дубів столітніх тиша не зворушить,
А тільки грім, що гряне з висоти.
Я буду йти, згадавши про учора,
Шуміла юність без печалі й сліз.
Кресали блискавиці у просторах,
Де кожне деревце було — як ліс!
Найменша гілка бурею п'яніла,
Вливала сил і мужності мені.
Звитяжно піднімалися вітрила,
Щоб плив в майбутні, неспокійні дні.
Зрадію, що прожити недаремно
Судилося і величним Час гряде.
І на мою могилу безіменну
Дівча вінок в задумі покладе.

1947

С П О В І Д Ъ

Я у полі опівночі, сам, без нікого.
Перед судним, приближеним днем
Стало тихо; закидані терном дороги,
Ударяють сузір'я холодним вогнем.
Про недолю мою хто посмів розказати?
Вийшов я до сузір'я говорити віч-на-віч.
Миготять на шпиллях, мов прийшли сповідатись,
Наче я в зачаровану місячну ніч.
Розмовляючи з ними, я буду дивитись,
Чи вони розуміють про болі усіх.
Що ж я буду далеко від дому робити,
Як заб'є мої вікна розлючено сніг?
Я свого не промінював зроду подвір'я,
І спокійний мій голос, як місяць вгорі.
Сніг холодний владе, забіліє, як пір'я
Із гусей, що кричали мені на Дніпрі.
А сузір'я поглянуть, неначе в печалі,
І осиплються, зникнутъ в чужій далині.
Я ж тепер у житті, мов у ніч на вокзалі,
І не знаю чи поїзд прибуде, чи ні.

1947

Б У Р Я

В сніжнім гудуть тумані
Бурі у нас за рікою.
Хуга пливе в вишині,
Прагне у світі спокою.
Стукає в хату й кричить.
Там край малого дитяти
Хтось пригадав, як у світ
Йшли, вирушали солдати.
Вкривсь заметіллю пором,
Сонце згубилось в сторонці,
Ніби втопилось відро
В нашій річній ополонці.
Хуга з полів обведе
Поглядом лози незрячим.
Мов сиротина, що йде
Хуга з полів обведе
Христяться люди в хатах,
Заметіль лине по стрісі,
Наче стривожений птах,
З віт обірвавшись у лісі.

1947

**
*

Твій час лежить в руці моїй...
О, бережись його згубити,
Ідучи самотнім, без надій,
По знищеннім лукавством світі!
І не врятуєшся ніде
В молитвах скорбних на колінах.
І Правосуддя гнівне жде
Тебе скарати за провини.
Бо Ти межу переступив,
Ногами потоптивши святість,
Чужих благаючи богів,
Щоб всесвіт розумом обняти.
Тебе уб'є в дорозі грім...
В земній розсиплешся утробі
В розбитім черепі твоїм
Змія чигатиме на здобич,
І зашипить серед гробниць...
Стовпи трухляві темінь вкриє.
З Твоїх провалених зіниць
Безодня холодом повіє.

1947

ЗАКУТОК

1.

Ви заклопотані були на подив,
Просили: “На прогулянку ходімо.
Листочки зажурилися на водах,
Окутані напівпрозорим димом,
І місяць в очеретах сонних бродить,
Крізь віти сяйвом урочистим блима.

2.

Ріка, мостом кленовим перетята,
Зникає в лозняку за осокою.
Хлюпочуттється у рясці каченята,
Виходять з хвиль погрітись під вербою.
Туди приходять хлопці і дівчата,
Коли блищає зірниці над водою.

3.

Ви знаєте, що крижні розкричались,
Прямуючи за літом навздогони...” —
Тим закутком мені ви нагадали
Уквітчане, розлоге оболоння.
У лузі паслися булані коні,
Човни, до паль прив'язані, стояли.

4.

Моя рясніла юність неспокоєм
Чудесна, як вінки з найкращих квітів.
Розбила інша серце там надвое,
В туманах зникла в невідомім світі.
В забутім парку край води левкої
Про неї зашумлять в росі привітно.

5.

Мені знайти ваш закуток вдалося,
Вдаряє хвиля в берег бистриною.
В мені любов достигла в пізню осінь,
Відгукується ніжною струною.
Запахло вашим чарівним волоссям
П'янюче, свіже сіно над рікою.

6.

Кудись ріка несе зів'яле листя,
Покрився закуток довкола тьмою.
Вогні поблискують в притихлім місті.
Широкий місяць виплив над рікою.
Здається серцю, що розносять вісті
Вітри, що вас давно нема зі мною.

1947

Г О Л У Б

Голуб з ярів прилетить,
Спомином думи схвилює.
Серед розвалених плит
Він на хресті заночує.
Гляне довкіл з вишнини,
Буде, забутому, сниться,
Церква стара в глухині,
В гніздах пташиних дзвіниця.
Мовчки крило покладе,
З урні нап'ється росини.
Шлях його в мороці жде,
Гори минати, долини.
В соняшній втоне красі,
Будуть блищати на нивах
Трави йому у росі,
Стане він миттю щасливий.

1948

В Е С Н А

Дзвін загойдався й поплив
В час надвечірній рікою.
Я його слухать любив,
Йшов розмовлять з осокою.
Ніжно шуміла вона
В травах високих край мосту.
Зіркою наша весна
Світить п'янкій високості.
Може комусь, що згубив
Ласку у серці дівочім,
Лле вона щастя між нив,
Сяйвом тривожно-урочим.

1948

ТРАВА

Я край гробниць володарів зросла,
Збудованих із мармуру й граніту.
З піхотою кіннота мимо йшла,
В підбитих вимагаючи привіту.

Розсипались володарі упрах,
Гробниці залишились в самотині.
Царі мечем карали у боях
Народи за нескоєні провини.

Підносились вітри насильства й зла,
Царям халдеї обіцяли вічність.
Кістлява смерть тут воїнів знайшла,
Відбивши жах у впевнених обличчях.

Вже точать черви інших край доріг,
В могилах царські kostі перетліли.
Століття трублять у вельможний ріг,
Справляючи поминки по спочилих.

А я лишень трава, і по мені
Повзе гадюка інколи з розщелин.
Несе могильний холод на весні,
Ховаючись у потемнілу зелень.

1948

**
*

Вищий пришле Судія
Янгола в білім одінні.
Наша розлога земля
Буде в промінні невпиннім.
Волхви дари понесуть,
Іхні верблюди спочинуть.
Згубиться в кактусах путь,
Де простяглася пустиня.
Дух мій у безвість злетить,
Щоб пошукати привіту.
Ніжно майне з верховіть,
Лет свій продовжить над світом.
Цвітом хитнуться поля,
Випливуть роки в стражданнях.
О, як любила моя
Юність в погожих світаннях.
І припаду я колись
В отчіх краях до порогу.
Верхом стривожиться ліс —
Я повернувся з дороги!
Дух край вишень, що цвітуть,
Сяде, полле їх сльозою.
Знов помандрує у путь,
Зникне в якісь неспокої.

1948

З НАДГРОБНОГО НАПИСУ

О, станеш притчею в віках не раз,
Як перехилиш чашу із медами,
Надпіту магом в передсмертний час,
І припечатану його устами.
Тобі хитнеться зір дороговказ,
Відкриються життя широкі брами.

Тебе поманить дальній край чудес,
Куці низьким звітається поклоном.
Пустині і моря ти перейдеш,
За істиною щирою в погоні.
Вона заблісне зіркою з небес,
Тобі ще нерозгаданим зоконом.

Бо так приречено у небесах,
Щоб ти країнами блукав даремно.
Засяє барвами земна краса
Ще холодніша від склепінь підземних,
Туману звисне край проваль коса
Відвіку нерозгаданих і темних.

1948

**

Осінній вітер листя рве,
На озері латаття крутить.
Ще в Вашім погляді живе
Весна загублена й забута.

Я Вам нагадував про дім.
Промінням верби оповіті,
Там, не зажурені нічим,
Схилили на покрівлю віти.

В притихлі обрії вросли
Хрести, похилені на плити.
Мов люди крізь негоду йшли,
Спинились трохи відпочити.

Хтось буде йти з нас, повен мрій,
Могилами в німім чеканкі.
Уздріне напис дорогий —
І рознесуть вітри ридання.

1948

**

Буде і слава й любов
З нами іти по дорозі.
Хтось ідучи від дібров,
Стане журитися в осінь.
Схилиться скорбно від мук,
Сумнів відкине, наругу.
Кий і торбина Йому
Будуть за жінку й за друга.
Лірників вздріне сліпих,
Дасть їм копійку останню.
Злине на обріях сніг
З бурями в дикім змаганні.
Серед пустелі і руд
Сивими зробляться роки.
Янголи старцю дадуть
Владу і rozум пророка.
В села полине, міста,
Мудrosti визнавши закони.
Заздрости будуть уста
Гнівні глаголить прокльони.
Книжники в церкву лихі
Старця не пустять в країні.
Всі його будуть гріхи
В скорбній виднітися тіні.
Та привіта його люд,
Думи збагнувши глибокі.
Він перехриститься. В путь
Вирушить впевненим кроком.

1948

С А М О Т А

Я не знайшов ні ласки, ні тепла,
Ні сонця праведного в хмурих далях.
Прошав гріхи, відходячи від зла,
А зло із пекла раю досягало.
Мої в буденності пливли літа,
Коли до мене з голубом на крилах,
В світлицю завітала самота,
В шовки одягнута прозоробілі.
В негуду не покинула мене,
Наповнювала радістю кімнату.
Мов пташка за вікном, коли війне
Вітрець, любила пісню заспівати.
Благаю в самотині знов і знов:
Приходь до мене, будем говорити,
Згадаємо про мужність і любов,
Загублених в розочарованому світі.
Я голову в задумі покладу
На одяг твій схвильований і чистий.
Бо я тебе, мов дівчину люблю,
Що у південнім загубилася місті.
Не зрадиш у примхливому житті,
Тебе з побожністю я буду слухатъ.
Піднімем крила ніч перемогти,
І відпочинем на вершинах Духа.

1948

БАЛЯДА ПРО ВОІНА

Мороком вкритий, від схилених хат,
Йшов із боями на Віденъ солдат.

Вбитих змішалась за площею кров,
Там командир до бійця підійшов.

“Сотням край храму наказ ночувать,
В ньому сковалось багато дівчат.—

Справим бенкет, розливаючи сміх,
Краль із бійцями звінчаем усіх...”

Тьма із порталів злітала на діл,
Змовк за будинком зруйнованим стріл.

Воїн похмілля нічного не ждав,
В гордих руїнах поволі згасав.

Храм у густім тумані даленів,
Здався йому вітряком серед нив.

В нас в українській, далекій землі,
Де у недолі ми змалку росли.

Мріялось, що від того вітряка
Ніжно махнула дівоча рука,

Рідна сестра, що спочила в снігах,
То розгрібала наметами шлях.

Мрія йому підказати не змогла,
Дівчина то від собору ішла.

Бинт коло серця приклала вона,
Личком була, як у казці весна!

Храм розгоряється, горів до шпилів,
Чорним бенкетом криваво світив.

Нишкли Мадонни розбиті навколо,
Тиша пливла за руїни на луг.

1948

**

Я втіхи прагнув, божого надхнення,
До всього чуйним став серед невдач.
Змінив я дні святкові на буденні,
Вслухаючись у серця тихий плач.
Воно молилося одній святині,
Де самотина у пісках жила.
Я був ченцем забутим у пустині,
В молитвах ще шукаючи тепла.
Прийдешні роки втрати не замінять,
Цікавого не сповістять мені.
Я по землі проходжу у терпінні,
З усіх проваль поблискують вогні,
Підводяться, шумлять ліси в долинах,
Я спів душі вітрам передаю.
Докинуть листом у мою хатину,
Коли заслабну у чужім краю.
І защебечуть ластівки привітно,
Весною, на світанку прилетять,
Дивуючись, чому вікно забито,
І осипається не в пору сад.

1948

А. Г А Р А С Е В И Ч Е В І

Сивіє гір альпійских ряд,
Крізь млу не бачачи світання.
Зірвались бурі і до хат
Несуть протяжне завивання.

Громи озвалися на клич,
І воля чується Господня.
Простерла крила чорна ніч,—
Страшна, роз'ятrena безодня.

Невинні душі із небес
Задумливо на землю світять.
В тривожних хмарах день воскрес,
Проміння ллє крізь свіtlі віти.

Лунає сурма: Ти живеш,
Полки проходять наші грізно.
Співцем і воїном ти йдеш
Під стягом радісним вітчизни.

В похмурий, непривітний час
Проміння морок переплавить,
Відходячи, Ти ввесь не згас,
Коли в безсмерті — наша слава.

1948

I3 "СХІДНИХ МОТИВІВ"

I.

Молитва зберігає нас від мук,
Немов струмок оазу між пісками,
В молитві тій підвівся віядук
Бажань, налитих сонцем до нестями.
Про це узнає із старим онук,
Коли мечеті переступить брами.
В молитві знайде безліч насолод,
Мов у пустелі край жаданих вод.

В ній розум свігиться і творчий Дух,
Що в потойбічних закрутах не тоне.
Вона новий відкрила виднокруг
Пророкам ширістю своїх законів.
І Магомет їй був найкращий друг,
Стояв у Бога в нашій обороні.
Хай вимолить у неба для живих
Жіночий найбільше і життєвих втіх.

Молитва ця розказує про суть
Людського на плянеті існування.
І душу виведе на світлу путь.
Зникаючи між височинъ жаданих.
Корану сторінки в собі несуть
Любов країн вільвіку бездоганних.
Проміння в серці блисне у купців,
Коли до Мекки їдуть між пісків.

Записано молитву між століть
На дошці мідній в тернах обважнілих.
Тримає дошку Янгол з роду в рід,
Щоб ще останній люд не роздавила,
Із неба щоб не впало безліч плит,
І вічна тьма з провалля не покрила
Піски, оази, бані і сади,
Мов стежку до прозорої води.

I правовірний від усіх облуд
Глаголи знає, створені для нього.
Вони йому спочинок принесуть,
Охороняючи від Духа злого,
Веселкою розсиплються на люд,
Трояндами запахнуть край порогу,
I він зрадіє, що на світі цім
Жінок він має і багатий дім.

II

Лежать ніким не спіткані святині
В краях, де пальми у пісках ростуть.
Оздоблені рубіновим камінням,
В мовчанні оглядають висоту.
Там міцно кактуси вросли корінням
Між непоказних сіруватихrud.
I подорожній припаде у спразі
До джерела жданого в оазі.

Ті святощі вартують Правосуддя
В промінні позолочених тенет.
І до молитви сплячого розбудять,
Пошлють видіння у Його намет.
Створиться в краях південних чудо,
Де не гвинтівка діє й пістолет,
Лишень кинджал, і падає убитий
На землю, тереном сухим покриту.

Він ще згадає, як йому всміхались
Із-під чадри невипиті уста.
На нім одежу роздеруть шакали,
Кістки засушить сонце і літа.
Самум пустелею покриє далі,
Долине з-за горбів ген виття.
Вони ще інших погукають в гості,
Щоб відібрати від шакалів кости.

А згодом будуть їхати каравани,
Купців верблюди важно понесуть.
Тінясті пальми у пустелі встануть,
Де вітру плач із привидами чутъ.
Зачервоні сонце в гожий ранок,
Поблідне зір брунатих каламутъ.
Хай будуть ті краї благословенні
Всевишнім у своїх ділах буденних.

1948

**

Лишився з нашої Держави прах,
Та ще над Нію віє Дух Свободи.
Ми втрачених шукаємо звитяг

На полі розпачу свого народу.
Ішла доля з нами мужньою на шлях
Всім ворогам на лютість і на подив

Злітав наш гордо в піднебесся стяг,
У славі розвивавсь на Жовтих Водах!
Кричав про волю у блакиті птах,

Що рівними ми стали між народів!
Нам право хто поверне на землі,
Щоби сестрина не журилась врода

У лютім рабстві? У страшенній млі,
Дітей сліпими молодиці родять,
З приречення печатю на чолі,

Як заграва страшна пливе зі Сходу!...
Нарід ганьбу тих пам'ятає літ,
Коли знамена наші не шуміли,

Ворожий меч висів у нас і щит
На брамах міст і замків посмутнілих.
Ніхто не усміхавсь нам на привіт,

І волі не здіймались мужні крила.
Від цього переповнилось у нас
Терпіння, честь окрадена у хаті!

До зброї, люд! Настав розплати час,
Хай зброю праведну Господь освятить.
В скрижалах вічності дороговказ

Для нас записаний в найкраще свято.
В нас загострює радість повсякчас,
Ми будем святкувати крилатий час,

І брат обійме у любові брата.

1948

З БІБЛІНОГО

Навчав пророк уважності до істин
Всевишнім даних для життя земного.
Він, як осіннє, ще не спале листя,
Ряснів у натовпі коло дороги.
В долинах птахи розливали віті
Про голоду бурхливу перемогу
В селі похмурім і веселім місті.
Дворища пусткою навколо світились,
Війна пускала полум'я бліскуче.
В дворах не гелготали гуси білі,
З них пір'я пропадало в чорних тучах.
Ніч простягала мовчки чорні крила,
Багаття гасло злякано на кручах.

Лишень пророк серед людей примхливих
Був, наче світоч божий серед ночі.
Він сподівався, що посохлі ниви
Ше зацвітуть ув обріях урочих,
І війни пропадуть кудись грімливі.

Цвіли його від mrій прозорі очі.
І Духом він своїм спинив нещастя:
Війна затихла, жито в полі квітло.
Позбувся люд і лиха і нанасти,
Засяло в мороці в долинах світло.

Ніколи він не згадував видіння,
Йому від зла казало стерегтися.
Юрба шибала в страдника камінням,
Святої крові краплі пролилися.
За люд невдячний він страждав доволі,
Та фарисеї з натовпу взялися,
І руки підняла свої сваволя
На праведника у розлогім полі.

За це Господь послав чуму на місто,
І смерти линув переможний голос.
Не пломеніли зорі променисті,
На ниві спопелів останній колос.
Вітри розносили в пустелях вісти,
В місцях родючих і безлисто й голо
Липилося. Пісок руїни свіжі
Покрив, де виростуть у днинах знову
І пальми й кактуси, і будуть хижі
Шакали вибігати на розмову
З гієнами. Самум сліди прилиже
І спека біля пальм обпалить брови...

Згадають ще вітри в лихих руїнах,
Як за людей молився в день погожий
Пророк, і скорбна тінь його з ділни
Сягала гір у піднебессях божих.
Молився він у соняшнім одінні,
І янголів була із ним сторожа.
І пальми плакали на самотині,
В безхмарній і розпечений пустині.

1948

П Е Р Е Д Р І З Д В О М

Поміж бліскучих брил —
Їх не обміряти в зрості —
Сяйво яскраве на діл
Зірка проллє з високості.
Ніжно із тьми заблищить,
Звисне в росі над землею.
Там у безмежності снить
З іншою злитись зорею.
Їм відчуватъ благодать,
В кожну заглянути хату.
Хлопці чекали до свят,
Вийшли колядок співати.
Сосни мовчать на шпиллях,
Шуму не чути, ні крику.
Сніг заблищить, — наче дах, —
Землю вкрива споконвіку .

1948

**

Кинув хтось юність в розмай,
Вітром постукає у брами.
Ти залишала свій край,
Тужно прощаючись з нами.
Чайки неслись з берегів,
Чулось вітрів нарікання.
Я ж тебе вірно любив,
Наче зорю на світанні.
Більше вона не зйшла,
Сльози лишивши на листях.
Ти своїх мрій не знайшла
В дальнім, заобрійнім місті.
Знову ідеш край берез
Мовчки у одязі блім.
Плинуть тумани від плес
Нам із дитинства ще мілих.
Ніби ще вчора у світ
Рушила ти незнайомий,
Щоби свій край полюбить,
Втіху зустріти у дома.

1948

ПРАВОСУДДЯ

Над нами воля Господа упала,
Як меч сталевий після довгих січ.
Бентежні наші сім'ї роз'єднала,
Не розбираючись серед облич.
Ми розійшлися в сторони у різні,
Оsmіяні перед погожим днем,
В серцях відчули ваготу заліза,
Пекло воно розпеченим вогнем.
За нами гналися голодні звірі,
Ми, як данину, країх слали їм.
У розpacі жіночі губили, віру,
Що під руїнами загине Рим.
До нас прийшли від тих, що залишились
Свій хліб у рабстві лютім оброблять.
Казали: вже нема ні в кого сили
Від голоду з трухлявих вийти хат.
А ми благали Господа про чудо,
Без трун ховаючи сиріт і вдів,
Щоб небо нам послало Правосуддя
З мечем вогненним, перелитим в гнів.
І нас карало за людські провини,
Будило громом приспані чуття.
Пожаром випікало вщент долини,
Щоб там нове посіяти життя.

1948

**
*

Прихідь, як зорі ніч війне
На гай осипаний, похмурий.
Я став, як хмара, що жене
Її понад верхами буря.
Ніде не можу відпочити,
Мене недоля в мряці водить.
Вже серце, як гніздо між віт,
Розбито градом у негоду.
Немов хмаринка в вишні,
Воно останні сили тратить.
Хоч на розірваній струні,
Пісень я хочу проспівати.
Поправлю лагідно струну,
І вдарю пальцями щосили.
Хай пригада мою весну —
Вона в душі моїй зродила
Овіті перлами пісні,
Сльозами покропила рясно...
Спиняють згуки в вишні
Незриме, вимріяне щастя.
Найкраща з них — в мені живе,
Прихідь, вдаряй в забуті брами.
Про біль забуду, що живе
Зі мною довгими роками.

1948

С О Н

Я по ярах і вибалках ішов
З баварських піль, замислений, додому.
На милиці перетікала кров
З грудей моїх. Та я забув про втому,
Коли Дніпро в долині засіяв;
Над ним хитався місяць жовтим кругом,
Зникав, немов рибалка серед трав,
На пагорбі поза стемнілим лугом.
До мене вийшла з нашого двора
У жалібне одягнута сестра.
Поглянула, за греблею пропала
На цвінтари, де дві могили вряд,
Хрестами неприкрашені, стоять.
Вона схиляючись до них, ридала,
Шептала, щоб Господь у небесах
Для душ заблуканих накреслив шлях...

1948

**
*

Лягла печать мовчання у літах
На груди... Тільки співанки тривожать.
Тобі давно набридла самота,
Мов галич на церковній огорожі.
Верталися із Прусії полки,
Спинялися відпочити коло ставу.
Ти роздивлялася в усі кінці,
Чи твій у сірих не всміхнеться лавах.
Мов дуб потрощений в полях лежить,
Покрила курява із кров'ю душу.
Він наче пташка, скинута із віт,
Що крилами побитими ворушить.
Журба сягає в океані дна,
Проходять люди з поглядом могильним
І брешуть: ти не дівка, ні жона,
Блукаеш, мов дурна, чи божевільна.
Давно господаря чекає дім,
Із стріхи пустка в мосі виглядає.
Чого ж ти зажурилася за тим,
Що навіть слави доброї не має?
Він жодного багатства не придбав,
Тобі не рівня — родичі казали...
Ти відпочинеш, зникнеш через став,
За плесом, де млинни колись стояли.
Крізь терни попрямуєш навмання,
І гайвороння здійметься крикливе,
Літатиме у галасі до дня,
Шукаючи у мороці щасливих.

1949

В ГОРАХ

Втонув у сизій мряці дзвін,
В туман, принесений з долин.
Розклала в хмурій вишині
Пітьма над кручами вогні.

Стривожений, немов від мрій,
Шумів, об скелі бив потік.
Із вівцями чабан старий
Пройшов і непомітно зник.

Сузір'я, мріючи про сни,
З небес котиляся за бір.
Мовчали плити кам'яні
І церква серед мрійних гір.

За нею, де хрести одні
Врочисто спокій стережуть,
Горить лямпадка в вишині,
Крізь морок сляво ллє на путь.

І подорожній відпочить
Присів, її уздрівши блиск.
Росу зронивши з темних віт,
Схилився до потоку ліс.

Ріка і сосни й валуни
Котила між крутих алей,
Не знала, чи у небі дні
Продовжено ще для людей.

1949

НА ГРІБ ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПИ

Злетіла тиша гробова
З порталів на затерпі плити.
Схилилась в тернах голова
Ісусова на свіжі квіти.
Лімпадки непоказний блиск
Освітлює холодні стіни.
На мармурі розталий віск
Печать поклав край домовини.
Ніхто не похилив знамен,
Принесених із поля битви.
І від народів і племен
Не чути жодної молитви.

Лиш слави відлуналий звук
Згубивсь, розтанув на могилах.
Меч із безсилих випав рук,
Знесилила негода крила!
Наш рід прокляли сили злі,
Над нами люто насміялись.
Героїв кості у землі
Знайшли і геть повикидали.
А правда Господа свята
Цвяхами гострими прибита!
Похмурі круки до хреста
Зі всього позлітались світу.

І Ти не знат, коли і де
Твої останки поховають.
Ось буря в блискавках гряде,
Над берегом Дніпра ридає.
Брехня розвіється у нас,
Свобода здійметься крилата.
На той Ти дочекаєш час,
Коли в нас вільно буде в хаті.
Бійці Твій прах перенесуть,
Понад святим Дніпром заріють.
На праведний могилі люд
Братерства викреше надії.

1949

О Д А С О Н І Й

Від нашої ти піdnimalось клуні,
Де ситняги і явори сумують.
Ти хвиль перебирало ніжні струни

Біля корчів, де водяник ночує,
Летіло з вітром у ярах бурунних,
Дзвеніло променем об кінську збрюю,

Шукаючи погожих днів і юних.
А я виходив, зупиняvсь край тину,
Замріявши про те, що промайнуло,

Коли я був іше мала дитина,
А ти мене так ціluвало чуло
В уквітчаній, розлогистій долині.

Де верби не тривожились, поснулі.
Я був, мов янгол у думках невинний,
Стрічати виходив вранці пароплава,

Він, наче лебінь, в хвилях плив невпинних,
Губився у високих, древніх травах.
Вони ще, може, пам'ятують днини,

Як воїни молились Святослава
Тобі, б'ючи, о Хорсе, вражі орди,
Ти русичам давало перемогу,

У небокраях і тривожних й гордих.
Кияни плакали за щедрим богом
В посухи час, в час голоду і морду,

За Перуном, коли у днинах строгих
Його втопили янголи небесні
В Дніпрі, а ти у тучах заховалось...

Злітав дощем на луки перелесник,
Щоб знову ти переливалось в далях,
І в нас рясніли у сучвітті весни,

Птахи у ніч між віт галасували.
Я, сонце, правнук тих, які в негоду
Тобі жертвовник розкладалі в лузі,

І ось чому в мені твій промінь бродить
По жилах в дні похмурі і байдужі.
Радіє серце, як покриєш води

Ти ласкою, де в очеретах тужить
Мое дитинство чисте, безневинне,
Воно — мов бусел, що гніздивсь на стрілі,

Летить лугами в обріях первинних,
Щоб з вишнини оглянути Полісся,
Коли надходиш Ти в простори сині,

І одуда вітаєш на горісі.

1949

ЖЕРТОВНИК

Нічого не лишилось від краси
Душі, — і заросли дороги слави.
Ми створені із чистої роси
Були, та насміяvся з нас лукавий,
Гадюк наслав у помисли усі,
І потоптали ми любов і святість...

Звелися проти Бога голоси,
І брат з ножем схопився проти брата!
То ж ми в віках, немов приблуди ті,
Що у чужій заночували хаті,—
Незрячими зростали у житті,
Негоду лиш виходили стрічати.

Нам час скрижалі вічності зітер,
Двірців розбилися ущент підпори,
І ті, що повела з собою Смерть,
Нічого з потойбіччя не говорять.
В нас страхом серце сповнено ущерть,
Коли у близкавці долини й гори!

Ми бачим, морок виповзє з глибин,
Людські лишивши у могилах кості,
Щоб хоч побути серед верховин,
Цікавлячись, що є у високості!
Чи темряви сягає неба тінь,
Зaproшуючи тлінне все у гості.

Так хай же правда зійде із висот,
Розсудить нас з просторів невідомих.
Щоб віра серед горя і незгод
Скріпилася, мовтиша серед грому,
І зупинила гнів бурхливих вод,
Нешастя відвертаючи від дому.

Нехай на мить настане темнота,
З батьками закричать від страху діти,
І стануть відверезувати уста,

Жертвовник серед мороку засвітять.

1949

В О С К Р Е С І Н Н Я

І праведні й неправедні діла
Колись у Царстві Вічному розсудять,
І відсахнуться вбивники від зла
З гадюками обвислими на грудях.
І стане волі сторохем закон,
Благословений радістю земною.
І незгасимий заблищить вогочь
На верховинах, вторгнутих імлою.
А ми, неначе сироти оті,
Що біля церкви прихилились в свято,
Здивуємось, уздрівши на путі
Пророків, за людські діла розп'ятих.
Сліпих і кволих люди привезуть,
Питаючи: —Христа не зустрічали? ..—
І голуби засріблять в леті путь,
Хитнуть зорю в далекому причалі.
Настане радість в нашому житті,
Благословляючи земні діброви,
Хреста з Ісусом будемо нести
Дорогою і правди і любови.

1949

В Е Р Б А

Спостилася із верховини мла,
Зорю гойдаючи на сизих хвилях.
Ми попрощалися, і ти пішла,
Пропала, у туманах загубилась.
Одна верба на березі мені
Шумить, спустивши над водою віти.
Вночі з-під неї впевнено вогні
В туманах жаром незгасимим світять.
Вона про тебе інколи шумить,
Їй всі відомі наші таємниці,
Немов широкий і стобарвний світ
Співучий і залетний божій птиці.
І в пору, як самотньому мені
Із жодної душі нема ні згуку,
То мов обвислі в клуні кажани,
Її гілля ввіжається на муку.
Чекаю я: нехай почне цвісти
Під вечір обрій у барвистих квітах,
Щоб душу хоч вогнями самоти
На березі холодному зігріти.
Жаринами угамувати біль,
Забути, як в садах п'яніла м'ята,
Щоби з усіх на узбережжі сил
Тебе одну в просторах погукати.
Луна в крути ударить береги,
В дібровах відгукнеться поза лугом.
Холодним стане цвіт, немов сніги,

Із темряви мені не кликне друга.
Вогні не зможуть наболілих ран
Загоїти в найкращих сподіваннях.
І я тебе даремно крізь туман
Гукати буду голосно до рання.
Душа вгамується і біль засне,
Зоря за тихим відпочине гаєм.
Пташину сонну сич з кубла зжene
І крилами безладно замахає.

1949

П О Л Т А В А

Сова з-за темних виглядає віт
Лиха, погана, наче світ лукавий.
Мов тінь Петра, що від грузьких боліт
Сюди пряме пошукати слави.
Сова пригадує полків похід,
Коли російські йшли на битву лави.
В ту пору шведи мчались через брід
Із козаками гетьмана Мазепи...
Знамена розливались на горбі
Ворожі, й хмара напливала з степу.
Вона злегчить хотіла шведам бій...
Літали полем козаки, як буря,
Пригадували в час вони лихий
І Чечеля і спалений Батурин.

В народі безліч зводилося надій,
Що упадуть навік прокляті мури.
Загине Меньшикова клята рать,
Засяє воля над козацьким краєм.
Ніхто не буде різать немовлят
В колисках, і вони повиростають
Вже вільними у рідному краю...

Он тінь Петра у сутінках витає,
Вона у передгроззя грізний час
Шукає в попелищі нові жертви.
І Меньшиков лютує повсякчас,
Що ворогів усіх не бачить мертвих.
Душа його кричить в пітьмі не раз,
Щось втрачене пригадує уперто,
Той привид повен гніву і відраз...

Покинувши понуру сирість склепу,
І безпривітну тишину могил,
З'являється нечутно тінь Мазепи,
Мандруючи із-за дунайських піль.
Пливе вона над балками і степом,
До сонних городиш прямує, сіл.
Мотрю Кочубейну стрічає,
І розмовляють довго щось вони,
І Карла згадують, що в виднокраях
З вітрами мчиться на баскім коні:
Полки свої до бою він збирає,
Зникає непомітно вдалини.

З діброви випливе вроочно тиша,
Туман покріє сонний очерет.
Билину в полі вітер заколише,
Продовживши у Прихерсонні лет.

І знаки вічність на горбах напише
Серед химерних в обріях тенет.

1949

Д У Ш А

На хвилі промені осипав день,
Блищить за верболозом зірка рання.
А ми спинилися. На кого ждем
З Тобою у задимленім світанні?
У серці юнім відгукнеться щем,
Самотнім полетить воно по світу.
Пташиною затужить перед днем,
В світанках усміхаючись привітно.

О, душа! Линула ти в самоті
І не знайшла нічого, що шукала,
Мов той, кому ворожка у житті
На картах заяложених збрехала!
Тобі трухляві випали мости,
Ти йшла і у дорозі спочивала.
Лишень для інших в зустрічах п'янких
Уста дівочі ніжно усміхались,
І довго не осміливсь в неї гріх
Грудей торкнутись — пелосток овалих.
Між темних і високих яворів
Шептався клен з калиною над ставом.
Тебе я слізми першими зросив,
Бліскучими, немов роса на травах.
Я слухати мотив весни любив,
Вона пливла ув обріях лукаво.
Русалки там згубили у житах
Стрічки — як грались ніччу над водою.
Я юність ними обв'язав у снах,
Щоб не журилась нишком за весною.

Носились ми з Тобою по землі,
Шукаючи кутка заночувати.
Була ти, як сирітка в скорбній млі,
Благаючи, щоб хтось пустив до хати.
Ти вірила, мов я, у кораблі,
Які прилинути з океану свято.
Вони в затоку нашу не прийшли,
І втратили ми віру сподіватись.

Не знаю, де спочинок буде мій,
Самотність голосно в полях закряче.
А Ти збентежишся від дум і мрій,
Всміхнешся щиро, крадъкома заплачеш.
Із небесами будеш говорити,
І заспокоїшся, коли нічого
Не надішле нам непоказний світ,
Колючками закидавши дороги.

1949

Р О З П У К А

1.

На світ чиєось виведений грою,
Шукаючи добра серед наруги,
Мов колос над безоднею страшною,
Приречений мій Дух у виднокругах,
Над дикою підводиться добою,
Людські благання в завирюсі слуха.

2.

Він там застиг, де попелище з саду
Видніється на олив'яних далях.
Отак колись жерці лишались на пораду
Із Богом, як громи злітали,
Вкривались гори і долини чадом,
І блискавиці небесами мчались.

3.

В руїнах міст вогні ще догоряють,
В кривавих війнах беручи наснаги.
Лишивсь Содом з Гоморою у краї,
А ми зробилися в пустелі нарі,
Порожнью Голод в очі заглядає,
Б'ючи у похоронний дзвін над шляхом.

4.

В нас над Дніпром, веселою рікою,
Зробилось пекло, ніби споконвіку
Там не було ні щастя, ні спокою.
Лунає плач і чути тужні крики,
Коли в колгосп, мов скот до водопою
Женуть людей розпусники велики.

5.

Мов тіні, люди по полях блукають,
Від голоду набрякли руки й ноги,
Та вірять села, що зоря засяє,
На світлу їх Ти виведеш дорогу,
О Боже, мицій, Воля залунає,
Засяє для покривдженіх і вбогих.

6.

І мов колись жидів до вод жаданих
З єгипетської вивів Ти неволі,
Так виведи Ти у безліких ранах
Нас, українців, в урожайнє поле.
Щоб сонця блиск уздріли ми в тумані,
Щоб нам всміхнулась довгожданна воля!

1949

ПЕРЕПЛИВАЮЧИ АТЛЯНТИК

Ми на межі і неба і землі,
Злилися хвилі з хмарами в єдине.
Ми долю виглядали у імлі,
Щоб сяла ніжно нам на Україні.
Хай наші від'їжджають кораблі,
На океанські хвилі білопінні,
І в наші повертаються порти,
Не знаючи невдачі у житті.

Нехай людське продовжиться життя,
На терезах хитаючись щоразу.
Полинуть хвилі гніvnі в небуття
І за морським погасне перелазом
Погоже сонце серед бур виття,
Омріяним в роках дороговказом.
Ми будемо чекати, щоб ізнов ,
Воно нам роздзвенілось про любов.

Пробеться промінь соняшний крізь лід
І зникнути з серця мужнього відчай.
Нам у житті подати повний хід
І океан нам стане власним краєм,
В якому ще роситься первоцвіт,
І вітер лагідний з-над верб злітає.

1949

Л И С Т К И С О Н Я Ш Н И К А

... Вода сягає некрополю стін,
Шипить, як блискавиця впавши з круч...

Д Р У Г А Е Л Е Г I Я

Із корабля над повноводдям дим
Наповнє заснулу благодать.
А ми душею линемо у грім
В незнане, і, весну згадавши хат,
Пливемо в мріях на вселюдний шлях,
Де наших квітли співанки дівчат,
І щебетав про волю вольну птах,
Хитаючись між білозірних віт,
І риба плюскотіла в кущирях.
В ту пору благовійний небовид
У анероїдах горів здаля.
Це я згадав вітчизни первоцвіт,
Там блискавка у нас рясне гілля
Ущент спалила, і гніздо у грім
Було розбито, мов гучна моя,
Жагуча мрія про коханий дім.
Цвіла антипка між струнких тополь,
І соловей співав в Краю моїм.
Там озеро було серед юдолі
Небесних, і лілеї у імлі
Наснаги брали від примхливих доль.
Тривожні хмари в бірсі напливли,
З бурштини сонце не злітало в двір.
Як темрява пливла по всій землі.
Лишень ночами тъмянний блиск сузір
Хитав понад садами кволу тінь.
В чортополосі вив голодний звір,

Де людським трупом несло від долин.
Померлі з голоду лежали скрізь,
Не линув тужно похоронний дзвін
За вкритий павутинням сірим ліс.
Стояли скорбно буртями хрести,
І не було ні радостей, ні сліз.
Мій смуток шепче: —Краю, мій, прости!...
Ти був, неначе саду первоцвіт,
Найкращим днем в бростистому житті.
Горобина ще в ньому на привіт
Відгукується в чистоті п'янкій.
Лишив я серця алтабасний слід
Там вкупі з багряницею надій.
І серце чує, як в росі дзвенять
Мов гноми, коники під гомін мрій...

Злітав у прохолоді вітер в сад
Для серця юного, яке жило
Вогнями, паростями в дощопад,
В негоду квітнучи усім на зло.

Я довго мрії пестив голубі,
І уквітчавши волею чоло.
Рушав з пітьмою у нерівний бій,
І веремія зводила вогні,
Палахкотіло серце від надій,
Як блиск Зорі хитнувся в далині,
Зорі Свободи, що погасла ген
За небосхилом в бистроплинні дні.

Ми сподівалися на кращий день,
В бої ішли за волю за свою.
Цвіла у серці китиця тісень.
Що вийдем переможцями в бою.
Хоч знали, що ворожих, хижих зграй
Вже не спинити, і весни в маю
Не стрінути, і свій коханий Край
Не визволити для дітей своїх...

Вкривався димовім небокрай,
Де сироти блукають край доріг,
Шукаючи батьків і хліба шмат.
Хуртечі лине в Придніпров'я сміх,
Де Голод йде від невеселих хат...

Пропала там сестра моя. Любив
Ї я. Не вертається назад
Утрачене серед багряних днів
В коханій стороні.

Лиш океан

Лишився, наче серця мужній гнів.
І брига з-над бізані мовчки стан
Вирізьблюється. Він на всіх парах
Мчить до Європи крізь густий туман,
Де я лишив надій юнацьких прах,
І все чим жив, надіявсь на землі,
Чекаючи, що блисне в сонці шлях,
Проміння розсипаючи в імлі.

1949—1954.

Г Р І Ш Н И Ц Я

Не здержана я слова до кінця,
Щоб не грішти, і таки згрішила.
Упав серпанок скорби із лица,
Спокуса підняла мене на крила.
Я пам'ятаю мрякобісся жах,
На Україні з голоду вмирали.
Я босою на чигиринський шлях
Виходила і руку простягала.
Тож рана залишилася страшна,
Там смерть людей, немов траву, косила.
Я з тими, з ким злигався Сатана,
З опрічниками Сталіна блудила.
Геть відійдіть, мій злочин затяжкий,
В прозору чашу вкладено отрути.
Ще стовб зберігся в пам'яті моїй,
Де гріх мій ланцюгами був прикутий...—

1951.

X P E C T

Він на шпилі гірськім застиг,
Терпінням Божим серед мук.
Від нього сяйво до доріг
Між скель здіймає віядукт.

І душі бачать, як летять,
Його, далеко від землі.
Їм думати ще про спокій хат,
Де вогник блимає з імли.

Там стежкою бреде чабан,
На кий оперлася рука.
Молитву шепче, щоб в туман
Тим душам путь була легка.

Спасіння знак, о хрест святий ,
Так дай душі моїй терпінь.
Всели їй віру в час лихий,
Правдивий шлях вкажи з вершин.

1951.

**
*

Призначено: початок і кінець,
Закони формою і змістом строгі.
Всіх не довершив задумів Творець
Небесних просторів й буття земного.
І недовершене всіх навмання
Веде, кругом підпалює пожежі.
Не стрінеш світлого у мряці дня,
Де вовчий погляд за тобою стежить.
Світ понад прірвою петляє круг,
Людські тіла злітають у безодню.
Понад пустелею, як світлий пух,
Застигли зорі-вісниці Господні.
Ми в апогею злинем звідусіль,
Зітлілий прах минуле не збентежить.
Піднімуть люди камінь, повні сил,
Щоб докінчити вавилонську вежу.
Їм Бог улле любови і тепла,
Дасть розуму в розпачливому світі.
Внизу гадюка засичить від зла,
Танталовими муками добита.

1951.

Т Ъ М А

(З Байрона)

На людство за пороки, як печать
Прокляття-тьма спустилася, і гнів
Небес здував лямпадки колонад,
Гадухи коло темних вівтарів.
Вкривався безпроглядям виднокруг,
Шепталиси люди у безокій млі.
Потопу шум уловлював їх слух,
Гриміли амонали по землі.
Єгову не могли нічим жреці
До себе привернути в молитвах.
Губилися думок людських кінці,
І тебаїни плив смертельний жах.
Здуріли люди, бо собак й котів
Поїли, згадуючи повсякчас
Розгули серед замків і дворців,
І пишноту парюрів і прикрас.
Світлиці з золота у них були,
Найкращі вина, шовк легких одеж.
Розспуста розум вкрала на землі,
Базиліки згоріли від пожеж.
Міста втопали в мороці густім,
І парії тулилися до тіл

Вельможих в справедливий, божий грім,
Рятуючись від хвиль з останніх сил.
І люд до храму горнеться, бо він
На скелі зводиться до чорних туч.
Вода сягає некрополю стін,
Шипить, як блискавиця впавши з круч.
Упала скеля, заховавши враз
Дітей, гадюк, тварин і матерів.
Лишилось море. В неприязний час
Стихає, позабувши божий гнів.
В безмежокі котить волю, то біжить
Назад від прірви у томливий світ,
Де блиск роси застиг між верховіть,
Лишився люд страждати і любить.

1951.

ПРИВІД ПОЕТА

1.

Безугавно від млосних глибин ударяють
Чорторій в фіордах в бентежкі німім.
Тінь в сувоях пітми як ліхтар виростає,
В Сан-Терензі минає з бальконами дім.
Алкіона ховається у небокраях,
Де поліпів й молюсків підводиться дим.

2.

І ридають у хвилях, мов діти самітні
Бурі, стрінувши з'яви людські віч-на-віч.
Розpacиче мужність, усмішки привітні,
Прочитавши приречення в зморшках облич,
Десь зупиняється мойри в саду край сущіття,
Поворожать вітрам, в їх вслушаючись клич...

3.

Привід зводиться, в шквалі сваволі надходить,
Йде самотній і меркне в нахмуреній млі.
В лігурійських широтах прорізано води
Бліскавицею-громом чужої землі.
Таємниче з пампас місяць ранений сходить,
На однім пролітає по світу крилі.

4.

На піску хвилі Шеллі зоставили тіло,
Прислухалися чайки над ним в тишні.
І валькірії згодом над трупом схилились,
І зникали у бурях в гучній далині.
Звістка з ними бистріше від звуку летіла
В альбіонські краї, що в міцнім тумані.

5.

А тепер, як рибалки пливуть небокраєм,
Їм в песейдову пору здіймається тінь.
Вдарить блискавка: привид у мряці зникає,
Де узгір'я ховають вроочистість долин.
Він утрачене серце роками шукає,
В час, як буря вдаряє на цвінтари в дзвін.

6.

Не відомо тубільцям: у ласці, чи в гніві
Потойбічча пустило поета назад.
На землі був з піснями Орфея щасливий,
Серце змучене він повернувсь розшукатъ.
Тож воно розцвітало у маках на нивах,
І мережки любило про щастя складатъ.

7.

Тінь над урною в Римі заплаче з імлою,
Край могил протестанських — вроочистість довкіл.
З кипариса слозина проллеться росою,
Місяць вийде з-над віт між хрестами могил.
Забренить далечін у жалобі струною,
Закричат гайворонням мегери від піль.

8.

Ніч розхристает зорі в замисленім світі,
Зажевріють вогні серед урн гробових.
На могилах забуті поправивши квіти,
Сяде Шеллі спочити край млистих доріг.
Від яруг буде линути замість привіту
Лиш совинний, надірваний, збуджений сміх.

9.

Урну привид відкриє в третінні, де порох
Залишився від спалених м'язів, кісток.
Тільки серце розніс на частинки десь морок,
Що пропало, як з дерева впалий листок.
Б'є об скелі за муром, вирюючи море,
Аквілону доноситься хвилями крок.

10.

Він не може без серця свого в потойбіччя
Відійти, бо у ньому відвага жила:
Осявалось вогнями надхненне обличчя,
Струни ніжність торкала, як помах крила.
Мрії серце плекало проходить в сторіччях,
І відходило мужньо роками від зла.

11.

Тінь по ріні прямує кудись узбережжям,
В час, коли серед скель плаче тоскно прибій.
Затихає стихія в набряклім безмежжі,
Де у розпаці морок ридає німий.
Хвиль покрилисі пітьмою розлючені вежі,
Що звели з ураганом нерівний двобій.

1951.

Сан-Терензі — рибальське містечко в Італії,
де жив перед смерттю Шеллі.

Лікурія — узбережжя, де знайдено труп Шеллі.
Урна з прахом Шеллі перебуває на протестан-
ському кладовищі в Римі.

MARIANNE THADEM

Це ж у тебе наш майбутній шлях,
В гладіолах плив з безжурних вій.
Я не мав печалі у думках,
В мене серце тало від надій,
І молилося, де тишина
Розчинила двері нароздіж...
Із вітражів промінь, від вікна,
Ліг на стіни, як блискучий ніж.
Гіянцити скрізь, а ти німа,
Стиснуті розпуккою уста.
Вітер тужить, що когось нема,
Листям шарудить в алеях птах.
Знає він, що покоротшав шлях,
В небокраях в нерозсудний грім...
Я тебе шукав по всіх краях,
Щоб молитися очам твоїм.
І в Чікаго, де гуде прибій,
Ти мені докинула: "Good buy" —
Хмарочоси в мряці голубій,
Виглядали, як альпійський край.
Ми у храмі двоє... Тишина
Падає на квіти, мов туман.
Промінь ліг спокійно від вікна
На труну, де спиш ти, Marianne.

1951

ПІВДЕННОМУ ВІТРОВІ

Ти на блакитних хмарах прилітав,
В лілеях спочивав на лоні вод.
Шептав в саду, як дівчини уста,
Шукав собі пригод.
Біля криниці, де дзвінка верба
Гіллям сягнула дна,
Ти притихав, втомившись від забав,
На вишні край вікна.
Щось тій казав у таємничих снах,
Згорнувши двоє крил,
З якою я, мов голуб в небесах,
Був повен щастя й сил.
Дивився ти, як плакала вона
На ліжку в самоті,
Коли всміхалась маєм далина,
І я не міг прийти.
В криницю, де зірниці залюбки
Напнули свій намет,
Вона у воду перстеня з руки
Мого жбурнула геть,
Не знаючи, що хворий я давно,
Мов скований в сніги,
Я у шпиталі гляну крізь вікно,
Де мряка довкруги.
А ти полинув, віltre, від доріг
За верби, де цвіла
Любов в серцях, неначе май, п'янких
Без скорби і без зла.

1951

ДО СТАТУЇ НІМФИ НА БЕРЕЗІ

Ти згодом тіло між зелених паль
Сховаєш в квітах, де спинивсь гранітом
Прибій, мов блузу невгомовний шал.

Край скель, промінням лагідним облитих.
Мовчить у сизому серпанку даль,
Мигдаль цвіте і абрикосні віти.

Граніт покрився бризками, мов кущ
Трояндди, слухає знайомі кроки.
А Ти живою йдешь душа із душ,

Здоров'ям повна, радістю нівроку.
Надходить бриз із-за фіордських пуш,
Тебе весною привіта щороку.

Я зупинився у своїм путі,
Бо Ти, Валкіріє, мені красою
Ту нагадала у моїм житті,

Яка мов лист пропала, за водою.
Були ми, як зірниці золоті,
Які безжурно сходили над тьмою.

Це ж у Тобі утілена вона,
В амнезії згубилася край моря,
І застигла мармуром, немов весна

Там кригою, де в перекатах гори.
Вона ж на них дивилась із вікна,
Шпилі тужливим оглядала зором.

О, як зуміла віднайти в мені
Свое єство, і як мала дитина
Сміялася заплакано, на дні

Душі линшала сліз своїх перлини.
Я линув мріями до Неї в сні,
Вона була мені зоря єдина!

Я пам'ятаю: у тюрмі страшній,
На в'язнів що дивилась негостинно,
Лишень в її очах вогні надій

Для мене, в'язня, глянули безвинно.
З неправдою святий я виграв бій,
Вловивши з уст її благословіння.

А нині я, самотній, де прибій
Вдаряє у розколини граніту,
Прийшов на відсвіт подивиться Твій,

На стан, біліший від земного цвіту.
В знемозі Ти стоїш, вся повна мрій,
В гарденіях всміхаєшся привітно.

В своїй величній і п'янкій красі,
Подібність до тієї затаїла,
Яку любив я за діла усі,

На подвиги, в блакить піднявши крила!
За нею обшукав краї усі,
Рапсодій напинав у штурм вітрила.

Мені здається: заговориш Ти,
Прокинувшись, і подихом дівочим
Розтопиш мармур, сад почне цвісти

Над океанським берегом урочно.
Майнуть в гікоріях з-над хвиль мости,
І усміхнуться світлосяяні очі.

Тому то і скотілося мені
Гранітом впасті, щоби зберігати
Тебе, немов утопію про дні,

В яких живе ще молодість крилата.
П'янить японська вишня гожі сни ,
Тут, де із мармуру стоять палати
І безліч сміху, радости й весни!

1951

ДО ГІЛКИ АКАЦІЇ

Мов біль невиношений, що в грудях
Колючкою навіки занімів,
Такою й Ти встаєш в моїх очах
Від лихоліття днів.
Тоді я матір хвору залишив
У сутеренах, де
Жовтаве сяйво блиска ліхтарів,
І чорна ніч бреде.
Простояв я за хлібом у черзі
До рання й проколов
Колючками всі пальці на нозі,
Мов до життя любов.
І згадував я дівчину, що в цвіт
Твій закохавшись, нишком відійшла
Туди, де хрест між мармурових плит
Застиг і скніє мла.
То ж бачила вона, коли я біг
І Постишеву впав
На руки під Єжова злобний сміх,
Що з ним парад приймав.
Я ж хлопчиком не розумів малим,
Що в ту брохату ніч,
Він розстрілять звелів ім'ям своїм
Найкращих від облич.

В бравурній і обідраній корчмі
За гріх я той і п'ю,
Мовчу, вслухаюся, коли громи
Останній час проб'ють.
І може я з натруджених грудей
Колючку вийму геть.
Спурхне веселість із моїх очей,
Як пташка із тенет.
І я на тебе, гілко, задивлюсь
Інакше, і в красі
Ти зацвітеш невиданій, й згублю
Тоді я жалі всі.

1951

ТОМ КНОРРЕ

(З американських поезій)

Пливе із-за японських берегів
Труна в летаргії, де сонце шаром
Занурюється в океан від див,
Роздмухане, як на лугах стожари.
Зростає штурму вабного мотив,
Палахкотить п'ятьма Волосожаром.
В труні спішить серед вагранних днів
Том Кнопре альбатросів подивляти,
Колись він з дому виrushив в похід,
І був найкращим у полку солдатом.
В Кореї згодом, де земля горить,
Він шепотів край батарей побитих:
—Моїх останків тут не залишіть
А вивезіть, Que vive, в крайну літа.
Там в палісаді, у роках смутна,
Мене чекає жінка край вікна... —
І друзі в пору, як прийшла весна,
Його останки викопали й стягом
Покрили, і кричала далина
Підірваним, надхриплім паротягом.
Ta крейсер, що труну в негоду віз,
Розбомблений китайцями, спочинув
Серед амброзій, де не має сліз,
І риба-меч шугає без упину.
Пацифік на поверхню лиш піdnіс
Труну із Кнорром, він спішить у далеч,
Щоб Каліфорнії уздріть вогні,
Радіть останнім у житті причалом.

Химери бачить він у далині,
Як веремія ударяє шквалом.
Він леді Кнорре в світловому вікні
Вбачає, що на арфі співом будить
Чайні зграї десь на островах...
Він цього Томмі б'є себе у груди,
Зробившись гнівним, мов колись в боях,
Лиш урагани в сторону відносять
Труну із ним, шукаючи відваг,
Яких їм загубити довелося.
Труна не має місця у світах,
Розгнівалося море супостатом.
Замазується у проваллях шлях,
Прокладений розпачливим солдатом.

1951

С В І Т Л О

(З Улянда)

Коли створив Бог світло на землі,
Аврору у просторах засвітив,
То він Поета на авестнім тлі
Життя, поставив свій вершити спів.
А злобні, вчувиши радісні пісні,
До Торквемади впевнено пішли:
—Він віщі хоче розгадати сни,
Щоб світло засвітилось серед мли.—
Вони ж співця, накинувши мотуз,
Повісили на площі мовчазній.
І арфу об стінку вони круту
Розбили похапцем у час нічний.
Лишивши трупа, щоб вселити жах
Для люду, всі пішли бенкетувати.
В гебалах хміль димився на столах,
Заглушуючи оргії слова.
Вони були, неначе пекло злі,
З менадами забувши гріх і стид.
Не вірячи в ніщо на цій землі,
Мов та худоба, що в хлівах стоїть.
Їм страх метнувся дико із очей,
Ударив грім і розколовся дах.
Побачили вони, як від дверей,
Проходив бард із мотузком в руках.
—Хай згине тьма і Царство сатани,
А ви, їх слуги, — прокляті стократ...—
Мов блискавка, творець пеанів зник
У димі, що підводивсь від палат.
І дим у порох спопелив тіла
Тих грішників і стіни розвалив.
Ходила в небі божая мітла,
Мов диво нерозгадане між див.

1951

С А Р А

Господня кара впала дужим громом
На ізраїльських дочок і синів.
Були вони у судних днях Содому

Вогнем, що хтось в негоду погасив.
Лишився попіл у руїнах дому,
В пожежах відчувався божий гнів.

Люцифера йшло військо нашим Краєм,
Він Гітлера назначив головним.
Ще кулик від діброви заридає,

Від катакомб, сплюндованих у грім,
Мара іде, когось в слізах шукає,
На видноколі зникне бойовім.

Горіли синагоги і каплиці,
А ти була, о, Саро, восени,
Самотня, як підбита в полі птиця,

Коли полки повзли із чужини,
Ти василісків вийшла подивиться,
Вдивляючись в ордалій хмурі дні.

І павою із райського десь саду
З'явилася ти, і сонцем із озер
Була в годину гнівну дощопаду,

Невинністю змітала хижу смерть,
І вищері її зубів відрядно
Всміхались, як надходив людоjer.

Втекла від нього у людей сховатись,
Які твоїх не розуміли сліз.
До вбогої ти приблукала хати.

Шумів край неї таємничо ліс.
Вдова жила у ній з безногим братом,
І мала двох синів вона колись.

І чоловік твій тих синів невинних,
Вдовиних, на Сибір глуху загнав,
Тому, що народились в Україні,

І вірили, що згодом їм до лав
Ити гайдамацьких, за мету єдину,
Піdnімуться міста і села враз,

Полине молодь здобувати волю,
Народу буде меч дорожковаз...
Ти удові сказала про недолю,—

І як дитя своє, від ворогів
Тебе вона схovalа у коморі.
А хтось помітив і пішов без слів,

На удову доніс в німій покорі,
Її, вдову, на площі край садів
Повисіли, щоби жахала морок.

Ти ж, Каро, дожила до волі днів,
І бачила, як дикими вовками
Монголи набігали в край святий,

Підпалювали у злорадстві храми,
Вбивали всіх, хто чувся їм не свій.
Молитву шепчеш спраглими устами,

Сам Бог тебе зберіг у час лихий.

1951.

ФАТИМА

Французи арабські міста зайняли,
І тости підносять у Ель Ангеліна.
На чарі з вином їхні пальці лягли,
Із вірою в Францію — матір едину.
До залі патруль увійшов: “Післанець
Esprit de corps тих, що упали у битві
Прибув з-за барханів, і він наче жнець,
Який похиливсь під мусонами вітру...”
І в залю, де Франції вірні сини,
Кружляли щербет в цигарному димі.
Жбурнув хтось, неначе гірлянду весни,
Дівча із смарагдовими очима.
О, *Coup de grâse*, ви погляньте, вона
У танець пішла і ударили труби!
Була, мов, араками вкрита весна,
Що серце у прірву засмоктує й губить.
Спинилась у руках. Розплачливий сміх
Пройняв офіцерів в масандровій залі.
— Я вам привезла подарунок з доріг,
Від вашого любого всім генерала. —
Факір уніс килима. Маврські слова
Вона пересипала реготом диким.
Упала із нього на діл голова,
Котилась по залі під стогони й крики.
Оглянувши поглядом диким столи,

Дівча проказало з погордою: “Вчора
Ми вдвох з генералом у ліжку були,
В тонкім балдахині, далеко від горя.
І сп’яну одна голова напоказ
Від нього лишилась, за Край наш розбитий.
І вашої долі приречно Час,
В бокалах вина, на столах недопитих”.
І в дикому вихорі зяли, як смерть
Її перевтомлені очі, й французи
Сиділи мов з неба камінням ущерть
Побиті іще в небувалій нарузі.

1951

**
*

Тут вічній спокій на вершинах гір,
В долинах сосни збуджені від сну:
Спини, мандрівнику, привабний зір,
Помисли про заквітчуану весну.
В мигтінні зачарованому дні
Спокійно плинуть, як і ті зірки,
Підвладні космосу у вишніні,
Мов помаху всевладної руки.
Коли ж збагнеш мовчання віщу суть
Буття земного, йди, шляхів шукай.
Простелять зорі між провалля путь
Тобі, і ти безсмерття розпізнай.
І так дійдеш до Царства, де владар —
Блаженство на вершинах гордих гір.
Тобі відвага буде вічний дар,
І блиск небес твій запозичить зір.

1951

ПРОТЕСТАНТИ

В храмі німих поколінь
Хрест височить без оздоби.
В залі лягла його тінь
Знаком найвищим жалоби.

Десь на акантних стовбах
Тиша вроочно німує.
Христе! — Осанна в віках
Буде тобі ѹ Алілуя!

В серці цикую біль
Виросте, вдарить у брами.
Буде ридати Рахіль
Між касолет за синами.

І від сугестій молитв,
Визріє праведне слово.
Хтось прорече на привіт
Ім'я величне: Єгова!

1952

СТВОРЕННЯ СВІТУ

Самуму зводився гучний вальтори,
І лява в мороці текла густому,
Де Часу двоє велетенських жорн

Розмелювали дим у струсах грому.
Залізна маса плавилася в світах,
Все виглядало, як у дні Содому,

Коли Господь розпусний в ньому люд
Дощенту вигубив мечем вогненным,
Лиш їхні зойки в потойбічі чутъ —

Вони чекають Суд благословений...
І Бог у мряці світло засвітив,
Сузір'я вкарбував в космічну далеч,

Він Небо й Землю у світах створив,
Де астероїди шалено мчались.
В Едем Він безліч випустив птахів,

Щоб сходи сонця гімнами вітали!
А наостанку в мороці рука
Його людину виліпила з глини,

Щоби вона і мудра і гнучка
Була серед Його садів бурштинних —
Така, мов пісня янголів дзвінка,

Щоб в райських проживала полонинах...
Людині дав Він розум, щоб в віках
Творіння вище розуміла, Боже,

Раділи серафими в небесах,
На брость веснінню у гаях похожі.
А згодом Гавриїл ішов на шлях,

Священним полум'ям п'ятьму тривожив.
Людині вік призначив в світі цім
Господь, щоби її останки в глину

Знов переходили, клубили дим,
І порох розсіявся по долинах.
А щоб вона свій мала в щасті дім,

Він дві зробив із неї половини;
Одну назвав Він Жінкою в віках,
А іншу Чоловіком в дні щасливі.

Співав: "Осанна" — в піднебесі птах,
Борті медові красувались в нивах.
Торкала згодом янголиних крил

Вільготно тиша, сходив над водою
Туман і плив до бірюзових піль,
Клубочився, проходив стороною.

Бореї мандрували десь до сіл,
Коло проваль шуміли осокою,
І чорногуз кричав комусь привіт,

Господарем ішов по баговинню,
Йому ще сонце задивилось вслід,
І зникло в неозорих верховинах,

Там, де престол Всешишнього стоїть...
І сонце шле васильки у віках,
Щоби Господнє ми благословіння

Не забували, ідучи на шлях,
Де з авалонського зростуть насіння
Плоди, мов ширість у людських очах:

Замайоряте зірки багатопінні,
Нам освітивши піднебесний дах.

1952

СОНЯШНИКИ

Ждуть на розсипані зерна й корону
Зводять над шляхом, як вкрутить у вир
Сонце діжасте пітьму на кордонах,
Світом струснувши, як росами бір.
Гімни урочі спливануть між впадами
Ранку, де пурпуром стелиться шлях.
Квіти чекають собі на пораду
Сонця, що лине, як збуджений птах.
Тільки воно, як в топазах відйде,
Бліск його згасне, ажурно згорить.
Квіти в задумі до насипу зійдуть,
Краще оглянути Захід і Схід.
Втілені в них вояки безталанні,
Вбили їх німці в зарослім рову.
Мряка тоді піднімалась в тумані,
Кров'ю кропила росисту траву.
Вдома дітлахам роботи до поту! —
Стала комуна за мачуху їм.
Хлопців в полки постягали і в роти,
В бій повели у розкотистий грім.
Кріса дали їм з гранатами в руки,
Зірку червону на шапку руду.
Скатка-шинель всім була як розпуха,
Била обмотками їх на ходу.
Там коло насипу полк на німоту
Вирушив, — яром від лісу ішла.
Сонце свою діядему в скорботі
Несло тривожно в руїну села.

У милосердя лиш вір'ячи свято,
Хлопці рушниці відкинули геть...
Небом присуджено їм колихатись
Квітами, де від проміння намет.
В яр повертають коронами стиха,
Стиглим колоссям радіє земля.
Вічність їм сонця влила серед лиха
Там, де осинки догідно шумлять.

1952.

Ч И С Т О Т А

Я ввесь налитий світлом осяйним,
У серце ллються промені рясні.
В естві щось віще чується моїм,
Де кожен м'яз — як гілка на весні.
Лягли алеї дві у нім, мов там
У високості: сяйва срібна тінь
Зіходиться з вермелем і буттям
Означує шляхи серед вершин.
Край озера і соком і теплом,
Пручаються плоди з гілок дзвінких.
Етер у листя трубить перед сном,
Серланком пелени вкриває їх.
Плоди таять в насінні у своїм
Життя первинність в зародку, і сік
Дає наснаги бути молодим,
Хто у сміливості розтратив вік.
Із мангових дерев плоди уніз
Звисають: мудrosti, лукавства, зла.
Коли горить серед провалля хмиз,
Їх димом заворожує імла.
І можна, вгамувавши біль в нутрі,
Їх переплутати і плід зірвать.
Він гріх тяжкий спричинить на зорі,
Коли від хмизу ще в долині чад.
І, скаменувшись пізно, до алей,
Де ті дерева розплывлися в муть,
Загляне скорбно розпач із очей,
Мов подорожній на провалля путь. .

Там у душі, неначе в небесах,
Де птиці розліталися від брам.
Я свій відкрию ще незнаний шлях,
Назвавши його мужності ім'ям.
Невдачами зажурений не раз,
Я святість Духа з соняшних вершин
Зберу в молитві щирій повсякчас,
І совісти я захищаю дзвін.
Задзвонить він, душа в своїй красі
Розкриється і свіжі пелюстки
Троянди будуть на усі кінці
Промінням наливатись залишки.
І людям мрійна молодість моя
Роздастъ їх ніжно, впоена теплом
Серця хмелити, мов у ніч зоря,
Вкрашає цвіт, схилившись над вікном.

1952.

С Л А В А

Я задивлявсь на Твій весталки стан,
На вроду, переповнену снагою,
В Тебе повірив щиро без обман,

Як у хорали солов'я весною.
Ти йшла від гроту, між дзвінких алей,
Гризетною на світ з'явившись грою,

Всміхалась радість із Твоїх очей,
Серед порічок й кленів на подвір'ї.
Тоді сонцестоянний виплив день,

В петуніях рясніло надвечір'я.
Ти жартувала слізно повсякчас,
Вдивляючись в агатове сузір'я.

Мене ти, хлопця, в безвість повела,
І я пішов приблудою з Тобою.
На автострадах нам лягала мла,

І бельведер відгукувавсь совою.—
Кибелою була Ти, що від зла
Рятує сина хмурою добою.

Хитався нам у хуртовині луг,
До Гелікону ми летіли в морок,
І зодіак ховавсь за виднокруг,

Храм Вести оглядав в чужих просторах.
Ми йшли, щоб втрачене в роках забути,
Я часто говорив Тобі в утомі,

Схилившись на Твою бентежну грудь,
Шо ми з Тобою відпочинем вдома!—
Там виглядають нас, роками ждуть,

В очах знеможених ятреє пломінь.
І мов Едіп, ішов я уперед,
З п'ятьма акантні оглядав будови.

І пташеням я був серед тенет,
З надією, що буду вільним знову.
А Ти згубила свій крилатий лет,

І не знайшов я для відваги слова,
Щоби вогонь підтримать віттарів,
Ламію відігнати десь на влови,

Щоб віру підкріпити щастям днів,
Зйти на наш давно трухлявий ганок,
Де перше я Тебе в житті зустрів,

В граційний ще повіривши світанок.
У небі линув клекіт журавлів,
Їх лет з гемади по оазах танув...

Ти знаєш, Славо, я Тобою снiv,
Плекав надії сонцесяяні саду.
Для нас лишилась невігласність днів —

Мов лепра в швидкодіучі дощопади.
Ми вдвох залишимися, поки Час
Життя земне не одурманить чадом,

І хвилі вічності поглинуть нас,
Де Артеміди ще горить лямпада,
Гейналів спалах в мряці не погас.

І в близку сонця ще живе відрада!

1952.

О С Т А Н І Я В Е Ч Е Р Я

Край столу Янгол Божий сумував,
Пітъма лишала відблиски на стінах.
До скатертини скорбно Він припав,

Дзюрчали арики в гірських долинах.
Дививсь туди, де світлячки від трав
Здіймалися у дивнім палахтінні.

Ще світлосяянний в мряці ореол
Кружляв над страдницьким чолом Христовим,
Небесний промінь розкривав престол

Іому видінням Божої любови.
І на своїй на страдницькій путі
Той Янгол не знайшов від болю леза,

Щоб вгамувати розпач у житті,
Остатками убогої трапези,
І почувати, мов краплі у злитті,

Блаженство, де шумить п'янка береза.
Кругом борвіем дише чужина,
Сніги бантинами з'єднали гори.—

Він був, як ніч зневіри і без сна,
Проведена апостолами в морі,
Коли звелись з роз'ятреного дна

Аркади хвиль у сизому просторі.
А нині звисла обручем гнучким
Апсидна далеч на скелясті груди;

Чорніла тінь в скелястім місці тім,
Де розділяв з Христом вечерю Юда.
Іде повільно Янгол до вікна,

Крізь невисоку, вибелену балку
Вдивляється, де брезкла далина,
Сховала мужні постаті рибалок.

Там агрусом наповнилась весна,
Щедроти сонце розсипає палко.
А тут сумує Янгол, що не встиг

На їхній бути втаєній вечері,
І, линучи зорею від доріг
Небесних, відчинить пророкам двері.

Сумує, бо спізнився прилетіть
Найпершим, чашу в небеса Христову
Забрати у прекрасний, Божий світ,

Де повно сонця, ласки і любови.
Там янголи тримають в зорях хід,
У соняшному гомоні діброви.

Хотів Він людям спокою й тепла
Підносити у ній в годину скорби,
Щоб з ними втіха і любов зжилась,

Мов з старцем у блуканні кий і торба.
Для людства забарилася весна,
І чашу вкрадено, у ній отруту

Звелів підносить людям Сатана,
І душу у важкі гріхи закути.
Хай буде в безпросвітті далина,

Могилою повіє м'ята-рут!
Бурено Янгол більше не летить
Світами і його ридання в горах,

Доноситься до пастухів ледь світ.

1952.

MISS MARY ANN KELLY

(З циклю: “Американські поезії”)

В собор прилинув із тобою ранок,
Хтось срібні колоски зібрав у брамах.
Блищаю сонце лагідне з туману,

Ти припадала до хреста устами!
Вроочистість пропливала в срібних звуках,
І для печалі не було потреби.

О, як ти склала у молитві руки,
Що навіть Янгол засіяв у небі,
Минаючи блакитні віядуки,

Він край Розп’яття зупинивсь з тобою,
Від орильйонів промінь йшов світання,
З геналами в тобі бренів струною.

В той час чиєсь забула Ти кохання,
Душі палкої із глибин перлинни —
(Це ж Ти його прогнала на світанні,

Там, де шумить комиш край яворинни).
Він, наче пес, заплакав від образи,
І в підворотті зник утиші саду.

Хлопчаче серце плакало щоразу,
Бо Ти ж йому була в літах відрада!
Шукав відбиток він Твоєого сліду,

В смарагдових алеях коло дому,
Вакханкою всміхався місяць блідо...
Тут негр молитви шепче незнайомий

З тобою рядом в храмі край колони.
Для нього Янголом у голубому
Була Ти під гучні церковні дзвони.

І він забув молитви, бо красою
Була Ти Синдеріллою в долині,
Яка блищить при місяці росою,

І прикрашає обрії весінні...
Пішла до виходу Ти із юрмою,
І слідом мурин плентався в мовчанні,

Він бачив, як хтось вдарив біля сходів
Тебе ножем, із блідих уст благання
Лунало. Збіглася п'ятьма народу,

На смерть глуху в постійнім наріканні.
Поблідло Твоє личенько привітне,
Ти ж вбивника впізнала, тож від дому

Мов пса його прогнала стиглим квітнем...
Стояли люди, мов прибиті громом,
Бо він прийшов помститись, щоб ніколи

Ти більше не дісталася ні кому.
Він зупинив ножем сердешні болі,
І кров текла по платті голубому,

А негр тобі шептав: “Прощай, навіки...”
Того тримали вбивника край бруку;

З грудей Твоїх троянда огнелика
Упала, негр її узяв у руки,
В очах блицали всепрошення слози,

Не знав він, як Ти корчилася у муках
В шпиталі згодом за життя в тривозі —
Його душі летіла ген розпука...

А там у небесах, як юнь свою
Троянду вгледиш в провесневий ранок,
Вона ще буде в божому раю

В твоїх очах, як журний спомин тануть,
І негра білою душа в маю
Злетить, виводячи гучний світанок,

В промінні усміхнеться гомінкім,
Від клюмбів ніжних, де зоря рум'янить
Настурцій й жоржини в свіжий грім.

У негра тоскно серце защемить,
Немов колись на східцях коло храму,
Йому Ти усміхнулась на привіт,

Вже напівмертвими в крові устами.
Зірвеш Ти яблуневий первоцвіт,
І поворожиш край дзвінкої брами,

Чи шкіра кров фарбує в цвіті літ,
Коли Любов хвилює до нестями...

1952.

Ц В І Т М А Г Н О Л І Ї

В розлитих хмарах лунко миготить
Зоря зелена серед лоз в Дніпров'ї.
Сльозу магнолія роняє з віт,
На сходи сонця дивиться з любов'ю.
І голуб їй воркує на привіт,
Там, де альтанка височить в низов'ї.
Лишало сонце свій на вітах слід,
Були пелюстки ясністю налити.
Ключий вітер кволо прошумить,
Спочити поспіша на горицвітах.

І випливуть тумани в плахті сизій,
Хоралами пташиними покриті.
Колись дівча квітки любило в книзі,
З магнолії засушувати часто,
Літа пригадувало ті, що в кризі
Замерзли, мов її невтішне щастя.
Хотіла дівчина куток свій мати,
З коханим хлопцем доживати віку.
Розмай п'янів, а з ним і рута-м'ята,
Її ридало серце в тужких криках.
Вона сама лишилась в темній хаті,
(Коханий зник в яру, за гудиною);
Громи гасились в річці огнеликі,
Магнолія поблизу росою.
Її пелюстки в грубій книзі часто,
Тій дівчині нагадують красою
Про те її маленьке, вірне щастя,

Що тепло їй всміхалося весною,
Вже їй вернути втрачене не вдасться...
Пливуть тумани врунами із моря,
Вкриває іней хризоліт розквітлий.
Іде дівчина в жалібливім горі,
Туди, де мавки хороводять в квітні.
Магнолія їй заблищить росою,
Вона ж така, як дівчина привітна,
Чого ж у неї зір п'янить слъзою,
І очі в смуток ночі оповиті?

1952.

П О Р И Д У Ш І

Душа призначення і пори року має,
Її мета — дерзання у клубок
Сплести для вічності, що прочитає
Діла і вчинки, хід людських думок.
Мов Судія з канонами, щоб вирок
Над злочином свій справедливий дать,
Так і вона у повсякденнім вирі,
Шукає ще вогні гостинних хат.
Спиняється в роздумі на спочинок,
Возрадується в стиглій вишні.
І Час, мов в казках Гофмана, полине,
Дозрілістю наповнюючи дні.
Вона, де іней звис з вільхи додолу,
Розплутує мету земних доріг.
Призначенням радіє на видоллі,
Оглянувши шляхи думок своїх.

I.

Хлюпочується у ній бажання, ѹ струни
Піднесення торкає Час крилом.
Хтось голосом її гукає юним,
Щоб вийшла радо поборотись з злом.
В низов'ї нахилилась щоб напитись
Хмільного соку спрагlostі під шум
Розквітлих верб, і розшумляється віти,
Розбудженні над хвилями від дум.
А там, як в простір вийти, то для ока
Безмежна даль дзвінка — і сонця блиск.
І синява небес така глибока,

Як і душі бажань сповнілий зміст.
Вона сміливо лине подивиться,
Чи гуси виглядають між латать.
І стане як на лузі вперше птиця,
Яка учора вчилася літати.

II.

Дозрілість дум високих і бажання
Вже зрівноважені, в сукупності вона,
Встає, як пташка божа на світанні,
Коли в просторах відійшла весна.
Їй розкривались невідомі карти,
Луна дудніла свіжо з-за дібров.
Їй пригадалося жагуче завтра,
В якому ще вогнем горить любов,
Впізнала до кінця несамовитість
Світанків, пристрасть кинувши у ніч.
Гойдають листя обважнілі віти,
Чекають вітра незугарний клич.
І в грудях пишноту вона відчула,
Знайшовши рівновагу у житті,
Вона, згадавши про гучне минуле,
Летить полями в зрілій повноті.

III.

Як в берестині задзвенить востаннє
Струмок про листя, що спада на діл,
Вона іде в найкращих сподіваннях,
Знайти сліди світанку край могил.
Огляне ліс, де озеро відбило
Вроочистість хмар, і зіллям поросло.
Ростуть у вивільги для лету крила,
Летіти через місто і село.
Душа красу знаходить в падолисті,
Мотив весни в захурених гаях.
У неї сльози набігають чисті,
Коли самотня йде вона на шлях.
На нім були і радощі, і невдачі,

Зневіра, і залиті сонцем дні.
Хтось їй провини у житті пробачить,
Згадавши про її діла гучні.
Листок піднявши, зірваний край ставу,
З увагою розгляне мовчки там
Помічені зневіри дні і слави,
Означені замріяним ім'ям.
Відліне, зникне десь на видноколі,
В туманах заховається блідих.
Тужливо вітер заголосить в полі,
Холодний із гілля струснувши сніг .

IV.

В хуртечі путь упала на спочинок
Людині, що втомилася, несучи
Діла земні, і в небо негостинне
Недолю виливає, ідучи.
Спіть в ней думка, наче під снігами
Похилені скорботою хрести.
Холодними бездонними ночами
Зоря заблісне мрійно з висоти.
І вітер жалібно в кущах затужить,
Минуле пригадає, що мовчить.
Десь удова закуриться за мужем,
У розквіті іще спрагливих літ.
Та сонце із небес гучне устане,
Життям напоїть ниви і луги.
І радуватись день не перестане,
Б'ючи ключем в поснулі береги.

1952.

БЛАЖЕНСТВО

Із дерева Життя хлюпочуть вкрай
Налиті соком вічності листки.
Струнке верхів'я з нього Божий рай
Сповняє дзвоном сонця залюбки.
Діброподібні розшумляться і сади,
В чеканні неповторних спраглих днів.
Вітає ранок леготом завжди
Приліт до раю білих голубів.
Усівши птахи між вологих віт,
Клюють зернини істини, що їх
Знайшли, тримаючи в світах політ,
Де обрій чистоту життя зберіг.
Коли зернинна упаде на діл,
То благородність в душах пророста.
Наплине щастя у світанках біль,
Торкає хмелем пристрасні уста.
І дерево приваблює здаля
Серця плекати ніжний первоцвіт.
Душа у нас, немов його гілля,
Звисає із буття земного віт.
А ми як листя: Вічності красу
У безвість зводимо. Міста, краї
Відбиток Духа нашого несуть,
Мов подих липня в стиглості гаї.
Ми з хаосу для себе Духа дім
Воздвигнемо. В заглибинах кутів,
В раменах їхніх, в сиянні чарівнім,

Він відсвіт наших віобразить днів.
І будуть стіни в нього, як листки,
Світитись променисто, в дивний сон
Щезати, де в алеях потайки
Ми непорочність вгледимо долонь.
Розспілеться проміння щедрий шлях,
Життя прискориться земного біг.
І, збудувавши словом сяйний дах,
Ми серце позолотимо для втіх.
Коли ж в нас вічність миттю перерве
Блискучу нитку серед спрагливих літ,
Ми в саванах у безвість попливем
Тим порохом, що ним вирує світ.
І, як зоря вранішня у віках,
Так і життя ще викреще вогні.
Засяє в космосі Чумацький Шлях,
З туманів заблищить у далині.
Повториться ізнов блаженна мить,
На квітах рос продовжиться життя,
І зашумлять листки між стиглих віт,
Благословляючи земне буття.

1952.

ВЕСНЯНА ЕЛЕГІЯ

1.

Ти приносиш, о, вітре, сюди з океану
Вже загублені мною давно голоси.
Корабель захитався в сноторнім тумані,
Заблищають на щоглах краплинки роси.
І навраз усміхнувся на білім світанні,
У гальвінді надходить в рожевій красі.
Як хотілося злинути понад світами,
Діонісом постукати в зачинені брами.

2.

Альбатроси із піни, втомившись в блуканні,
На грот-мачту злетіли в спочинку святім.
Відпочинуту, махнуть за бортами востаннє,
Розлетяться, мов бризки, обернені в дим.
Будуть шторми ридати на обрисах ранніх,
На перуновий, перший чекаючи грім,
Вгорнуть хвилями мойрів, які у негоду
Свіжі бризи чекають на збурених водах.

3.

Піднялися альбатроси, з вотдеку злетіли,
Криком вкривши заливі водою поля.
Тільки двоє із них, утомившись, сиділи
На всамотненій щоглі того корабля.
Не зняли край сорліні натомлені крила,
Як до них вітрогони летіли здаля.
Їм хотілося в бурі печалі забути,
Де безодня медузами й нерпами крутить.

4.

Люди стрілись — то птицями, і закричали,
Без мізантрій відчули, хто справді вони.
Захитались літа, де обвітрені далі
Поза верби спихали у повінь човни.
Коло гатки тополі високі гойдались,
Пригадавши забуті, стривожені сни:
На прогулянку хлопець з коханою іхав,
Відштовхнувшись веслом від скорбот і лиха.

5.

До хатин їхніх подув приносив відлигу,
Наливалося листя у соці п'янкім.
І листались, немов недочитана книга,
Перші промені, пущені сонцем у дім.
Пропливали баркаси з хмаринок, мов крига,
Залишивши в болоті тумани і дим,
Потопають в ту пору у хвилях долини,
І лелека, як вітер, над урвищем лине.

6.

Край Дунаю рибалки шаланду смолили,
Йшов у поле орати в задумі ратай.
Чепурились в зеленім наметі примхливо,
Дві берези, що вибігли прямо за гай.
Перехрестя доріг оглядали щасливо,
Мовувесь придніпровий, усміхнений рай.
І рибалки на сонце дивились в знемозі,
Мов на дівчину хлопець, спинившись на розі.

7.

Пригадалося птицям: у поле щосили
Батьку лист несучи, що із війська прийшов,
Пронеслося дівча і в роках загубилось,
Наче лист, де синівська світилась любов.
Чуйне серце юнацьке в рядках його билось,
І було — наче шум неспокійних дібров.
Де ж його на цім світі для щастя спіткати? —
Посивілі, не скажуть ні батько, ні мати.

8.

Із військових доріг син вернувсь в Україну,
Говорили батьки: “Ти за жінку візьми
Любу дівчину, з нею в безрадну годину
Будеш вкупі, і легше тобі серед тьми
Стане в світі, в якому ревуть без упину
Тайфуни і зриваються в прірву громи...
Нам на старість хотілось онуків побачить,
Поки очі ще наші і світяться ї бачать...”

9.

Перегарту його не змінили мольбою
Постарілі батьки, він пропав в буревій.
Відійшла на спочинок й дівчина, з якою
Він лишився б щасливий у хаті своїй.
Ударяється щось невідоме луною,
В океані ховаючи блиск дорогий.
Смерч у хвилях зникає, де плачуть дельфіни,
Гріють в спінених водах осріблені спини.

10.

Звуки йдуть із глибин, розсипаються в хвилях,
З буревісником здіймуться з чорної мли.
Прокричали, згубились збентежені крила —
Нешодавно людьми ще на світі були.
В надвір'ї на лузі зеленім любились,
Де стоги у туманах — немов кораблі.
Розшумиться дубняк у схвильованих зорях,
Про людське у шипшині розпитує горе.

11.

Тільки повів рум'яний, як сонце пригасне,
Хмаровій прожене, Алькіону з висот
Промиває. Вона, як загублене щастя,
Усміхнеться згадково мені без турбот, —
В піднебессі засяє замисленім рясно,
З-над морських, невідомих хитнеться широт.
Вогкі крила розпрямлять зефіри над Краєм,
Де ще мрія моя сиротою блукає.

12.

А зоря попливе... І я, наче каліка,
Що з утопленим щастям зустрівсь віч-на-віч,
Закричу, ніби чайки, розпачливим криком,
Понесуся душою по хвилях у ніч,
Хай зустріну ще дні у літах огнеликі,
Привітаю усмішки знайомих облич.
О, зрадію тоді я в просторах досхочу,
І дорогі поцілую, заплакані очі.

Д В І Р

1.

У акації кольки, як в дикої рожі,
Похилились у парку забуті хрести.
Вийде молода з подвір'я у вечір погожий,
Подивиться, хто буде алеями йти.
Зойк совиний юнацькі надії стривожить,
Буде мовчки мара переходить мости.
Похитнеться ліхтар на пустинному розі,
Край акації в тоскні застигне тривозі.

2.

Хлопці нишком поглянуть на змовклі дороги,
Побратимів згадають своїх край двора.
Про Дмитра Скорохода розкажуть, якого
Домовина далеко звелась від Дніпра.
Він на танку летів серед краю чужого,
З смертю дивна його відбувалася гра.
І над ним із розбитого танку частини
Височать, зіржавілі, в безлісній долині.

3.

Він про брата не знає, що в пору осінню
Повернувся у двір, щоб нікуди не йти...
З сутеренів піdnіметься, край негостинний
Пригадає, де йшли до Берліну фронти.
Ше лунали на згарищах стріли невпинні,
Телеграфні тривожно гуділи дроти.
Вістку несли скороботну дніпровому краю,
Що багато в живих чоловіків не має.

4.

Хлопці сядуть край хвіртки, згадавши чимало,
З труб нависне над площами чад серед мли.
Шкутильгає із двору Володька Чувало,
Із сестрою його знову совети прийшли
З-за Уралу. Вона працювала в шпиталі,
На світанку її неживою знайшли.
На могилі у неї акація рясно
Зашумить про дівоче, нездійснене щастя.

5.

Тож вона за Ватутіном постіль стелила,
Він до неї шептав у негоду гучну,
Що отрути йому комісари підлили
Із наказу Кремля... Він востаннє зітхнув,
Більш з грудей багатирських не викресав сили,
Погукати полки у бої за весну.
Вона бачила, як до Ватутіна з саду,
Наближалася Смерть, і усміхнена й рада.

6.

Молодь з сумом в очах мимоволі згадає
Петъку Корсуня, юність барвисто дзвінку.
Він повстанців водив по знедоленім краю,
Утікали червоні від них за ріку.
Сніг топився від крові в притихлім розмаї,
Місяць плів по Дніпров'ю в терновім вінку,
Гонта сіяв колись там з пшеницею маки,
І за волю безстрашні звелись гайдамаки.

7.

Наказала Петра в загратовану залю
Ліда Масло укинути в нічку одну.
(В нас в районі, у партії знаюю стала,
І була вона людям за відьму страшну.)
Метушилася по залі, до варти кричала,
Нагадавши, можливо, про нашу весну.
Ліда Масло хотіла, щоб Корсуня муки
Відігнали жіночі думки від розпуки.

8.

І була вона, наче Даліла в розгулі,
Вакханалій згадавши вогні серед тьми...
Впхнула Корсуня варта, про свіже минуле
Пригадала партійка, подвір'я, де ми
Виростали, серця іще маючи чулі,
У тривожні ми довго вслухались громи.
Наче знали, що випаде волі година,
І покриється трупом людським Україна.

9.

Вороння поза гратаами в парку кричало,
Дим вставав, мов неронський бенкет довкруги.
Охорона скажених собак відв'язала,
І здригнулись від болю в снігах береги.
В позір глянувши, Маслова враз закричала,
За собаками кулі неслись навздогін.
Тож вона не могла на ті муки дивитись,
І сама себе згодом схотіла убити.

10.

Постріляла напрочуд собак і сексотів,
І, підбігши, скопила обличчя бліде.
Корсунь очі відкрив ув останній скорботі,
Відлетіла душа, в крашай вірячи день,
Ген усілась голубкою в нас поза плотом,
На вербі, і когось облесливою жде.
То чекає на Маслову, може до нього
Прилетить розказати про бурні дороги.

11.

А партійку добили, і тіло у яму
До поміїв жбурнули, мов річ, що була
Вжита кимсь, залишаючи риски і плями
На чиємусь смулінні, де вкраплено зла.
Щось у серці від нього болить до нестяями,
Памороку свою чорна ніч простягла,
І чекісти стріляють людей без упину,
Щоб знайти панацеї для себе краплину.

12.

І єдиного брата її із Кореї,
Де літав він і бачив британські полки,
У Сибір десь відкликали — все через неї,
Що була наче буря у нас з-за ріки.
Осінь лугом бреде в оксамитній киреї,
З олеандрів сплітає останні вінки.
З них один в листопаді купині придастися,
І вона в комишах загориться від щастя.

13.

Оніміють вітри, тільки смуток в калюжі
Буде літи ліхтар, і акація в сні
Простягне довгу тінь до акації пружньо,
Будуть мріяти вкупі про соняшні дні.
Мов гаджуги, вони захищаються дружно,
Повінь бистра причалить в покуті човни,
Піднесеться у квітні і місяць закріє,
І собака від страху на будці завie.

14.

Розплівуться примари у вихорі течій,
Листя кленів наповнить калюжі бліді.
Перламутру піdnіме над мороком вечір,
Розглядаючи чорну маруду води.
Ніч тумани накине на зоряні плечі.
Зашумлять ясени в пріdnіпров'ї руді.
Вийде щастя Мокрина в ту пору шукати,
І уп'ється лиш подихом свіжої м'яти.

1952

БЕГОНІЯ—КВІТКА

1.

З-над кущів у припізнену пору зірниці
Задивляються в хвилі, де сплять очерети,
Пригадавши, як з Краю далекого птиці
Обминали сільця і розлогі тенета,
Поза лугом сідали блакить роздивиться,
Щебетали щось голосно в бистрому леті.

2.

В пору ту наповнялся рунами доли,
Розцвітала в зеленому лузі вогненно
Квітка ніжна бегонія, в неї доволі
Різних барв майоріло у днини буденні.
Їй всміхалася сонцем осяяна доля,
Мов у повінь широку в саду нареченій.

3.

Дивна квітка була і печаль і відрада
Для людей, що не знали на світі про щастя.
Горобиної ночі вона на пораду
Все гукала посестру, в дощі не пропасти.
Бліскавиця кололась у сутінках саду,
Де уранці тополі стають до причастя.

4.

Від лиманів пливли буревії невпинні,
Весна напливала в співучі простори.
І повніло в дубів коло яру коріння,
Крики чулись ажурні синиць медобором,
Як весна пролітала над лугом стодзвіннім,
Десь по тирсі шуміла до Чорного Моря.

5.

Очерети високі надвечір вслухались
В ляйтмотиві бегонії-квітки спрагливо —
Тож дівча у саду її теплім зірвало,
Із думками прожити на світі щасливо.
Зникло з нею воно в берестинових далях,
Розцвітали урочо і вишні і сливи.

6.

А дівчина була без батьків і без дому,
Ще безгрішна, втікала в місцевість забуту.
Безсловесно шукала дорогу знайому,
Де вирує об київські кручі Славута.
Там спокійні стають у відгомінах грому
Вітросплески, що воду в грозу каламутять.

7.

У тієї дівчини із голоду мати
Вмерла рано, коли захмелялись сузір'я.
З братом хворим дівча залишилося в хаті,
Як нікого в живих не зосталось в подвір'ї.
Крокували селом із-за Криму солдати,
Задивлялись на неї з глибоким довір'ям.

8.

Тож її в сиротинець вони надіслали,
А хлопчину на кухню забрали з собою.
Вороння над бескеттям тужливо кричало,
І кривавився місяць у нас за габою.
Люди мертві в полях і городах валялись,
Лютя смерть у дніпров'ї з'явилася весною.

9.

Той хлопчина безвісно пропав в Казахстані,
А дівча утекло в дощопад з сиротинця.
Пробиралось додому в ранковім тумані,
Із дерзанням у серці, у тузі по вінця.
Заятирились-болять незагоені рани,
Тужить гірко вона в ситняках наодинці.

10.

В сад колись припелася вона, як святая,
І бегонію-квітку потайки зірвала,
І її із рослинного, світлого раю
У безвіддя взяла в непоказній печалі.
Вже бегонія в наших краях виростає,
Зашумлять їй розчулено соняшні далі.

11.

На світанку, коли сіножаті дрімають,
Привид дівчини лине безмовно в тумани.
Зупиняється там, де калина із гаю
Бахромою торкає луги на світанні.
Водяник в жабуринні в ту пору зникає,
Мавки грядку дополнюють в полі останню.

12.

І своєю сирітка ясною слізою
Доторкається квітки і думає думу,
Як вона відлюднялася в ніч за Десною,
Їй здавалось життя, зненавиджене, глумом.
Тіло згодом її попливло за водою,
І зеленим вона не тривожилася шумом.

13.

Тож від того в бегонії слізи на квітках,
Розкривають їх гноми під ранок врочистий.
Затремтить на травинах алмазів намітка,
Небовид настає і блакитним і чистим.
Розпливаються інено лагідні нитки,
І сновиди розказують пошепки вісті.

В О Р О Н

Там із круч безодні, де лягла
Стежка до вогненої води,
Ворон вічний помахом крила

Розсікає в потойбічі дим.
Голосом, що повен люті, зла,
Він тривожить озеро у грім,

Там, де мряка сітку простягла,
Безупинно падають вогні;
Зупиняє лет могутній враз

Понад світом в млосній вишні
Оглядає землю повсякчас,
Чи з престолу із свого Господь

Слова ще дотримує для нас,
Щоби в клекоті бурхливих вод
Не сковались гори і міста.

Ворон той родився від скорбот,
Ной йому урятував життя,
І в ковчезі у своїм зберіг,

На його чекав він вороття,
Як з ковчегу пошукать доріг
Полетів він й зник серед води...

Ворон бачити ще храми міг,
І уламки кам'яниць рудих.
Вкрили землю хвилі, наче гнів

Перелитий Божий був у них.
І тепер, як вихор серед днів,
Вилітає, мороком летить,

Душу хтось його давно згасив,
І вона вкриває тьмою світ.
Храми бачить і палаці знов,

Люд на площах, що кудись спішить.
Б'є проміння від дзвінких дібров,
Птахи розлетілись від криниць...

Він у Божу вірить ще любов,
Знаючи, коли терпіння міць
Зникне у Найвищого Творця,

То і в нього полум'я зіниць
Догорить, погасне до кінця.
І незрячим стане, наче світ

В невгамовному потопі хвиль.
Пізно схоче фарби полюбити
Космосу крізь невимовний біль,
Щоби ночі свій послати привіт.

1952

В У Р К А Г А Н И

На запущенім цвінтарі, в склепі похмурім,
Між кісток, де розсипалась в порох труна,
Спочивала в кутку під осипаним муром,
Край розп'яття, повія на ймення Княжна.
Осявали свічки пух дівочий на скронях,
Блідість губ, мов останню усмішку весни.
На труні усміхалась вона, як на троні,
Вже не вірячи в муки, ні в радісні сни.
Обійнявши її розпанахані груди,
У роздумі нальотчик Розпука сидів.
Миготіли на картах червінці повсюди,
Бліскотіло срібло між худих кістяків.
Крізь негоду і смерть він в боях до Берліну
Кидав з хмар літака серед диких заграв.
Трепотіла зоря на крилі без упину,
Зойк від скинутих бомб до небес досягав.
Був, як птиця, з висот недосяжних підбитий,
Впав і крила його не сікли висоти.
Залишився у світі безпашпортним жити,
Він наганом прокладував шлях до мети.
Познайомивсь з дівчам, у якого ще мати
Називалась княжною по царських дворах.
На Сибірі за хліб ніжне тіло солдатам
Продавала вже згодом з слезами в очах.
Не відомо доњиці, кого кликати батьком;
Закрутілось життя, наче звихрений сніг.
Поховала тайга її зморену матір,
А її — віддали вуркаганам на сміх.

Залишилось княжни в неї дивне імення,
Серце чуле, маленький усміхнений рот.
Від турбот похилилась безмірно буденних
На трухляві кістки відшумілих істот.
Блиск свічок в підземеллі освітлює трави,
Що без сонця зійшли серед битих пляшок.
Оглядає Княжна тінь Христа величаву,
І терновий на ньому усохлий вінок.

1952.

СУЦВІТТЯ ЗОРІ

Із вами дівчина була, мов Андромеди дар,
Була, як горлиця з лугів у сяйві від зорі.
Над нею хрест підводиться, від невідомих чар
Він непорушний, де костір і терен край гори.
Тієї порох береже, яка з дитинства літ
Любила жмури синіх зір, що в очі спраглі їй
З гарденій хмелю додали, і саду ніжний цвіт
Був наче щоки, що цвіли агатом від надій.
А їй було шістнадцять літ, коли останній раз
Для неї ранок засвітився і в підземеллі згас.
Війнуло холodom могил від ще маленьких плеч.
На ліжку промінь у кутку був, як безсилий меч.
І вихор душу в неземні краї, як дар поніс,
Була цікавою й на світ долинула любить.
Вишневий цвіт в росі схилив розпачливо униз
Задуму і красу бліду розквітлих в морок віт.
Ніхто не знає, в потойбіч вона як відійшла,
Ще у неділю в церкві люд молився з нею, де
Лягають тіні від смерек, в густих снігах бреде
Проваллям, схилом від борів, повита в сіре, мла.
А їй, тій дівчині, любить хотілось, гріх людей
Впізнати і в закоханих блисак зору розгадати,
Коли вони у радості щось шепчути між алей,

Вогні забувши згашені коло апсидів хат.
І ось чому на землю шле зірница сяйво в ніч,
Лишаючись доладною у тузі, що зрива
Її в байдужім космосі, відраду між облич
Іде шукать з докорами, де снить розрив-трава
І замтремтити Дріадою, де листя у росі,
Мов тінь тієї дівчини, вроцисто виплива.
Майне над луговинами в невиданній красі,
Оздоблює камеями і квіти і листки,
Пливе і роздивляється на сторони усі,
З коновалій над озерами сплітаючи вінки.

1952

ІДУЧИ СВІТАМИ

Ідучи світами, де сузір з висот
Крізь темряву не видко довкруги,
Й титанами застиглими скорбот,
Лишень здаються в мряці береги, —
Я зупиняюсь глянути, чи блиск
Ще місяця видніється з-за хмар.
Чи розілляв його округлий диск
Срібло у ніч Купали, повну чар.
Я відчуваю: щось в душі болить,
Біля струмка, між каменів крутих,
Присяду і тебе згадаю вміть,
Мов промінь сонця, серед лютих криг.

Не знаю, чом тебе я не спинив,
Коли в задумі повз сади ішла.
Було суцвіття — наче жар вогнів,
Вони з душі дають очам тепла.
Ти від могилки матері, яка
В півоніях, в задумі йшла. Любов
Моя могла б твій погляд розшукатъ,
Хвилюючи твою дівочу кров.
Колись дивилась в очі ти мої,
Спалахувала, загорялася враз.
Я в них зібрав усі думки твої —
Зливали у єдине душі в нас.
Ти радості чекала у роках,
Поради, мов сирітка, що зросла
Без слова материного. Й шлях
Без сонця простягався і тепла.
В притихлім сквері, де навкіл поріс

Спориш у квітах, пелюстки із віт
Зривала, розглядала, повна сліз,
Тільци, які світилися з лахміть.
То безпритульні бігли. Деесь пропав
Твій брат із ними у військові дні.
Горів останній в лозах пароплав,
І бомби вибухали на Десні.
Не знають діти у лахмітті, де
Вони родилися, в якім куті.
Ти змучена заулками бредеш,
Шукаючи спокою у житті.
А Ти б могла мене ще воскресить
Для щастя, і себе в очах моїх
Читаючи, вся загорітись вмить,
Зорею в темінь линучи з доріг.
І перейти життя могли б одним
Ми тілом, що на дві частині смерть
Розділює, вийнувши серед зим,
Снігами від давно забутих жертв.

1952

Д О Р О Г А

В краях небесних вам заплатять борг
За ваші молитви між отчих піль.
А ми не знаєм, чий відбувся торг
Над нами ще далеко від могил.
І суетні вкладуть у них кістки,
Надгробки прикрашати будуть прах,
І витягнуті з ями рушники,
Жалобою хитнуться на хрестах.
Ми паренталій взнаємо красу,
Як переступим вічності поріг.
Нас здіймуть серафими в вишину,
Де зла немає і лунає сміх.
І привітає нас побожний люд,
Достойн і блаженства й чистоти.
Ми станемо, як рожі, що цвітуть
Без огорожі в пурпурах святих.
Душа збудує для спасіння храм,
І в ньому двері для добра й розрад,
Відкриті катехизом будуть нам,
Мов у сіянні непідробнім сад.
Ми зрозуміємо в погожий час,

Що ми жили без ласки і без втіх.
Вже не злякає в мряці далина
Нам вибрati дорогу між доріг.
Проміння, що розсиплеться з небес,
Стежини витче нам серед вершин,
І загойдається, як владний хрест,
Чия на землю досягає тінь.
Ми зрозумієм вішості мету,
Красу світів збагнувшi до кінця.
Прозріють наші душі на лету.
У радості побачивши Творця.

1952

Г О Л Г О Т А

І хрест, де кров Твоя, мов жертви дар,
Застигла, вилинялий по краях
Підноситься живим серед примар,
Шлючи проміння на широкий шлях,
І нам показує, кудою йти
Спасенними в собі серед проваль
До праведної й світлої мети,
Гамуючи думок бентежний шал.
Ми, не забувши інших у труді,
Знесиленим поможемо, і шлях
Нам буде, як човнові на воді,
Коли ріка притихла у громах,
Вся Україна, як Голгота в ніч
Занурена, і зорі із висот
Не досягають до людських облич,
Зчорнілих від безраддя і турбот.
Цвітуть колючки в Україні ті,
Що залишили на Твоїм чолі
Глибокі шрами в млосній самоті,
Коли вони надламані були.
А згодом в пору, як удень струснув
З чола їх землетрус, з чиїхсь могил
Каміння вивертає, вони весну
Кривавим цвітом вкрасили довкіл.
Сьогодні в нас лишень вони цвітуть,
В дротах колючих край понад Дніпром,

Неначе та Твоя остання путь,
З важким Тобою несена хрестом,
У нас на тій Голготі всіх людей
Злочинці розп'яли, і тільки жах
Немов примара із живих очей
Повзе і дико оглядає шлях.
І люди всі — селяни й шахтарі,
Живуть з надією на Судний День:
Ти, наче сонце світле на зорі,
В Дніпровий край засмучений прийдеш.
Із хмари вийдуть промені дзвінкі,
На весьсь вони розсиплються нарід.
Настане радість у сліпих, які,
Прозрівши, глянуть на барвистий світ.
І буде сяйво від хреста іти
В найбільшім щасті, де у муках Ти
Був розіп'ятий злобно на хресті
За Воскресіння правди у житті.

1952

ЛЕДА ПІСЛЯ ВІДЛІТУ ЛЕБЕДЯ

Їй змореній в примхливому змаганні
Із птахом, сном здававсь приліт зрадливий.
Здіймались сплески сонця у тумані,
Де лебідь плив між рифами щасливо.
Морянилися край узбережжя ниви,
Стихали звуки Вепсера останні,
Там, де бреніли ще дзвінкі мотиви
Аврори у примхливім сподіванні.

Вогнисті брови зводячи докупи,
Думок згадала Леда переливи.
Вона як одаліска теплим трупом
В обіймах крил лежала лебединих.
Біль в персах згадку про недавнє тупить,
Торкався птах її чола безвинно,
Зник за альтанкою в погожих хвилях,
Коли рибалкам в неводи стодзвінні
Ловилася риба, і здіймали крила
Гагари, бредучи від скель по ріні,
Дивились, як зірница піdnimalась.

І відчувала Леда: чистотою
Її запліднив Лебідь, щоби далі
Ясніш для неї квітнули весною.
В цей час у небі птиці щебетали,
Бог Пан за німфою біг молодою.
Хмарини піdnimalись на причалі,
Шептали олеандрам, що у муках

У Леді плід достигне, мов у саду
Найкращу квітку суворенно руки
Зведуть життю крилатому на радість...
Стократ і горе зникне і розпука,
І брами перев'ються виноградом,
А промінь у злитті яснішим стане,
Мов там, де в звуках флейт морських невпинно,
Всміхаючись крізь шторми і тумани,
Плив гордо Лебідь в небокраях синіх.

Улесливо пригадував кохання,
Піднявши крила серед бур нестримних.
Яснішала зірниця на світанні,
Над антозоями бурун підводивсь,
Він бачив риси берега туманні,
Де Леді в снах шумлять бурхливі води.

1953.

Леда — дружина спартанського царя Тіндара, в яку був закоханий Зевс, відвідуючи її в обrazі лебедя. Від їхнього кохання народилася прекрасна Елена.

В О Д Я Н І Л І Л Е І

I.

Латаття залишилося на ставі,
Кружляє листя відплеском із верб.
Пливуть качки і місяць легко править
По водорослях, утопивши серп.

В лихій порфірі залишились думи,
І тіло дрож під вітрами пройма,
Де замість юности в зеленім шумі,
Горгона йде у вересні німа.

Ніхто не прийде, не ударить в груди,
Щоб вгамувався в них розпуки біль.
Докине осінь шутером й розбудить
Богні Морфея між далеких піль.

А я розтрачу почуття надарма,
Мов хризантеми пахощі в садах.
Із вітром розсвіщуся незугарно,
Де іней розмістився на стогах.

II.

Вони, лілеї, у барвистім зіллі
Серед погнилих зводяться корчів.
Здається, що очікують неділі,
Щоб промінь їх, цілючи, пригрів.

Там безліч сподівань моїх спочило,
Відсадок залишаючи в житті...
Покоси знову сіном зарясніли,
Із обрієм лишаючись в злитті.

А як його розходиться намітка,
Немов листки латаття серед трав, —
То далечінь зникає за повітки,
Де райдуга — неначе водограй...

Я теж колись води набрав додому,
Та відра, ідучи, ущент побив.
Бог Фавн по тропах трубить незнайомих
В ріг Амальтеї до порожніх нив.

Моя душа у споминах радіє,
Коли згадаю, як луги цвіли.
Вода кипіла в гнівних чорторіях,
Рибалки на улов вночі пливли.

На кочета і весла налягали,
Відсонням мріючи досвітніх хат.
Їм радости і смутку вистачало,
Немов женцям, що вийдуть ниву жать.

Злітала чапля присмерком над ставом,
Гойдалися лілеї в тишині,
Листочки клали ніжні нелукаво,
Замріяні у сугестійні сни.

Латаття їх над мороком гойдало,
Корчі стихали в плавнях в пізний час.
А я ішов шукать душі причалу,
Дививсь, як на од чаї промінь гас.

III.

Нічого не збулося в лихоліття,
Мовчать дуби відталі й явори.
Хитаються коло відхлані квіти,
Де хтось поставив свіжі ятері.

І хочеться, щоб з квітів тих ніколи
Ніхто не плів для пестощів вінки.
Так юність наша, мов серпом у полі,
Підтятя кимсь у злобі залюбки.

Нехай цвітуть вони на самотині,
І аргонавтів згадують літа.
Зрадію, їх побачивши в цвітінні,
І усміхнуться згадкою уста.

1953.

П Е Ч А Л Ъ

В споминах гучних печаль лишень
Здійметься при보ями, змете
Бурями покритий сірий день,
Згадуючи сонце золоте.

Наче хвиля об міцний граніт,
Розіб'ється в серці на шматки.
Втоне в хаосі буденних літ,
Помахом безсилої руки.

1953

У Р Н А

В століттях змовклив на діла людські
Ліг шаром грубим невиразний порох.
Зів'ялі в стрічках край могил вінки,
Зітлів під плитами і друг і ворог.
Творіння зрозумівши віщу суть,
Ще урна порох у собі тримає.
І лотофаги з островів пливуть,
Їх у Ітаці з квітами стрічають.
Вони відлинуть швидко, як прийшли,
Частинки пороху у порох знову
Розсиплються, не знаючи хули,
В тремтінні ще вогнистої любові.
Освітить блискавка дерев ряди,
Тінь місяця впаде на стерти плити.
Проліються хмари струменем води,
Щоб для живих ще зростали квіти.

1953.

Р У Т

(На біблійні мотиви)

Біль наколола ти стернями
Серця дівочого бідного.
Ще не збуяла за тернами
Стежка до Краю, до рідного.
Жайворон линув, співаючи,
В нивах, наповнених золотом.
Ти прошептала: “О Краю, мій,
Богом поля недополені...”
Села здавались урочими,
Свято у балках зникаючи.
Слізьми ти вкрила дівочими
Нивоньку, збіжжя прохаючи.
Гнівавсь насправді ніби-то
Бог над осипаним колосом.
Голод дивився у вибиті
Двері, ридаючи голосно.
Ти побрела із негодами
З рідної ниви моабської,
Щоб віднайти між народами
Щастя землі хліборобської.
Дума розпачливо крилами
Б'є, пролітає над нивою,
В Край, що покритий могилами,
Там, де була Ти щасливою.

1953.

БЛАГОДАТЬ

Ще дуб гіллям ворушиться у тиші,
Вагисте листя звісивши край плоту.
Пташині гнізда ніжно заколише,
Як місяць розілле в поля скорботу.

І амазонок сміх нарушить спокій,
Луна у бакени на плесі вдарить.
Сова в криницю зазирне глибоку
Із віт зелених, що минулим марять.

Бусли на постарілому орісі
Заметушатися, пригадавши пущу,
Де озеро в лататті на узлісці,
Приваблює каскадами живущих.

Побіля клуні, де широка лава,
Закоханим любитися до раня.
Їм про розлуку розшумляться трави,
Як алтабасом догорить кохання.

1953.

Г Р У Д И В Е Н Е Р И

I.

Світломінливі плями виткає час
На перехрестях райдужних шляхів.
Для всіх століть вони дорожовказ,
І віражі невизначених днів.
Розкотиться за відшибом луна,
Долонями ударить в береги.
В бренінні, наче інею струна,
Відьомський поклик лине навколо.
Стихає біль насуплених небес,
Секвої тіні вишлють із лісів.
Із шумуванням лагідних берез,
Долине подуву гучний мотив.
Розбудить спомини душа п'янка,
Шукаючи вільготу в забутті:
Раділа юність, вільністю дзвінка,
В бадьюрім, непідробленім житті.
Весна прилине під віоли клич,
Вальторни вилле, і луна дібров
Зустрінеться у сяйві віч-на-віч
З гірською, де духм'яниться любов.
І насторожаться дуби. За ліс
Свій шал бореям свіжим віддадуть.
Покотить сонце золотистий віз
Вільховою на чумацьку, вільну путь.

II.

В розлуці виростає справжня мисль,
Підказує печаль доріг мету.
Вогні підводяться святих узлісь,
На калиновім світяться мосту.
Я, свіжости набравшись на лугах,
Припавши, як пташина до струмка,
Іду світами з радістю в очах,
Із серця пісня зводиться дзвінка.
І голубом, злітаючи на діл,
Вона з вітрами мік садів живе.
Синіє там барвінок край могил,
Офелія, співаючи, пливе.
Там Гамлета немає край води,
Руном Колхіда блискає здаля.
Розвіється для аргонавтів дим,
І з'явиться на обріях земля.
З туману вийде невідомий хтось,
Вогонь запалить на полях для тих,
Кому зблудить в негоду довелось,
І не знайти для істини доріг.
Вогонь горить хай іменем новим.
Підводить соки паростям землі,
Щоби новітній збудувавши дім,
Ми, як сліпі, не глухли у імлі.

1953.

УДОДИНЕ ПІР'Я

Суцвіттям переповнились гінці
Небесних мрій на обріях, і даль
Дзвенить вроочисто на усі кінці,
Пісень підносить лагідний хорал.
Росою впоєні, іще тремтять
Пелюстки на гілях, як день, п'янких.
І вітер від ліщин до наших хат,
Підносить світанок на човні,
Хлюпоче лебедино серед хвиль.
Він залишив на вкритім мохом пні
Не вилитий в годину смутку біль.
Ми на черемхи радісний мотив
Чекали безліччю чварливих літ.
Дзвіночки мрійно дзвонять від лісів,
Ітиша гронами ворушить віт.
Нехай вона коло гучних доріг
Прокинеться у гомовинні дня.
Світанок в хащах морок переміг,
Пустивши на луги чимдуж коня.
Несеться він і гривою трясе
Заквітчаною, мов прозора даль,
Облесну вість про білоцвіт несе,
Вітрів гнуздає неспокійний шал.
З нарцизів гноми струшують росу,
Тремтять ще перли в травах на квітках.
Я стиглі мрії в серці понесу,
На вкритий повінню, барвистий шлях.

ІІ.

Суцільне твориться з частин дрібних,
Веселкою засявиши, що води
Зійшла набрати до озер гучних,
Де вранці очерет здіймає дим.
Задзвонять жаби в глечики край круч,
На жабуриння сівши, і слова
Їм перейняті від розлогих туч,
Коли у чарах світиться трава.
Підводиться в задумі очерет,
Гойдаючи поснулих комарів.
Ще кажанів тремтить нечутний лет,
Хвилює мавок лагідний мотив.
Ще горлиця затужить у житах,
І молодість згадає гомінку.
Десь закричить надхрипло паротяг,
Потягне ешелони за ріку.
Вроностро вітер доторкнеться хвиль,
В зеленій мітрі, де сади шумлять:
—Виходьте, люди, сонце звідусіль
Стрічати від покритих млою хат.—

ІІІ.

Безсмерття буде людям за діла
Любови серед злочинів страшних.
Примхлива доля змалку прирекла,
Їм до пенат вертатись із доріг.
Земля благословить врожай піль,

Затужить осені в полях краса.
Сильвети зникнуть журавлиніх крил,
І пустка спиниться коло двора.
Десь світ широкий, як людські серця,
Любов'ю споєні і повні мук.
Із посагом йти юним до вінця,
Не знаючи лукавства і розлук.
Ллямпаду Лель засвітить в вишні
Для них у шлюбну і відрадну ніч.
Вишневий цвіт розквітне у вікні,
Шукаючи ще дорогих облич.

1953.

Д А Т А

Ще другу дату під твоїм ім'ям
Час підведе, спинивши кров у жилах.
Ліціна смуток передасть вітрам,
Де озеро в лататті посмутніло.
І тінь на цвінтари замре твоя,
Згадавши відгомін гучного свята.
Хитнеться в чистих небесах зоря,
Запахне край надгробку рута-м'ята.
І не замислиться ніхто про зміст
Роکів, в яких ти виросла й любила.
Впаде на плиту пожовтілий лист,
Затужить, мов чиясь душа, безсило.

1953

**
*

В рідні ми рушим краї,
Пашпорта в нас не спитають.
Випливє тиша з розмаю,
Вкриє урочо гай.
В серці надія забліма,
Радість поллеться між нив.
Сльози у нас під очима
Вітру стривожать мотив.
Птах від покосів п'янючих
Злине у співах до хат.
Хмари майнуть швидкодущі,
Зникнуть, де сосни шумлять.
Сонце щедроти багато
Вилле в той радісний час,
Землю цілуочи свято,
Що не цуралася нас.

1953.

**

Сьогодні день твого народження. Словà
Найкращі я приготував зустріть
Тебе, і образ з пам'яті сплива
До болю близький із далеких літ.
Ти в них живеш, як трави і тепло
З небес розлите на гірлянди віт.
Ще серце стежку нашу віднайшло,
Оздоблену промінням в первоцвіт.
На ній буяють трави й шелестить
Зів'яле листя в інєї п'янкім,
І захитає вітер на привіт
Гіллям усохлим у притихлий грім.
Я альтерную гожий день весни,
Він також в мрійному бренінні твій.
Мов ті юнацькі неспокійні сни
В крайні отчій в лютий буревій.

1953.

С О Н Я Ш Н И К

Сузір'я свій рожевосяйний блиск
Відбили в кожнім на землі естві.
Кружляє сонця над пітьмою диск,
Лишаючи слезини у траві.
Дзвенить, пробуджується сонний гай,
Щебечуть гнізда у сплетінні віт.
Підводиться світанку винограй,
Де яблуні роняють первоцвіт.
І соняшник, в розори, у житах
Тінь велетенську на полин прослав.
Біля могили бовваніє шлях,
Там перепілка спурхнула із трав.
Почав співати жайворон пісні,
Застигли, слухають його жита.
Роса затріпотіла в далині,
Дуби згадали втрачені літа.
Охоплюючи існування суть,
Принишкливі вітряки, і гіmn дзвінкий
Несеться на покриту сонцем путь,
Налитий свіжістю бентежних мрій.
Дзвінке проміння над хлібами ллють
Листки широкі і хвалу свою
В прозору виливають каламутъ
В моїм чутливим, радісним краю.
Вони над шляхом зводяться в росі.
Підносять квітку соняшника в світ.
О, юність у невиданій красі,
І хміль ніколи не зів'ялих літ!

1953.

ДО ЖІНОЧОГО ПОРТРЕТУ

Покличе серце невимовна туга,
Розтратить жар і німо защемить,
Коли не стане в глушині ні друга,
Ані порадника в скорботну мить.
З-під брів схвилюється неясно спомин,
Дівочі мрії стисне біль ураз.
Вони, мов китиці троянд край дому,
На плеса кинуті, де промінь згас.
Ще почуття прокинеться про щастя,
Спихне вітряльник в неозору даль.
І будуть в серці вирувати часто
Надії під вітрові свавільний шал.
Ви зорите в лишайники спокійно,
Вам не вернути юности прикрас,
Немов вербі, що задивилася мрійно,
Листочків ніжних у осінній час.
Самотньою лишились ви на світі,
Вальпургієва ніч була гучна,
Коли серця були для вас привітні,
І натяком казали: Йде весна.
Жерделі смуток у саду лишили,
Дівоча радість тінню перейшла.
Ген Алкіона в небі заряніла,
Відваги мріям даючи й тепла.
З угір'я повінь до садів прибуде,
Амур ще кине душу в п'яній шал.
Зідхнуть оновленим бажанням груди,
Шукаючи загублений причал.
Свої думки на пристані в чеканні
Розтратите ви в сонці гомінкім.
Вам ранок усміхнеться довгожданний,
Постукавши суцвіттям радо в дім.

В МАНАСТИРІ

Тут плоть не має місця у думках,
Ні вічна суета крикливих вулиць.
І апогея втрати у очах
В черничиних запалить ватру чуло.
Небесний блисне в херувимах шлях,
Душа її злетить, до чварів чула,
Туди, де в чистоті простягся шлях
До райських брам, поза кордони світу,
Де лари щиро привітають нас,
Гарденіями в світлі оповиті.
Відлуння щастя блисне в пізній час,
Сновиди пропадуть в проваллях, вперті,
І буде повно у душі відраз
В черниці до безжалісної смерти.
Вона полине, де галгалів ряд
Стойть, мов непотрібна небу жертва,
І чотками дзвенить розквітлий сад,
Мадонни де із гіпсу на алеях.

В черниці очі у роках мовчать,
Вдивляючися нехотя на реї
Верб'яні. Сонце вішає удень
Там промінь... Пристрасть розгорялась в неї,
Відданіця була вся із пісень,
І до коханого летіла світом...

Лишивсь трухлявий від надії пень,
Коханий вмер без помочі й привіту.
Вона ж пішла в черниці з ранніх літ,
І на його надгробок, що у квітах,
Молитися із келії спішить.
Помолитися і зникне десь за муром
Кляштору, де світанків рясноцвіт
Побила градом жадівлива буря,
Мов серце, у якім любов горить.

1953

ЛИСТКИ СОНЯШНИКА

I

Розпукою позначено години
Життя людського в обширах стодзвінних.
Світами Час підводиться і плине,
Несується в хвилях тучі безупинні, —
Наповнити безладдям наші днини,
Забити плід у зародку первиннім;
Хай порожнечча лишиться у тілі,
Немов безлюдні в хуртовину мілі.

А Дух радіє, як зростають квіти,
І дозривають овочі в світаннях.
Ми сонцю раді, як маленькі діти,
Ждемо на щастя в кращих сподіваннях,
І наші мрії, мов рожеві віти,
Шо з вітром в голубливому прощанні,
Коли він хоче до полів відлинуть,
На трави кинувши слізози перліну.

Для нас шумлять у святості діброви,
На блиск сузір чекаючи бентежних.
В них безліч ласки втілено й любови
Майбутнє у віках для них належить.
З туману сонце випливе ізнову,
Позаростають непотрібні межі:
В єдине світ зілletься, наче поле,
Розпрямить крила у величчі воля!

А згодом чистої, як віск, зернини
Дадуть плоди дозрілі, і засяють
Нові міста, і хмаровий докине
Дощів, злітаючи над нашим Краєм.
Над лугом білі лебеді полинуть,
Веселка над подолами засяє,
І будуть люди радуватись серцем,
З криниці воду беручи відерцем.

Благословімо ж землю неозору
Величчям космосу в погожі днини.
Світанок викупає крила в морі,
До наших піль очищений прилине
Він буде гомону діброви вторить,
Розсіє непогоду по долинах,
Щоб сяло нам проміння з високості,
До нас щасливо завітало в гості.

II.

Не буде старості для тих, що труд
З дитинства люблять, і оздоби пишні
Для піль своїх у вчинках принесуть,
Вивчаючи мету доріг колишніх.
У сонці роздзвениться каламутъ,
В садах війнуть блакитним пилом вишні,
І опаде на землю первоцвіт,
Нам теплий посилаючи привіт.

Щоб зрозуміти юність у віках,
Ми в безвість надішлем найкращі мрії.
Роздвоїться на перевалах шлях:
Одну частину сонця блиск пригріє, —
А інша буде наче чорний шлях,
Загубиться в безмежних чорторіях;
Нам світла треба, свіжости й снаги,
Щоб в пурпурі дзвеніли береги.

І там, де чорний буде шлях, плоди
Посохнуть непорочною весною.
Ілля на колесниці край води
Вогненно пронесеться понад тъмою.
Вodoю буде пропливати дим,
Який вставав колись ще перед Ноем,
Коли в ковчезі він урятував,
Птахів і звірів і насіння трав.

З частини шляху, де біліє цвіт,
Засяє сонце у красі блакитній,
Навчаючи зажурених любить,
Шукати щастя в одцвітаннях квітня,
Замилуватись шумом рясних віт,
Душою усміхнутися привітно.
Нехай вона радіє, наче птах,
Якого в райський сад простягся шлях.

Нам легко стане плиннути до піль,
Сади минати, зваблені цвітінням,
Коли примхлива щирість звідусіль
Всміхається в п'янкім палахкотінні.
Віллє нам небо радости і сил,
Даруючи своє благословіння.
Ми підемо, мов янголи святі,
До щастя, до правдивої мети.

С О В А

З алій стемнілих на дзвінку ріку
Лунає оклик, висне над водою;
Пливе над лугом місяць у вінку,
Бренить в корчах забutoю струною.
Вслухається в пітьму сосновий ліс,
Кулика крикне в очеретах сонних.
Під вітром шарудить в долинах хмиз,
Від греблі мчаться привиди на конях.
І потерпата линуть в сіножать,
Зірниця понад озером холоне.
Тумани випливли від сонних хат,
За вербами високими потонуть.
Пригадують у лузі ясени
Рибалок й косарів, що йшли уроочно.
Веселкою мигтили в плавнях дні,
Людські всміхалися безжурно очі.
Злетить сова із почорнілих віт,
І закричить розпачливо під ранок,
Щоб знали: в неї щось давно болить,
Ятріють серед мли забуті рани.

1954.

Л Е Т Ж А Р - П Т И Ц І

Хмільна, мов келех виноградних лоз,
Вирує наша молодість в сп'янінні.
Зломивши верші в баговинні зло,
Чекає на діла благословіння.
Вона в собі затримує тепло,
Переливається, як бризки водоспаду,
Коли вода прозора, наче скло,
Зі скель спадає у долини саду,
Наповнє вином мисливський ріг,
Ним трубить по узгір'ях в дощопади.

Сідає люд спочити край доріг,
Вслухаючись у шум дібров столітніх.
Там промінь сонця на корони ліг,
І китиці ще пломеніють квітня.
Вероніка всміхнеться від осель,
Там дні, немов після причастя люди.
Стрункі тополі край поснулих скель
Шумлять і океан в роздумі будять.

Хай небо щедро знов благословить
Промінням золотим безмежну ниву.
Ми вклонимось прихідцю на привіт,
В нас душі розтривожаться щасливі.
До наших підемо із ним воріт,
В сад завітаєм, птаством гомінливий.
Під променями в серці зникне лід,
В нім забренять нечувані мотиви.

Ми келехи біля зелених брам
Піднімем без фрустрацій в мить єдину.
Хтось ніжним назове життя ім'ям,
Радіючи світанню без упину.
Ще буде щастя й молодість у нас
Роками на подвір'ї гостювати.
Осиплються з дерев на перелаз
Вгаптовані сріблом коштовні шати.
Дозрілим буде пролітати Час,
І вертограду розів'ється листя,
Де сонце, радуючись ще не раз,
Розкидає пелюстки променисти.

1954.

Б Е З П Р И Т У Л Ь Н І

Губився твій в соломі щирий сміх,
За гарманом ми пустували часто.
Любистку спомин в серці не затих,
Елегії ще згадують про щастя.
І без делікту батько твій пропав,
Замерзла мати, як верталась в місто
З села, в тім місці, де вітряк стояв,
Вандей заграва пливла вогниста.
Тебе гаспиди з братом віддали
У дітбудинок дряхлий і похмурий.
Інфамія пливла по всій землі,
Людей вогненна вигубила буря.
Та ти вцілла, як вцілів і я,
В порфірі жебрака, один, без хати.
В снігах пропала і моя рідня,
Коли стихали за горбом гармати.
Із голомозих, їхніх гнівних жерл,
Мов кров, стікало оліво гаряче.
Всепрощена, ти знала: я не вмер
В той троглодитний час, в віках незрячий.
І Аріадною мене сама
Від шибениці ти урятувала.
Розплетена стояла і німа,
Край дрифту щось птахи галасували.
Ти в Одіссеї зникла і у снах,
Відвідузала мій притулок часто.

Чи ти ж знайшла на наших берегах
Те вимріяне і забуте щастя?...
А я батьків навіки поховав
В осінню непогоду в Україні,
Світами йду у відсвітах заграв,
Поля згадаю наші і долини,
Той час, коли ми в злагоді жили,
І на соломі гралися з тобою.
Про щастя мрію, що на цій землі
Втекло кудись, як листя за водою.

1954.

С К И Т С Ъ К А М О Г И Л А

Сторінка слави нашої в віках
Покрилась грубими шарами пилу.
Згубився Тамерлана гордий стяг,
Де хмара простягla з лиманів крила.
Розвіявсь в прадідів звитяжних прах,
Що у могилах степових спочили.

Від Бористену до Дунайських вод,
Сягає нашої недолі тиша.
Вписавши у аннали знак скорбот,
Ще слава меч надщерблений колишні.
Встає над степом гул чужинних чот,
Що наче кара, післана Всешишнім.
Лишенъ на перебитому крилі
Злетить ще ворон ген над табунами
Славільних коней, а вони з імли
Пливуть понад гелладськими степами.
Замовкнуть співи солов'їв дзвінки,
Вівчар верету згорне під ногами,
Про предків він розкаже залюбки,
Які живуть і до сьогодні з нами.
І пригада легенду і віки,
Коли проходив сірим вовком Дарій,
Лишивши порох на чиїсь вінки,
В яких для величі не стрінуть чару.

І на шляху відвічних, диких орд,
Що сунули із Заходу і Сходу,
Міг тільки пекло сотворити чорт,
Щоб ми усім загинули народом.
Та ми в віках устояли, й жива
Ше пам'ять в правнуків про сиву славу.
У Тернопілах ще росте трава,
Проходять наші лісостепом лави.
Із пліч злітає вража голова,
Баркаса ми свого в майбутнє правим.

Хай вільна буде нам для щастя путь,
Щоб ми жінок в неволі не губили,
Де баби кам'яні ще стережуть
Забутих прадідів святі могили.

1954.

А В Г У С Т И Н А Л Е Й Ч

Жагуча пристрасть у вогнистий шал
Жбурляє душу, затримтить вона
Лілесю, коли вирує даль,
І кастаньетами дзвенить весна.
Вітри, вдягнувши зорянistий шаль,
Шукати розплывуться небуття,
В ту пору адамантом бризне даль,
Уловиш в ній красу свого життя.
Блищаць від рифів із шаланд вогні,
І драмонтана підйма виття.
А ти згадала ціанисті сни,
Були вони вогнисті й золоті.
Хтось був з тобою, і лишив на дні
Душі найкращі мальви у житті.

Здіймавсь туніки дорогої шовк,
Палахотіли очі від бажань.
Нестримним шалом випливла любов,
Спокуса знову підпалила стан.
Ти шум шерхатий згадуеш дібров,
Коханого розніжені слова;
Він за найкращий був для серця звук,
Про це в саду шумить гайдар-трава,
Там кров по жилах пробігала рук,
І падала в цілунках голова.
Тобі хотілось пишнобарвних мук,
Від пристрасті підводилася брова.

Ти пропливаєш в споминах весни
До берегів грайливих нереїд.
Там струни Сафо забреняять гучні,
Рокований в серцях лишивши слід.
Засвітить мрія голубі вогні,
Байдужості в серцях розстопить лід,
Із примхою розкриє двері в сад,
Каскади бризок упадуть на шлях...
І звідти радість не примчить назад,
Не лишить дотик на твоїх щоках.

Виходиш ти, вся сповнена тривог,
В алеї кипарисів і вищень.
Відчувши, що тебе карає Бог,
Забравши із життя найкращий день.

1954.

Августина Лейч — дружина капітана Джека Лейча, родичка поета Байрона, якого за демократичні переконання і за любовні зв'язки з нею було вигнано з Англії.

ПІСНЯ ПРО МОЛОДІСТЬ

Капітанам, шкіперам, матросам торговельної
Дніпрової флотилії, які були разом зі мною в дні
42—44 р. в так звану військову хуртовину —
присвячує.

Автор.

За бортом в осоці далечінь,
Б'ють об судна запінені хвилі.
Куликова проноситься тінь,
Каботажем майнувши безсило.
Там на дрейфі, Галино, колись,
Ми вслухались у вибухи дикі.
Ліс реквієм печалив до сліз,
Сипав іскри корчам огнеликі.
Важко йдуть партизанські полки,
Ще горить Білорусь, Україна.
Ой, Галино, ти більш залишки,
Не нарвеш на откосах шипшини.
Не згадаеш березовий край,
І разків крушини не нанижеш.
З дубняку, де шумить молочай,
Полетить над покосами крижень.
Він за віхою зникне в лісах,
Де я вовком крізь нетрі проходив,
З автоматом важким у руках,
В партизанських, тяжких переходах.
І до тебе в каюту, у снах,

Моя мрія злітала на нари.
Спочивала на сизих горбах,
Там, де сходились ночі примари.
Там на рейді строчив кулемет
Коло Прип'яті в димнім тумані.
Прокидався, шумів очерет,
Скорострілами бив на світанні.
Газоходи кільватером йшли,
Баржі з хлібом тягли із Дніпров'я.
Румпелі аж скрипіли в імлі,
Міцно хмурило брови злослов'я.
Ти на баржу одну найнялась,
Щоб в Німеччину кляту не їхати.
Залишила батьків і пішла
Шляхом горя людського і лиха.
Ти із друзями радо ішла,
На прогулянку, в парк і у школу.
І на транспорт із ними пішла,
Щоб лишитись у дома, на волі.
І планктон прісних вод з глибини,
Що ворушив латаття плислive,
І світіння сузір в далині,
Відбивалося в хвилях бурхливих.
Ми згадали, що в нас не було
Навіть краплі для радостей часу!
Лиш очей твоїх карих тепло
Пломеніло між нами щоразу.
Загубились ті роки давно,
В партизанських ночах прокричали.
Може сквер ти згадала й кіно,
Де ми дітьми колись пригорталисъ
І приемним був потиск нам рук,
Я і Віктор сиділи з тобою...
Твого голосу лагідний звук,

За кермою не злине луною.
Не покличе мене потайки,
Пригадати знайоме до болю...
Вже матросами, в кручі ріки,
Ми сиділи в притихлім роздоллі.
З газохода до нас підійшов
Вартовий край багаття погрітись,
І в ефрейторськім зорі любов
Загорілась до тебе у квітні.
Ти любов того німця тоді
Під ногами, як цвіт, потоптала.
Сایво місячне меркло в воді,
І пойнтери у далях мовчали.
Він на помсту до рання чекав
І на поміст зійшов у тумані.
В час, як роси тремтять серед трав,
І рушають в похід партизани.
Ти у груди того німака
Гнівно вдарила в темній каюті...
Конвульсійно здригалась рука,
Ти згадала свій берег Славути, —
Отчий дім і стареньких батьків,
І любов, ще ніким не розпіту.
І нездійсені стрічі між нив,
Де війною в нас юність розбито.
І, втікаючи від німака,
Стрімголов ти на воду злетіла.
Зашипіла у кулях ріка,
Вкривши кров'ю дівочою хвилі.
Ми твій труп у жалобі знайшли
Між корчами на гатці, де спокій.
Хмар заморські пливли кораблі
В небокраях страшних і жорстоких.
Біля Турова поміж сосон
Ми тебе, дорогу, похвали.
Там советський проходив кордон,

І гадюки в болотах сичали.
І я вірю, що в наших краях,
Буду втраченим жити і марить,
Як ми з Бульбою йшли у боях,
По поліських лісах і мочарах.
Знай, що з Віктором ми газоход
Підпалили у помсту за тебе.
Урочистість гойдалася вод,
Андромеда світилася в небі.
І ефрейтора клятого ми
Розстріляли у прип'ятських хашах.
Див кричав серед сивої мли
У лісах погорілих, пропащих.
Затопили ми баржі свої,
На Полісся пішли у повстанці.
Кров'ю ходили гнівно бої,
Чувся стогн поранених в шанцях.
Нас яругами ліс привітав,
Видав Бульба нам бомби й гранати.
Спокій плив в шелюзі серед трає,
Де носились коні крилато.
Згодом німці втікали назад,
Йшли зі Сходу німецькі частини.
Ми на Дубно плелись в дощопад,
Щоб погрітися в кволих руїнах.
Із ворожим десантом у бій,
В сухостії вступили жорстокій.
Куль бджолиний розплескувавсь рій,
Не ступали назад ми ні кроку!
Край брустверу наш Віктор притих,
Розгубивши у леті вітрила.
Я до нього в тривозі підбіг
В час, як смерть його саваном вкрила.
Ми курган із убогим хрестом
Насипали у вечір похмурий.
Прислухались, як десь за Дніпром,

Шаленіла, зриваючись, бура.
Ще тобі розкажу, як пливли
Зорі в небі, напоєні щастям...
З барж фальдetti хитнуться в імлі,
Де ми якоря кидали часто.
Ти в ностальгії випливеш враз,
Полетиш в Придніпров'я на крилах.
Вдарить хвиля в притізнений час,
Прогуде за кермою щосили.

1954.

Від самого Херсону через Київ і Прип'ять йшов
важливий для німецької комунікації водяний шлях
аж до Брест-Литовська, де німці з барж і паро-
плавів вантажили награбоване добро на залізницю.

Німецька цивільна влада забезпечувала право
не їхати в Німеччину для молоді, яка працю-
вала фізично на водному транспорті.

Тарас Бульба-Боровець — організатор УПА
на Поліссі та Волині.

ЦИБУЛЯНЕ ЛУШПИННЯ

Прозора шкірка на соломі ще
З цибулі погляд наш у днинах вабить.
Розвішується біля лип плющем
Зелений вечір, квітне баобабом.
Здоров'ям дихають сади густі,
Рум'яні плодом, сонцем обважнілі.
Ми зрілістю радієм у житті,
І мрії квітнуть, як пелюстки білі.
Покличуть лебеді тривожно нас
З доріг, де голубіють орхідеї.
Густиме далечінь і йтиме Спас,
В гаптованій вроочистістю киреї.
І вітер згорне двоє ніжних крил,
Наповнить свіжістю прозорі далі.
Затрубить сонце в промінь серед піль,
Щоб у серцях не стрінути печалі.

1954

Ю Н И С Т Ъ

Вишневий цвіт ми любимо в садах,
І мірт, коли в алеях він розквітне.
Росу наш погляд бачить на листках,
Як далечінь ласкова і привітна.
Та згодом гусінь висмочке з листків
Всю зелень, вкривши пусткою заріччя.
Блідою стане юність серед днів,
І час покриє зморшками обличчя.
На святах, на гучних, не звеселять
Хмільні напої погляд, вкритий сумом.
І щойно серед балю сміх дівчат
Привабить наші обважнілі думи.
Ми про свою згадаємо любов;
Жила в роках і мужність і відрада.
Всміхався день під шум гучних дібров,
І розшумлявся щедро в дощопади.
Ми зморшки розітремо на чолі —
Віддати все, що вічно досягали
За час, коли ми юними були,
Кохались ніжно, почуття плекали.
Ми в сад полинемо, що розцвіте
Вже молодими паростями в морок.
Він буде осипати золоте
Суцвіття у замислені простори.
І ми з онуками прикрасим дім
Для щастя, для життя і для любови.
Приречення ударить в небі грім,
Виходячи з незнаним на розмову.

1954

СОНЯШНИЙ КОРАБЕЛЬ

Купалась в Нілі донька фараона,
І лотос в хвилях рвала гомінких.
І сонше цілувало пишні грона

Її думок, прилинувши з доріг
Озірса, напоене любов'ю.
На вигоні, де очерет затих,

В бурхливім, видолинковім низов'ї,
Почувся плач дитячий серед хвиль,
З'явився кошик з немовлям у водах.,

До стін принцеси бурі звідусіль
Його фелахам кидали на подив.
Самому із пустель неслось виття,

Стояло безліч на піску народу,
Шептався люд під вітру забуття.
Взяла принцеса в руки ту дитину,

І знали: то від неї те дитя,
І від невільника. За це віднині
Ні ласки, ні добра з небес не жди.

Над Нілом грім проносився невпинно,
І блискавиця гасла край води.
Підводивсь храм і цілий день у ньому

Жерці богів благали від біди
Свій люд охоронити і від дому
Царя — фелахів відвернути гнів...

Тож присяглись вони у струсах грому,
Гадюку випустити до садів,
Де, мов дріада, спать принцеса любить,

Чекаючи на скита, що любив
Свої голубити в спокусі губи,
І пестити в шовках дівочий стан...

Визивно вістку розливали труби,
Що вмерла від отруйних ніччю ран
Царівна, що була красою світу,

Найкращим лотосом серед світань,
Ждучи для себе ласки і привіту,
На нільських швидководих берегах.

I фараон звелів найкращі квіти
В її покласти саркофаг, щоб шлях
Вони встеляли в потойбічнім світі.

.....
.....

При вилиску ранковім з потойбіч,
Молитвами розвіявиши негоду,
Крізь сивий морок і безмежну ніч,

Пливе той корабель на чисті води,
Навстріч Озірісу від мертвих хвиль,
На палубі душа принцеси бродить,

Безсмертні тіні плинуть звідусіль,
І в неї спомини тривожні родять.
Вона про берег mrіє на Землі,

Де їй любов світила у імлі.

1954

(З ВІЛЬЯМА БЛЕЙКА)

Я в полі лункуму блукав,
В цвітінні юнім літ.
Мій зір угледів серед трав
Там янголиний слід.
Лілеї янгол запашні
Мені як дар піdnіс.
Думки мої узяв ясні,
Розсипав край узлісь.
Дозрів із них найкрашій цвіт,
Його він взяв для крил.
В тенета шовкові умить,
Зловив мене між піль.
Він любить слухати мій спів,
Коли в квітках земля.
І пісня серед рідних нив
Там не стиха моя.

1954

С ЛІДИ ЛИСИЦІ

Дні сплетені вузлами, й розрубать
Їх зможе у століттях невідомість.
Хто ж риски зрозуміє спраглих віт,
І ночі безпощадної відгомін? ...
Стежки життя заплутано-круті,
Вони покрились мохом й кропивою.
І небезпека нас в лихім житті
Чекає з долею надиво злою.
В цей час із-за кущів від темних пуш
Спурхне шуліка, в далечінь полине.
Так погляд наш шукає, невисипуш,
Для себе заспокоєння в долинах.
Не знайде він спокою, наче ми —
Дороги праведної в цьому світі.
І люд втече, неначе від чуми,
Від поглядів допитливо-привітних.
Хтось, істину збагнувши до кінця,
Зрадіє і хвалу віддасть любові.
Обличчям стане близче до Творця,
Душі вернувши втрачені обнови.

1954

ДЕРЕВЛЯНИ

Вже Ігоря курган не височить,
Нещадки Мала у пісках спочили!
Легенди з роду переходять в рід,

Мужків онукам згадують сміливих.
Як в давнину — дівчата край ріки
Сміх розіллють дерезою спрагливий.

Полинуть терном голоса дзвінкі,
Серп місяця загубиться у нивах.
З лілей русалки поплетуть вінки,

Латаття захитається в зірницях,
Злетить, в роменах згубиться п'янких
З притихлих комишів зорі десница.

І джигуни вселі край боліт
Багаття розкладуть у ніч, нівроку.
І папороті знайдуть первоцвіт,

Вона засяє між купин високих.
Дівчат заманять в пишний хоровід,
Мов рибу у бродник із вод глибоких.

Їм хлопці інші викуп за отих
Дівиць дадуть бобром і горностаем.
Полине дружок голубливий сміх

З світлиць весільних по широкім краю.
Луна затихне край густих борів,
Де привид турів в мряці виростає.

Там полють льон при місяці без слів
Дивниці у зеленому розмаї.
Мчить на буланім домовик до нив,

Коневі в гриву стрічку заплітає.
Запалить зірка край густих дібров
Зелену свічку людям від напасти.

Шипшини бризне шелюгою кров,
Мов проколов хтось у нестямі щастя.
Діди згадають дерзкість давніх ліх,

І багна непрохідні, що топили
Полки ворожі, линув від доріг
Марш воїнів Кричевського*) щосили!

Притихли в сподіваннях береги,
І скоморохи пісню починають.
Носиться вічно славі довкруги

Над нашим українським, гордим краєм!
Вквітчається ще благовістям сад,
Наллуються сонцем яблуневі віти.

Хтось вийде серцю пошукати відрад,
Відчує блиск довкруг очей привітних,
Ще буде радість з нами походжать,

Мов сонце в небесах погожим літом!

1954

---

*) Михайло Кричевський — легендарний полковник армії Б. Хмельницького. Загинув у битві під Лоєвом, загородивши власним трупом і трупами своїх козаків похід Радзівіла на Київ.—

Автор.

СОЛДАТСЬКА ПОЕМА

За естакадою у далині,
Де пари люблять поночі гуляти,
Зробилось порожньо в осінні дні,
Лежать без капсулів в піску гранаті...
Ще сітки шмат в дірявому човні
Видніється на греблі сіруватій.
Приплів з-над узбережньої коси
Нагорне водорослів з моря силу.
Він принесе і сяйний блиск роси
На китицях лілей, що почорніли.
Замерхтять метелики в красі
Невиданій, розпрямлять в простір крила.
На узбережжі в сяйві ліхтаря,
Стрічалась дівчина із хлопцем бравим.
Тремтіла в хвилях з місяцем зоря,
Спинившись на далекій переправі.
Відпочивала хвиля на морях,
Стояли в бризках скелі величаво.
А згодом йшли по вулиці війська,
Їх квітами дівчата обкідали.
Востаннє стиснута в руці рука
Щось жалісливо начебто казала.
Прощалась дівчина ота п'янка
Із хлопцем-войном в тривожних далях.
Його дивизію на Захід й Схід
На ворога в атаку посылали.

Від переходів танув чорний лід,
Над вбитими ворони кружеляли.
Комусь всміхнулось сонце на привіт,
Як стрілянина із гармат вщухала.
Та дівчина у лазарет пішла,
Раз навесні, де медсестрою стала.
В сувітті далеч голуба пливла,
Сади промінням щедро наливались.
А дівчина задумлива була,
Полки на фронт з печаллю проводжала.
Любов згасти серце не змогло,
Їй порт ввижався й естакади спокій.
Повз неї військо у бої пішло,
Стихали воїнів по бруку кроки.
Коханого виникалось їй чоло
Він впав від кулі у густу толоку.
І раз на фронті в польовий шпиталь,
Де безупинно ранені стогнали,
Під стрілянини невблаганий шал,
Два санітари в ніч пришкандибали.
Освітлювалася у ракетах даль,
Носилки з воїном пітьма вкривала.
Палатою проходила мара,
І в пляшки з ліками вдаряла дзвінко.
Десь вітер голосив коло Дніпра,
Мов над забитим чоловіком жінка.
І крикнула від болю медсестра,
Її коханий був на тих носилках.
Летіли, наче гуси, літаки,
І рибу бомбами в Дніпрі глушили...
А він лежав в палаті без руки,
І щелепи його від ран ятиились.
До губ його дівчина залибки
Колись шептати про любов любила.
— Він чесно ворога в бою зустрів —
Із санітарів хтось сказав несміло.

Ворожі танки йшли серед полів,
Їх гусениці війнів давили.
Потвор він безліч бомбами спинив,
І руку десь йому там віддавило...—
Світанком прокидавсь густий туман,
Плелася тиша клячею по фронту.
А хлопець мовчечки конав від ран,
Йому в просторах привижався Гонта,
І повен трупів в Умані майдан,
І свіжа заграва над горизонтом...
А згодом й медсестра в густій імлі
Пропала, в час, як літаки кружляли.
Її в шпиталі збомбленим знайшли,
Ще кров струмочком з уст її дзюрчала.
Ми стримати ридання не змогли,
Вона ж нам янголом святим здавалась.
Її коханий в ранній дощопад
Блукає привидом в високім житі.
Остови збитих танків височать,
Мов велетнів, негodoю підбитих.
Лунають співи з хутора до хат,
Де братський цвінттар бур'яном покритий.
Шукає війн руку там свою,
Ще хоче стиснути у ній гранату,
Щоб ще в однім устояти бою,
Вернутися із славою до хати,
Кохану біля річки, чи в гаю,
До серця пригорнуть й поцілувати.
Хитнеться ніч в задумі край Дніпра,
Людські невдачі перелічить в світі.
Про Боже Царство шепотить зоря,
Де злототкані не вгласають віти.
Там на бійця його жде медсестра,
Щоб вже ніколи з ним не розлучатись.

1955

ПАМ'ЯТІ ІННИ ШАТАЛОВОІ

Чи може мarmур оживить любов,
Як риски висохли рослин на ньому? —
Цвіт папороті не покличе знов,
Порив не прогремить весіннім громом,
Щоб поцілунками змішати кров,
І поклонитись янголу земному.—
Ви на чужих панелях і стежках
Свою ходу дніпрових піль лишили.
Рясніли плавні жовті в журавлях,
Вони ж здіймались, в далечінь летіли,
Вас проводжали на далекій шлях,
А Ви за втраченим в горах тужили.

Святі місця для Вас були теплом
Тим материнним, що в житті ніколи
Не доторяє в мріях перед сном,
Мов зірка у житах високих в полі.
Ще Ваша юність лине над Дніпром,
Де спокій стережуть стрункі тополі .

Життя лукавства не збороли Ви,
В баварських Альпах, в хмурім безпривітті,
Серед густої, край доріг, трави,
Спочили Ви у перших сходах квітня.
Ніхто в скорботі нишком голови
Над Вами не схилив у лихоліття.
Кого ж Ви кликали в останню мить?—
Німіли в сизому тумані гори.
Усмішки зблід пов'ялий первоцвіт,
Любові пісня нишкла у просторах.
Сніги блищали Вацмана між віт,
І вічний спокій простелявся над бором.

Я в Воскресіння вірю. Так прийдіть!
Красою заворожте хмури далі.
О, святосте і мій невинний світ!—
Відчуло серцем, Ви в думках страждали,
Любов'ю топлячи зневаги лід,
В алеях, де ми друзями стрічались.
Хай ніч, мов смерть, відліне в потойбіч,
Ви вернете собою спраглі весни.
Відвага й святість стане віч-на-віч,
Щоби життя для юности воскресло.
Ми у весняний вслухаємось клич,
Причалити піднявши пружні весла.

1955

КОВЧЕГ

Клубився морок до земних доріг,
Вкриваючи пітьмою медобори.
В долинах замовкав мисливський ріг,
Діброви прірвам перестали вторить.
Ішла смерть байдужо від людських доріг,
Човна у зливах керувала з моря.
Неначе мрець з розмитих кладовищ,
Мара від скель пливла, що у тумані.
Кололась блискавиця середтиш,
Хребтами женучи своїх буланих.
В печерах люди мерзли край вогнищ,
Відчувши днину на землі останню.

І знали всі, що їх старий Харон
На водах Стиксу холодно зустріне.
Там ночі вічної простягся кордон,
І птах життя просторами не лине,
Туди, де спокій і блаженний сон
Дано за труд свій на землі людині.
І муж хотів кохану привітати,
Щоб серце відвернути від болю й крику,
Серед підземних зникла тінь палат,
Вона пропала, наче Еврідіка,
Там смерть свою поставила печать,
В скелястих пралісах давно, відвіку.
Стихія стала карою небес
Для люду за нескоєні провини.
Ішла невідомість від незрячих плес,
Ковчег над хвилями у безвість линув,

І голуб з нього в невідомість щез,
Щоб розшукати гілку України:
Господь зробив там чудо із чудес,
Землі він клапоть залишив єдиний.

.....
.....
.....

Ще й нині Ельбрус в мряці височить,
Там руси-предки наші скоронились,
Коли потоп був серед тьми століть,
Наш народ небеса благословили,
Вели його у не один похід,
Щоб волі піdnimalisъ мужні крила!
В нас наплодилося грішних і рабів —
Безліку плавувати безостанку.
О, Небо! Так зверни на їх Ти гнів,
Хай вкриється негodoю світанок,
Спали вогнем їх, чи налий дощів, —
Злагодь ковчег новітній наостанку
І залиши в нім праведних борців,
Що хочуть волі для своєго краю.
Хай стихне буря, щоб з усіх кінців
Засяло ясне сонце в небокраях.
Хай лицарів воно серед садів
Своїм благословінням привітає.

1955

VIDI TE IN SOMIS FRACTA

Сивий міраж напливає у мріях,
Час ще хитає чийсь смолоскип у руці.
Хвища звелася, клубочачись, о, Cynthia! —
Образ сугестій моїх, в золотому вінці.
Ти розгортаєш мінею, де мірти ще плачуть,
Шепчеш молитву, хмільнішу за бурне вино.
Легіт, твою перенявші над пущами вдачу,
Згадує про Озімандію, зникле давно.
Мрія здіймається, лине номадовим птахом,
Впав, догорів між інсомній безпам'ятних храм.
Там попрощається із Гектором в ніч Андромаха,
І на валу стояв сивий Пріам.
Два смолоскипи в руці жриця тримає, що гаснуть,
Догму чийогось закресливши в далах життя.
Cynthia! — Сльози пелюсток твоїх, чи на щастя
Знов розцвітають в садах, щоб не йти в небуття.

1955.

НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ КНЯЗЮ КОНСТАНТИНУ ОСТРОЗЬКОМУ

1.

Листками бронзи вилились віки,
Понад надгробком мармуровим звисли.
Історії запилені листки
Ще задуми нездійснені домислять,
І час в літаври загремить дзвінкі,
До Krakова хай звуки пролунають,
Де сняться мертвим королям полки,
Які з тобою йшли північним Краєм.
Вітолъда привид із Литви вставав,
З Грюнвальдських піль Ягелла виглядав.

2.

Ще в храмах ідолам молився люд,
І Вайделота розглядав тенета,
Що розіслала сіра каламуть,
Де зводився орел московський в леті,
Він підтоптав Мордух під себе ѹ Чудь,
Корону Посполити вгнувши вістрям,
І сірим вовком вилітав на путь,
Свої когорти шикував на Вислі,
Крилом черпнувши з Балтики води
Орел той в леті не зазнав біди.

3.

Над Оршею тобі в бездонну ніч,
Хитнулась баржа у тяжких туманах.
Звітряжно линув Святослава клич,
Іржали понад берегом булані.
На баржі Святополк був віч-на-віч
З Олегом й Глібом із якимсь благанням,
Щоб гріх Йому тяжкий простила Русь,
Його забула вчинки окаянні;
І клекотом в болоті чорногуз
Тривожив тишу відблисках багряних.

4.

І Гліб з Олегом з баржі на пісок
Зйшли, молитву шепчучи до Бога,
Щоб Він терновий в Києва вінок
Здняв і народу вийшла перемога.
Хай вірні грецької дзвенить поток,
Татарських орд розвінця дороги,
Дружини рідної мужнє крок.
Покривджених рятуючи й убогих.
Хай заростуть серед поганських днів,
Шляхи у Край навік для ворогів.

5.

О, князю, перемога не твоя
Була, її сусіди поділили...
Осквернена була свята земля,
Польща приборкати Литву зуміла,
У чорних хмарах Люблин був здаля,
І хиже вороння туди летіло,
Почути: знову придніпровий край
Магнати кляті і къюндзи обсліли,

Із рук литовських взявши коровай,
Що ними був замішаний так вміло!

6.

І Глинського ти згадуєш не раз,
Престолом Володимира що марив.
Він бачив волі довгожданний час,
Коли над Києвом стояли хмари.
І перша кров братерська пролилась,
Над Прип'яттю край Мозиря в пісков'ї,
Де вгрузла в багнах пущона стріла
Татарина, вся обважніла кров'ю,
І вірилось, — мов "Золота Орда",
В країні рідній пропаде біда.

7.

... А нині, князю, наче б від турбот
Ти похилився на надгробок грізно,
Як воїн після почестей і цнот,
В своїй обшарпаній всіма вітчизні.
І безліч роїться в думках незгод,
Ти бачиш рух полків своїх заливних,
Що вирушили на чужі діла,
Свое ім'я ти чуеш в славній пісні,
Воно злітає, мов урочий птах,
І у панянок тане на устах.

8.

І ти спочив, не там, де в шані літ
Литовці сплять у Вавелі казковім,
А в Ріднім Краю, де Дніпро шумить,
Лунає всюди материна мова.
В печерях, терном заваливши вхід,
Монахи світять смолоскипи тьм'яні,

Молитви шепчуть про шляхетний рід,
Героїв пригадавши нездоланих,
Так сни і вір, що в праведний похід,
Тебе народ покличе в день жаданий.

1955.

Князь Константин Острозький — могутній православний український магнат, похований в Київській Печерській Лаврі. Був головнокомандуючим польсько-литовських війск під Оршею у битві проти московського царя, війська якого розбив в 1512 р.

Люблінська Унія в 1569 р. віддала в руки Польщі всі українські землі (разом з Києвом), які до цього часу входили до складу Великого Литовського Князівства.

ТАЄМНИЦЯ

1.

Галюціацій жар в очах моїх
Привабить з мороку забуті тіні.
Хитнеться місяць від крутих доріг,
Замовкне паротяг в імлі осінній,
На жовтє листя падатиме сніг,
Рови покриє й балки в Україні,
Хрести притрусить під совиний сміх,
Гусиним пухом в далях негостиних.

2.

І там, де шляхом сталевари йшли
На вахту, вітер тужно заголосить.
Причалить хмар відважні кораблі
До димарів у неспокійну осінь.
Дощі проллють невтрачені жалі
На мрійний ряд беріз простоволосих;
Мерці заплачуть в непоказній млі,
Проходячи, роздягнуті і босі.

3.

На березі, де жодної душі
Не видко у задимлених стожарах,
Підводиться вогонь, як сталь в ковші
Із домен наливають сталевари.
Розлитись морем той вогонь спішить,
І в небо устає вогненна пара,
Вкриває і берези й комиші,
Які ростуть у невідомих чарах.

4.

Туди приходив сталевар Максим
Із вахти і своє минуле кликав.
Його втопав у верболозах дім,
За містом, де цвітуть в садах гвоздики.
Він придивлявся, як рікою дим
Зникав мерцій у далях темноликих.
Хитався перед ним походів грім,
І в шанцях ранених останні крики.

5.

Та смерть його лишала у боях,
Він на завод вернувся із походу.
І радість в автогенщиків в очах
Світилася, мов у сонці чисті води.
Вважався їм його військовий шлях,
І багна непрохідні на Стоході.
Щось щебетав в цеху на крані птах,
І ливарям і зварщикам на подив.

6.

Шоломи засмальцьовані свої
Вони на лиця мужні одягали.
Під автогеном криця про бої
Скрипіла в синій, райдужній печалі.
Іскристі розсипалися рої,
Мов кулі фосфорні в поснулих далях,
Де танк, немов опудало, стойть,
Підбитий в осінь кулеметним шалом.

7.

Річища сталі із печей текли,
Усюди сталевари метушились,
У окулярах зчорнених були
Вони, мов ті, що в пеклі народились,
А згодом штурмувати небо йшли
Із катаною, й падали безсило,
Коли то їхнім арміям Імли,
Когорти Бога шлях загородили.

8.

А сталь утворена була з частин
Бездушних і людей не розуміла...
Хиталась смерти коло домни тінь,
Вона із сталлю кіш перехилила,
Максимів зойк їм линув навзогін,
І вічність простягла над мертвим крила.
І вітер скорб розносив до долин,
Його ми врятувати були не в силі...

9.

На березі, де комиші й стоїть
Завод, якого височіють труби
За хмари, вже багато грішних літ,
Порісший чагарник вітри голублять.
І голуб помахає на привіт,
І пір'я білосніжне в хвилі згубить.
ПритишиТЬ свій у Прихерсонні слід,
Де в ріг чередника в яру затрубить.

10.

Беріз гнуучке здригається віття,
Коли гудки пливуть за сіножаті,
І у шпиталі приспане буття
У лікарки розбудять край палати.
Вона шукає щастя вороття,
І хоче істину одну дізнатись —
Ту таємницю смерти і життя,
Яку не може розум розгадати.

1955

ЗГАДКА ПРО ДЕБЮЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Ще тиша древніх стін, повита в плющ,
Пливе в лідійському повітрі свято.
Мемнона-принца тінь надходить з пущ,
Вогнями вся горить самопосвяти.
І вітер, ніби закохавшись в глід,
Там з Мільтоном шепоче край алькови,
Де Конус залишив в алеях слід,
З Сатурном утікаючи від Йови.
Там Філомелі вторив інший птах,
Коли студентку я чекав на лаві.
Вона любов'ю осявала шлях,
І до вершин мене гукала слави.
І Мільтон, повний меланхолій, в ніч
Із п'едесталу згадував про весни.
В туманах кіммерійських плакав сич,
І Сантія пливла в небесних плесах.
Мовчав десь Пандемоніум в імлі,
Когорти Сатана збирав до бою,
Щоб знищити блаженість на землі,
Підводячись тираном над добою.
А Ти, о, Мільтоне, шептав мені
Про божих янголів когорти дужі.
Ти бачив, як вони у вишніні,
Поблизували праведним оружжям.
А я чекав на ту, якої гріх
Ще з райських днів нас кинув у вигнання... —
Я вгадувати прихоті не міг,
І плакав одинокий на світанні, —
Щоб вранці dormіторіями йти
У кляси, між перерв коротких знову
Її зустріти нишком на путі
Із зошитами й книжками. Розмову
Почати з нею про Орфея шлях,
Про рай, який вона в очах ховає... —
І чом у неї вогник по ночах
Так довго у кімнаті не згасає.

1955.

Б А Х Ч И С А Р А Й

Ісляму сторож і прикраса Півдня,
Своїми мінаретами й садами,
Гіреїв пишне місто, ти скажи,
Де ділася твоя колишня слава.
Один фонтан лишився в бур'яні,
Як свідок мовчазний твоїх гаремів.
Там полонянка з українських піль
Була похована в цвітінні років.
При місяці виходила у сад
Вона й пригадувала, як маленьких
Її братів зарізала орда,
І матір кіньми рідну потоптала.
Її мов зірку чисту із небес,
Чи як лебідку із озер невинних,
Погнали в Крим за Ромоданський шлях,
Облитий слізми й розпачем дівочим.
Вона хотіла вкоротить свій вік,
Мов жінка з Буші сотника, що замок
В повітря висадила, щоб знайшов
Її вже мертву ворог-переможець.
Але не мала сили це зробить,
І тужачи в султанових палатах,
Де шовк і райських птахів голоси,
Померла так. Один лишивсь фонтан,
Що сльози лле її завжди тендітні.

Бахчисараю! Де ж подівся ти? —
Вже дикий виноград поплівсь в руїнах.
Аллах не прийняв молитов твоїх,
І наче плід гнилий твій рід загинув.
В сибірській каторзі твої сини,

Ще мріють про струнких дівчат смаглявих,
Про кипариси, де Гіреїв рід,
Приймав гостей чумазних з Запоріжжя.
Погана доля випала синам
Твоїм, немов вкрайнцям тим, що скорбно
Ішли у неволю з рідної землі,
До Каффи, до Бухари й Трепезунту.
Вони ж тоді наврочили тобі,
Щоби тобі подібна впала доля;
Твої сини хай зміряють шляхи,
З доньками разом ті шляхи неволі.

Забутий як можна гіркоту віків?
Та ми не раді із твоєго горя.
Нехай би краще ти довіку цвів,
І вкупі знову ми ішли в походи.
Мов при Хмельницькому, коли чоло
Ми в битвах дружньо ляху підставляли,
Під Корсунем вмирали у бою,
Щоби народжена мужніла воля.

1955.

З А Н А К Р Е О Н А

Вина принесіте і квітів із піль,
Де впали громи на волошковий діл.

Гей, русиче-друже, не плач в дощопад,
Що в Скитіо ти не вернешся назад.

Ми вип'ємо хміль із гебалів до дна,
Розсиплем волошки, щоб сяла весна!

Ти їх в своїм Краю між злаків і трав,
Своїй деревлянці із серцем зірвав.

Горонтом зробився, ти, хлопче, давно,
Лиш квіти цвітуть і вирує вино.

1955

S A P P H O

Зануряється гереми в млосну ніч,
Вігілій ватра блисне по долинах
І Тібром пролунає тихий клич
Самотньої душі, де з гущавини
Лісної, вилітає сивий сич,
Зустріти свою подругу єдину.
Там на шляхах край смуглкових плес,
Русалок танки у промінні тъмянім.
Снуються з'яви край струнких берез,
Де Галатеї голос лине пряно.
Хай прославляє молодість напій
Любови в позументах спраглих мрій!

1955

ПІСНЯ ПРО ЗІВ'ЯЛИЙ ЦВІТ

Намет небес був — наче шовк,
Переливався у сувітті.
А ти, Маріє, мов любов,
Була в достиглих днинах квітня.
Дзвеніли праліси дібров,
В яругах розправляли віти.

Маріє, чом же не змогла
Ти іспитів останніх скласти...
Ітиша клясом пропливла,
Устигла з одудом пропасти,
За вікнами, де ти ішла
Весною, повна мрій і щастя.

На озері, в дзвінкім саду,
Де лебідь виплива з-під мосту,
Граційно жде на молоду,
Яка до нього лине в гості.
Чабан заграє на дуду,
Притихнуть яблуневі брості.

Від зради, щоб навіки біль
Згасити серця молодого,
Ти кинулася з усіх сил
Із мосту в хвилі край дороги.
Ніхто не піdnімав вітрил,
І зойком не зчинив тривогу.

Ти не прилинеш в білій сад,
Де німфи воду п'ють з фонтану.
Не будеш книжку розгортать,
На поклик вчителя не встанеш
Примулу — квітку малюватъ,
На дощі у погожий ранок.

...І флегматична до життя
Ти всіх питань не розв'язала.
Неначе серця каяття,
З ентомології упали
Зав'ялі квіти забуття,
Під вітром геть порозлітались.

Знов морок виведе вогні,
Злетять з вишень хрущі у темінь.
Хмар загойдаються човни,
Закреше зір найдальших кремінь.
Впаде з небес у далині
На воду з діамантів ремінь.

Над ранок неводом густим
Твоє знайшли рибалки тіло.
Стрясав бездоллям гнівно грім,
Скирти від блискавок горіли.
Вільшиною стелився дим,
Гроза з боліт здіймала крила.

I відвернувсь коханий твій,
Сумління горло стисло жалем...
Він зрадив цвіт твоїх надій,
Тебе лишивши у печалі.
Він був у тиші весняній
До іншої ввесь повен шалу.

Туман край берега свої,
Розвісить волоки на травах.
Розтануть привидів рої
На невідомій переправі.
Твоя плита там височить,
Човна у безвість янгол править.

З іронією вечори,
І гуртожитку білі стіни,
Згадаеш з місяцем вгорі,
А цвіт зів'ялий буде плинуть,
По хвилях бистрих на зорі,
Коли в мовчанні яворина.

Хтось квестійно зайде в кляс,
Присяде на порожній лаві.
Від дошки чорної в той час
Вітрильник злине величаво.
Імброглій згусність повсякчас,
Нахлине у палкій уяві.

Старий професор із долин
В кляс принесе для лекцій квітів.
Твое ім'я по звичці він
Покличе голосом привітним.
Його у окулярах тінь,
Скорботи набереться в квітні.

Студенти мовчки погляд свій
Утоплять в зірвані рослини.
Їм гладіоли облик твій
Там нагадають в теплих днинах.
Шугне у вікна тепловій,
В дроздовім лементі невпиннім.

Marie! В спальні у твоїй,
Серед книжок лишились фота.
Про щастя ерудитних мрій
Розказують, і позолота
Від променя, немов від вій,
На них лягає у скорботі.

На тих світлинах, мов жива,
Стойш ти в білому суцвітті;
Шумить в саду гайдар-трава,
І погляд твій — такий привітний.
Шепочеш ніби ті слова,
Які любов'ю пахнуть в квітні.

А там у школі волошок'
Бажань розквітне й гляне в вічі
Студентам, ще як їх дзвінок
На свіжі лекції покличе.
Бадьюрий буде линуть крок,
Любов засвітиться в обличчях.

Захоче молодість в роках
Сугестій тайну розгадати.
І взолотити щастям шлях,
Щоб струни смутку розірвати.
Хай радість близнє ув очах,
Запахне в мріях рута-м'ята.

1955

ЯКОВУ ГОТВАННИКУ

1.

В негоду тужним помахом крила,
Вітала узбережжя чайка біла.
У дзьобі гілку вербяну несла,
Яку вітри розлючені зломили.
Здіймався із Атлантику прибій,
На груди скель збирались гнівно хвилі,
Мов чорні джгуты хмар у час лихий,
Що сонце в Україні полонили.

2.

Недарма вчора снилися мені
Пташині гнізда на старих тополях,
За ґрунню сонце гасло в далині,
А я снопи останні віз із поля
Із батьком, по якому тужно дзвін
Дрягліє серед мороку поволі,
І синій живокіст серед долин
Повився на могилах сивочолих...

3.

Наснилось: понад хатою в саду,
До вікон чорні круки припадали.
Злетілись привітати молоду,
Яку булані від вінця примчали!
Ті коні зникли в бурі на льоду,
Весніло в сизих, прибережних далях,
І хтось співав про щастя на ходу,
Пригадуючи юности аннали.

5.

По чистих водах корабель поплив,
Мов з “Нібелунгів” Діви там стояли.
Вінки із рясту до урочих нив,
Вони з помосту на ріку пускали;
Назустріч їм галера від пісків,
Мов лебідь, випливла й згубилась в далях.
І в чорному на ній були жінки,
Тримаючи у траурі вінки.

4.

Що ж нам віщує сон із отчих піль,
Й чайні крики з гілкою Вітчизни? —
Чи свіжий лет для наших скорих крил,
У вимріяних небокраях й грізних, —
Чи срітні нових без хрестів могил,
І круків в ожеледь над ними тризна? —
Віщує щось в гінких пасатах птах,
І безпорадно тоне в небесах.

1955

ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ

Підступством Троя зганьблена була, —
О, Адонаю, за які провини
Обрушились часи насильства й зла
На люд невинний в нашій Україні?
Мов греки, що троянського коня
Лишили коло брам чужого міста,
Так нам застави проклятого дня
Сусіди залишили урочисто.
Навічно розмістилися ті полки
Порядкувати в зганьблених святинях,
І кров'ю свіжою були вінки
Обризкані в Батуринських руїнах.
Там Мотрин крик ще линув із долину,
І плакав, мов Пріам, старий Мазепа;
Тоді баскій із ним носився кінь,
Предвісник волі по розлогім степу.
І янгол смерти над Дніпров'ям плив,
Мов там колись над Троєю в мовчанні,
Він каганцями в темені світив,
Щоби вогонь розлити на світанні.
І зойк Кассандри не стихав в імлі,
І храм Мінерви ще мовчав в задумі,
І Агамемнонові кораблі
Пливли у буряних по морю шумах.

А ми, неначе з Енеїди ті
Троянці, що із пекла врятувались,
Благаем в Бога у своїм житті,
Щоб сяйвом освітив нам хмурі далі —
Ми волю під церковний, мрійний дзвін
Назавжди привітаєм урочисто.

Хай зло загине, мов загинув кінь
Троянський в полум'ї кривавім міста.

1956.

З ЕРЕМІЇ

Йшли міди-скити з мерзлої землі,
Плелася Смерть походу на чолі.

Упали в храмах Вавилонських ниць
Жерці під гнізні гуки колісниць.

Розсипавсь в порох з ідолами Баал,
Мов від самуму у пісках шакал.

Волосся рвали в розпачі жінки,
Мідійців вздрівши ярісні полки.

І дійсність їм була страшніш за сон,
Конав між трупів гордий Вавилон.

Пішли в неволю діти й матері,
Де Еремія плакав на зорі.

І так пророцтво Господа збулось,
Пропало з Вавилоном люте зло.

Лишилось попелище із садів,
Де дикий звір самотньо тужно вив.

І море хвилі ринуло умить,
Щоб змити сльози і ганьбу століть.

1956.

CAMBRIDGE SPRINGS

Час обікрав години гомінкі,
Весінні дні перетворив на осінь.
На мармурі розсипано вінки,
Пожовкнути їм рано довелося.
Дівочими стрічками залюбки
Кимсь переплетені були в задумі.
Збирала юність квіти край ріки,
Розчулена зеленобарвним шумом.
Вже повінь увійшла у береги;
Розщелинами мармуру старого
Бур'ян високий набирає снаги,
Роняючи насіння на дороги.
Ще спів пташиний лине довкруги,
Де височіє хрест з розп'ятим Богом.

1956.

Б Е Р Е С Т Е Ч К О

Покрились забуттям старі могили,
І вітер славу згладив помелом...
Над ними він, немов гілля, нахилить
Брилаті хмари й зникне над Дніпром.
Туман із-за могил підводить крила,
Розносить тиша визвуки кругом.
В долині, мов берез шеренга біла,
Стоять оселі і заснув пором.
Там дівчина, де вишня в цвіті білім,
Красується з волошковим вінком.

Ще очерет шепоче в пружних лозах,
Як в болотах кожухи слав Богун.
Було там горе чаечці, небозі,
Вона кубло змостила серед дюн!
Його ляхи спалили при дорозі,
Як їхньої навали звивсь бурун;
Гіреем-ханом кинуті обози,
Втонули в завиванні диких лун,
І Казіміра линули погрози,
Що згине в Україні стар і юн.

Козацькі мужні і хоробрі вої
За волю шикувалися в ряди.
Хмельницький був — як світоч перед боєм,
Не віщувало вороння біди,
Злітаючи над гаєм в неспокої,
Де зводились тумани край води.
Козак у битві умирав героем,
Чимдужче зашморгнувши поводи
На ший ворога, і в супокої
Відходив в рідину землю назавжди.

Про місце, де спіткнувся кінь Богдана,
Розказують столітні явори,
Про день татарського тоді байрану,
Було пролито крові на зорі
За Україну-матінку кохану,
Гули волинські пущі і бори,
Щоби коней виводили буланих
На Прип'яті, на Ворсклі, на Дніпрі,
Летіли волю стрінуть довгожданну,
Яку зродили вольній вітри.

Ми славу предків зберігаєм свято,
І чуєм поклик мужній Богуна.
О, земле, що була в віках розп'ята,
Ти чуеш, як надходить в Край весна!
Всміхається блакиттю далина,
Ми знову стали вільні і багаті,
І щастю нашому немає дна.
Хай брат на волі поцілує брата,
І стріне мужа з каторги жона.

1956.

МОГИЛА ОДОАКРА

Я Одина́к, король Рутенців, готів,
Гепідців, герлусів лежу в чужій землі...
Йдути недалеко невідомі чоти,
Зникають у насупленій імлі.
Там сиві груди Вацмана в тумані —
Над соснами й струмками височать. —
А наді мною хмари йдуть багряні,
З країв, де мій лишився батько й брат...
Там жриці Перуну в одежі білій
Край термодонських вод вінки плели.
І Оретія яструба за крила
Тримала, як в походи ми пішли.
І яструб довго той літав над нами,
І сповіщав про перемоги Край.
Він над вкраїнськими ширяв полками,
Перелетівши Вислу і Дунай.
У полум'ї, коли ми Рим здобули,
Він від ворожої упав стріли.
Від нас боги антійські відвернулись,
Полки мої на згубу прирекли.
Я панував над Римом безліч років,
Як Манеліппа в наших сторонах...
Я в Колизеї стрінув яснооку,
Блишав у неї хрестик на грудях.

І Бога я її молив, щоб знову
З'явилася вона, мов віщий дар.
Я марив про її тендітні брови
У Вічнім місті чарів і примар.
Єгова молитов моїх не слухав,
І руку проти його я підняв.
Велесу храм його віддав в наругу,
Розливши вина серед врунних трав.
То дикі оргії, щоб плач забути,
Я наказав почати воякам...
І повстання звели римляни лютє,
Даждбога кров'ю озарився храм.
Я Божою був вцілений стрілою
Йдучи назад, де в шумах Бористен... —

О, небо, насміялось Ти над мною,
Над Одинаком, королем Рутен.

1956.

ДО АФРОДІТИ

Богине примх, що з пінави морської
Знялась на перламутрі золотім,
Ти пронеслась по хвилях океану,
Цитери острів легко обійшла,
В пелопонеських спочивала далях,
І там, де лиш твоя хода пройшла,
Уроочно квіти й трави виростали.
О, як хвалила Ти красу життя,
Свій стан у дивні вбравши самоцвіти.
Тобі шуміли співанками доли,
Коли ішла повз них в п'янкій красі.
Дзвінкі потоки затихали в гущах,
Вслухаючись у пестощі твої,
Коли Анхізу ти шептала радо
Про поцілунки пристрасні й п'янки.
Нехай вони мій келех сповнять святом,
Щоб в серці пристрасть загорілась знов,
Я пригадаю, як з тенет міцних
Ти визволилася у погожий ранок...
Ще поблагаю, щоб напою ти
Хмільного улила отій подruzі,
Яку мені не довелось зустріть.
Нехай її бажання у едине
Зіллються із моїми в світливі час.
Любови хай тенета нас з'єднають
Сильніш за всі отрути і поговори.

1956.

ПАМ'ЯТІ ТИХ, ЩО ВПАЛИ ПІД ЛОЄВОМ В ЛИПНІ 1649 РОКУ

Герої впали у тяжкім двобої,
Закривши шлях до Києва грудьми
Ворожим зграям. Клятвою німою
Заприяглись вони перед людьми,
Мов та Лукреція, яка Тарквіном
Була згвалтована і щоб ганьбу
Із себе змити в Римі в мить єдину,
Себе убила, люд на боротьбу
Тим викликала, честі на сторожі,
Щоб всі піднялись в зганьбленій землі.
Так хай і нам Господь тим допоможе,
Що виведе на небо кораблі
З вогнем погубним для навал новітніх,
Що з Сходу, з Півночі до нас прийдуть.
Над мертвими сади цвістимуть в квітні,
Дощами зросять для звитяжців путь.
І вітер в мертвих спомини щосили
Розбудить на Поліссі гомінікім,
Де вгруз в багно з Литвою Радзівілла,
Якого удушив з пожарищ дим.

1956.

Лукреція — жінка з Риму, яка була зганьблена королем Тарквінієм. Після обвинувачення його, вона вбila сама себе, щоб змити сором. **Автор.**

О К Е А Н

1.

Ти калабань піднімеш ще не раз,
Вітрів неспокій кинувши на хвилі,
А я у химороддю вкритий час
До скель не повернусь осиротілих,
Щоб смуток свій принести повсякчас,
Відчаю повний, в обріях безсилих;
І тужить, наче мева, в далині
Душа, щось ніби кажучи мені.

2.

Вона, немов томливий корабель,
Із тіла мертвого мого полине,
Скерує курс до сонячних земель,
Ввижатись буде їй в саду хатина,
Де устає вогонь святий з осель,
Над Прип'яттю у нас на Україні;
Пастух з отарою з долин спішить,
Стираючи рясний з обличчя піт.

3.

Що ж тій душі шукати в бур'яні,
За частоколом, в спаленім подвір'ї? —
Вона химерні нагадає сни,
Тоді у нас хмелилися сузір'я,
В туманах теплих напливали дні,
Птахи вбирались в розмаїте пір'я;
Дівчата йшли заквітчані на шлях,
З весною у задумливих очах.

4.

... А згодом ми відчули сирість днів,
Морози вдарили в квітник тендітний.
Мій батько з сумом двір свій залишив,
У Київ переїхав разом з дітьми,
Там в сутерени дощ невпинно лив,
Де я зростав у днини безпривітні.
В підвал і сонце крізь доми не йшло,
Де нам і сиро й голодно було.

5.

Тоді тебе я вперше в пору ту,
Блукаючи в алеях над рікою, —
Стихіє, полюбив, як золоту
Зірницю, що розквітла наді мною,
І цвітом папороті на мосту
Засяла і пропала за сагою,
Де край поснулих в лозах берегів —
Шипшина, й лине юности мотив.

6.

Я знаю, принців мужні кораблі
З Твоїх глибин пливли містично здавна.
Вставав Гаральда привид із імлі,
З Норвегії він зорив безугавно
До Київської, нашої землі,
Де від офір втікала Ярославна,
А згодом бриг із нею мовчки плив
До Скандинавських, хмурних берегів.

7.

Мов таємницю власного буття,
Ти Атлантиди тайну зберігаеш.
Ти бачив, як під штурму завиття,
Плив корабель з Ізольдою до Краю
Варязького, щоб врятувати життя
Трістанові, і чорний прapor маяв
На щоглі — символ смерти й забуття.

8.

А я в підвальні, ніччу край стіни,
Де краплі капають води на ліжко,
Безмірно мріяв про безжурні дні, —
Моя у мандри простяглася доріжка,
І бачила, як хвилі навісні,
Служили Посейдонові за віжки,
Коли коней виводив з гроту він,
І мчався, невгамовний, від глибин.

9.

Мені в Баварії, де короля
Синє озеро, й палацу стіни
Біліють, і в настурціях земля, —
З'явились раптом дві жіночі тіні,
Привітно усміхалися здаля,
Були в хітонах світлих і невинних;
Вони дві рожі, мов безжурний сміх,
Зірвали й кинули мені до ніг.

10.

Вони богинями Судьби були,
Вінок мені жбурнули на прощання,
Шепнули, я до дальnoї землі
Поїду через море на вигнання,
Де Ти женеш уrozсип кораблі,
Згасивши зірку Божу на світанні,
Ті дві богині зникли в тумані,
Що із каплиць в горах сліпив вогні.

11.

І нас, мов тих із Африки рабів,
Яких зловили в пралісах для ринку,
Так повезли по морю безліч днів,
У пору, як справляють в нас обжинки;
Мій друг із горя у каюті пив,
Лишивши вдома діточок і жінку,
А потім в розpacu під людський крик
Побіг по люку і у хвилях зник.

12.

І вже в Нью-Йорку, в надвечірній час,
Коли вогнями хмари заблищали,
Край храму, що як сирота у нас
Стойть і оглядає мертвідалі, —
В лахмітті серед золота й прикрас,
Я стрів старчиху, що одна стояла;
Вона Амагедон переживе
І в Боже Царство в щасті попливє.

13.

Старчиха нагадала враз мені
Мій край і матір рідну, призабуту.
Я згодом лист в сльозах, на чужині,
Одержав з дому в пору каламутню.
Писала: батько вмер на засланні,
Замучили безвинно на Воркуті.
Десь каторжани труп його у сніг
Зарили там без молитов святих.

14.

Кому ж, крім Тебе, болі передати?
І ось чому до хвиль Твоїх так часто
Вертаюсь, океане, я назад,
Щоб втоплене мое знайшов Ти щастя,
І бризками улив мені відряд,
І відвернув приблуду від напasti,
І я спинюся край притихлих плес,
І стану, затривожений увесь.

15.

Тоді я попрошу в Тебе лишенъ,
Коли в країні я у цій спочину,
Щоб Ти душі вернув найкращий день,
Їй допоміг вернутись в Україну,
Вона там Божих вчилася пісень,
Край нашої старої яворини.
Там тіні предків ще в ярах живуть,
Надвечір з кладовищ летять на путь.

16.

Синхронно в пору ту Ти піднеси
З глибин таємних корабля на води,
Хай душу він мою у ті часи
В далекій рейс крізь шторми супроводить,
На нім хай будуть світлі паруси,
Що зіткані із сонячних мелодій,
І буде моя туга, як вони,
В погожі вірити і в кращі дні.

1956.

Заставки розділів книги роботи мистця

Б. Мухина

З А М І С Т Ъ П І С Л Я М О В И

Юрій БУРЯКІВЕЦЬ — автор збірок поезій: "Слово про Україну", 1946 р., Авгсбург, — Німеччина, "До вершин духа" 1948 р. та "Зіници", 1950 р., Авгсбург, — народився в одному з міст на Північній Київщині в родині службовця. Середню освіту здобув у місті Києві. Під час німецько-советської війни, щоб не їхати на рабську працю до третього райху, працює матросом, а згодом шкіпером в дніпровській цивільній торговельній флоті. Друкуватися почав у столичній пресі під час війни. Був дійсним членом спілки київських та львівських письменників. В Україні друкувався в часописах та журналах, які тоді виходили.

Вищу освіту і знання чужих мов здобув Юрій Буряківець в Інституті Живих Мов в Авгсбурзі, в Українському Вільному Університеті (Мюнхен, Німеччина), а також у Дебюцькому Університеті в стейті Айова, США.

Вихований на філософії Сковороди, творчості Т. Шевченка, Ів. Франка, Лесі Українки, Буряківець в перших своїх поезіях, немов у росах, розсипав сонце своєї душі, дарував тепло, радість і розвіював смуток свого уярмленого, але незламного волелюбного народу. Він не повчав, не закликав, а тільки співав і тужив, будучи щирим і вірним сином своєї країни, що несла прapor Правди всього світу. Може це був вплив народництва на творчість поета.

Книгою поезій "Виноградник" поет доводить, що українська велика Душа не може бути ознакою рабства, як подекуди зустрічаємо такі міркування в неслов'ян. Ні! Українці словом і ділом проголошують братерство, лишаючись справжніми людьми, що володіють собою, — і ніколи — ні в час Розквіту, ані в годину Розп'яття, не перестають бути людьми, володарями Духа, не дозволяючи панувати над собою речам. Бо хіба може дух раба лихути до Бога і тріпотіти на вершинах гір і кликати людство до сонцептизмів світанкових берегів?

Видавництво.

З М И С Т

ДЕРЕВЛЯНСЬКІ МЕРЕЖКИ

“З бересту в дівчини кошік”	9
Mатері	10
“Полісся, Полісся”	10
Осінь	11
Після бою	12
Коралі	13
Приплив	14
“Поглядом окину”	15
“В полі полин схололий”	16
Рибалка	17
Крига	17
“З рідного краю повіяло веснами”	18
Матрос	19
Партизанська	20
Рекрут	21
На Батьківщині	22
“На прощання ми недолю візьмем”	24
До України	25
Полісся	27
Отчий дім	28
“Не пливе над озером туман”	29
“На землі похмурій сонце вічне”	30
“Затихає по алеях вітер”	31
Рідний край	32
Синє сяйво	33
“Свято в нашім домі”	34
Вітчизна	35
Полиневі краї	36
Квіти	37
Мій народ	38
Весняний вітер	39
Сестрі	40
Сибірські дороги	42
“Пустельно стало на мосту”	43
Первоцвіт	44
“Просохне земля серед вулиць”	44
“Мене у безвість поманили”	45
“Опадає листя на алеї”	46
“Полюбив я захмарені ноці”	47
“Днини й люди в скорботі проходять”	48
“Очерет у далях”	49
“Ти цікавишся: з якого краю”	50
Бусли	51
“Ти не приходиш в подвір'я, мій брате!”	52
Блудний син	53
В пізній час	54

Пором	55
Київ	56
Перша любов	57
До гуцульської смереки	58
Волошки	59
“Вечірня мряка хмуриться не в пору”	60
Зустріч	61
Одарці Ш.	62
Зрілість	63
“Сосни встають при дорогах”	64
Чужинка	65
“Ваш дім згадав”	66
“Чекати важко серед ночі”	67

ПАРОСТИ

До зозулі	71
В дорозі до Львова	72
Голубка	75
Ромашка	76
Осіннє	77
Ніч	78
В Альпах	79
До альпійської сосни	80
Пророк	81
Перед відходом	83
Серед пущі	84
Калина	85
Філки	86
Молитва	87
Побрратими	88
Сестрі	90
Виноградник	92
Доля	94
Над Дунаєм	95
До музи	97
Виганець	98
Сокіл	100
Вдова	101
Благовість	103
Мара	104
Листок	105
Мадонна	105
Акація	106
Леточий голляндець	107
Марія	109
Біля Північного моря	110
Лист	112
“Впадуть сніги, околиці притрусять”	113
Сповідь	114
Буря	115

“Твій час лежить в руці моїй”	116
Закуток	117
Голуб	119
Весна	119
Трава	120
“Вищий пришле Судія”	121
З надгробного напису	122
“Осінній вітер листя рве”	123
“Буде і слава й любовь”	124
Самота	125
Балада про воїна	126
“Я втіхи прагнув, божого надхнення”	128
А. Гарасевичеві	129
Із “Східних мотивів”	130
“Лишився з нашої Держави прах”	133
З біблійного	135
Перед Різдвом	137
“Кинув хтось юність в розмай”	138
Правосуддя	139
“Приходь, як зорі ніч війне”	140
Сон	141
“Лягла печать мовчання у літах”	142
В горах	143
На гробі гетьмана Івана Мазепи	144
Ода сонцю	146
Жертòвник	148
Воскресіння	150
Верба	151
Полтава	153
Душа	155
Розпушка	157
Перепливаючи Атлантику	159

ЛИСТКИ СОНЯШНИКА

Друга елегія	163
Грішниця	166
Хрест	167
“Призначено: початок і кінець”	168
Тьма	169
Привид поета	171
Marianne Thadem	174
Південному вітрові	175
До статуй німфи на березі Атлантику	176
До гілки акаїї	179
Том Кнорре	181
Світло	183
Сара	184

Фатіма	186
“Тут вічний спокій на вершинах гір”	188
Протестанти	189
Створення світу	190
Соняшник	193
Чистота	195
Слава	197
Остання вечера	199
Miss Mary Ann Kelly	202
Цвіт магнолії	205
Пори душі	207
Блаженство	210
Весняна елегія	212
Двір	215
Бегонія-квітка	219
Ворон	222
Вуркагани	224
Суцвіття зорі	226
Йдучи світами	228
Дорога	230
Голгота	232
Леда після відлету лебедя	234
Водяні лілеї	236
Печаль	238
Урна	239
Рут	240
Благодать	241
Груди Венери	242
Удодине пр'я	244
Дата	246
“В рідні ми рушили краї”	247
“Сьогодні день твого народження”	248
Соняшник	249
До жіночого портрету	250
В монастирі	251
Листки соняшника	252
Сова	255
Лет жар-птиці	256
Безпритульні	258
Скітська могила	260
Августина Лейч	262
Пісня про молодість	264
Цибулинє лушпиння	269
Юність	270
Соняшний корабель	271
(З Вільяма Блейка)	273
Сліди лисиці	274
Деревляни	275
Солдатська поема	277
Пам'яті Інни Шаталової	280

Ковчег	283
Vidi te in somis fracta	284
На вічну пам'ять Константину Острозькому	285
Таємниця	289
Згадка про Дебюцький університет	292
Бахчисарай	293
З Анакреона	295
Sappho	296
Пісня про зів'ялий цвіт	297
Якову Готваннику	301
Троянський кінь	303
З Еремії	304
Cambridge Springs	305
Берестечко	306
Могила Одоакра	308
До Афродіти	310
Пам'яті тих, що впали під Лоєвом в липні 1649 р.	311
Океан	312
Замість післямови	317
Зміст	319